

UNDER THE SAME SUN ՆՈՒՅՆ ԱՐԵՎԻ ՏԱԿ AYNI GÜNEŞİN ALTINDA

Support to the Armenia -Turkey
Normalization Process

Աջակցություն Հայաստան - Թուրքիա
կարգավորման գործընթացին

Ermenistan-Türkiye Normalleşme Süreci
Destek Programı

**Imprint
Authors**

Armen Kirakosyan, Armine Sargsyan, Dilek Özsoy Çakılcıoğlu, Hasan Açıanal, Mustafa Çakılcıoğlu, Oral Kaya, Suren Sargsyan, Yaprak Aydın
Troya Environmental Association, Ayudzy Riding Club.

Editors

Suren Sargsyan, Yaprak Aydın

Cover & Images

Troya Environmental Association & Ayudzy Riding Club.

Design

M. Şakir Arslan

©Troya Environmental Association, Ayudzy Riding Club, August 2018.

Copying parts of this publication is allowed if source is mentioned.

For more information, please contact: info@troyacevre.org

Ֆիրմա

Հեղինակներ

Արմեն Կիրակոսյան, Արմինե Սարգսյան, Դիլեկ Օզսոյ Չակիլչիօղլու,
Հասան Աչանալ, Մուստաֆա Չակիլչիօղլու, Օրալ Կայա, Սուրեն
Սարգսյան, Յափրակ Այդին, «Տրոյա» բնապահպանական
ասոցիացիա, «Այրուձի» հեծյալ

ակումբսմբագիրներ

Սուրեն Սարգսյան, Յափրակ Այդին

Կազմը և լուսանկարները

«Տրոյա» բնապահպանական ասոցիացիա, «Այրուձի» հեծյալ ակումբ

դիզայն

Շաքիր Արսլան

©«Տրոյա» բնապահպանական ասոցիացիա, «Այրուձի» հեծյալ
ակումբ, օգոստոս, 2018 թ. Այս հրատարակության մասնակի
պատճենումը թույլատրվում է միայն աղբյուրը նշելու պարագայում:
Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել info@troyacevre.org

**Baskı
Yazarlar**

Armen Kirakosyan, Armine Sargsyan, Dilek Özsoy Çakılcıoğlu, Hasan Açıanal, Mustafa Çakılcıoğlu, Oral Kaya, Suren Sargsyan, Yaprak Aydın
Troya Environmental Association, Ayudzy Riding Club.

Editörler

Suren Sargsyan, Yaprak Aydın.

Kapak & Görseller

Troya Environmental Association & Ayudzy Riding Club.

©Troya Çevre Derneği, Ayudzy Binicilik Kulübü, Ağustos 2018.

Kaynağı belirtildiği müddetçe işbu yayından alıntı yapılabilir, referans verilebilir.

Daha fazla bilgi için: info@troyacevre.org

Acknowledgement

This project has been implemented with the assistance of the European Union and the Swedish Ministry for Foreign Affairs within the framework of the "Support to the Armenia - Turkey Normalization Process" (ATNP) programme. The contents of this publication are the sole responsibility of Troya Environmental Association and Ayrudzy Riding Club and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the Swedish Ministry for Foreign Affairs, Eurasia Partnership Foundation or any other Consortium partner in the ATNP programme.

Երախտագիտություն

Այս նախագիծը իրականացվել է Եվրոպական միության և Շվեդիայի արտաքին գործերի նախարարության ֆինանսական աջակցությամբ՝ «Աջակցություն Հայաստան - Թուրքիա կարգավորման գործընթացին» ծրագրի շրջանակներում: Հրապարակման բովանդակության համար պատասխանատու է «Տրոյա» բնապահպանական ասոցիացիան և «Այրուձի» հեծյալ ակումբը: Բովանդակությունը կարող է չհամընկնել Եվրոպական միության, Շվեդիայի Արտաքին գործերի նախարարության, Եվրասիա համագործակցություն հիմնադրամի և ծրագրում ընդգրկված մյուս գործընկեր կապմակերպությունների տեսակետների հետ:

Teşekkür

Bu yayın "Ermenistan-Türkiye Normalleşme Süreci Destek Programı" (ATNP) kapsamında, Avrupa Birliği ve İsveç Dışişleri Bakanlığı'nın desteği ile hazırlanmıştır. Yayın içeriğinin tüm sorumluluğu yalnızca Troya Çevre Derneği ve Ayrudzy Binicilik Kulübü'ne aittir ve yayın Avrupa Birliği'nin, İsveç Dışişleri Bakanlığı'nın, Avrasya Ortaklık Vakfı'nın veya Program yürütücüsü Konsorsiyum'un diğer üyelerinin görüşlerini yansıtan bir belge olarak değerlendirilmemelidir.

Support to the Armenia-Turkey
Normalization Process
European Union Initiative

EURASIA
PARTNERSHIP
FOUNDATION

Government Offices of Sweden
Ministry for Foreign Affairs

PROJECT PARTNERS ՆԱԽԱԳԾԻ PROJE ORTAKLARI

Armenia

Ayrudzy Riding Club – NGO
2 M.Bagraturi str.
Ashtarak town,
Aragatsotn province, 0202, RA
Tel: +374 10 23 1990
E-mail: ayrudzy@gmail.com

Türkiye

Troya Environmental Association
Kemalpaşa Mah. Yalı Cad. 59 / 7,
17020, Merkez – Çanakkale
Tel: +90 212 6680
E-mail: info@troyacevre.org
Web: www.troyacevre.org

ABOUT THIS PUBLICATION

ԱՅՍ ԴՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

YAYIN HAKKINDA

Suren SARGSYAN
Yaprak AYDIN

Prepared with the hope of pioneering in the future of potential cross - border partnerships in the field of renewable energy, this publication is a final work and a process - compiler of the “Under the Same Sun” project which has provided the installation of solar energy panels to supply electricity need of two venues in Çanakkale and Ashtarak villages that are run by civil society for the benefit of civil society.

The publication consists of three main sections:

In the first section, you will get the impressions shared by the project participants about the field trips and meetings with local NGOs and communities. While reading, we should state in advance that, you will encounter a language and a kind of experience far beyond a technical project activity, such as “solar PV panel installation with a 3 kW capacity...”. Although the project participants have a good know - how on renewable energy, energy cooperatives and mechanical and electrical engineering, this project unexpectedly showed us that; to some, renewable energy is a means of negotiation and communication with the ‘Other’; to some others, it is an economical as well as environmental - friendly solution to an essential everyday - life need like electricity; to some, on the other hand, renewable energy is a backup to the local communities who stand against international energy corporates that occupy their living spaces for more profits, and to some, in a time when we are experiencing effects of climate change even more acute every year, renewable energy is a way to find a remedy for a shared, sustainable future and a way to develop commercial and social partnerships in this direction. Just because of these reasons; we found it more appropriate not to interfere with the content and writing style preferred by the project participants. Nonetheless, we did not neglect to share in this section the technical data about the panels, amount of energy that they have been generated since they were installed and some other important statistics.

In the second section, you will find brief texts on the energy policies of Turkey and Armenia, renewable energy use, investments and related regulations as well as a general framework on how to establish a local community - based energy cooperative step-by-step through the example of Troya Energy Cooperative in Çanakkale.

The third and final section, - “Connections...” includes contact information of local civil society organisations, local community representatives and activists, as well as experts, entrepreneurs and researchers who contributed to the project in the last six months. The diversity of working areas on the list should not lead to any confusion; but all those areas in which renewable energy can get involved, should be suggestive for prospective partnerships. If ‘Under the Same Sun’, as a first step project, contributes to the normalization process between the two communities that have experienced conflict in the past, with a few solar energy panels in the sustainable energy field, just imagine what more is possible!

Սուրեն Սարգսյան Յափրակ Այդին

Այս հրատարակությունը պատրաստվել է վերականգնվող էներգիայի ոլորտում ապագայում հնարավոր միջսահմանային նախաձեռնությունների հույսով և հանդիսանում է «Նույն արևի տակ» ծրագրի շրջանակներում նախատեսված գործընթացների վերջնարդյունք։ Ծրագրի աջակցությամբ Չանաբլալում և Աշտարակում գտնվող երկու տեղամասերում էլեկտրաէներգիայի կարիքները հոգալու նպատակով արևային վահանակներ են տեղադրվել։ Այդ տեղամասերը շահագործվում են բաղաբացիական հասարակության կողմից և սպասարկում վերջինիս շահերը։

Հրատարակությունը բաղկացած է երեք հիմնական բաժիններից.

Առաջին բաժնում ներկայացված են ծրագրի մասնակիցների տպավորությունները տեղի հասարակական կազմակերպություններ և համայնքներ կատարած այցերից և հանդիպումներից։ Նախապես նշենք, որ քննարկելիս թերևս կհամոզվեք, որ թե՛ լեզուն, և թե՛ նկարագրված փորձը հեռու են տեխնիկական նկարագրումներից, ինչպես օրինակ՝ «3 կՎտ հզորությամբ արևային ֆոտովոլտայիկ վահանակի տեղադրումը...»։ Չնայած նախագծի մասնակիցները հիմնալի տիրապետում են վերականգնվող էներգետիկային, կոնստրուկտիվ և էլեկտրական խնդիրներին վերաբերող ճարտարագիտությանը, էներգետիկ կոոպերատիվների կազմակերպմանը, սակայն այս ծրագիրը անսպասելիորեն երևան հանեց այն, որ շատերի համար, վերականգնվող էներգիան հանդիսանում է «այլոց» հետ բանակցելու և հաղորդակցվելու միջոց, ոմանց համար էլ այն տնտեսական, նաև բնապահպանական կարևորություն ունեցող լուծում է ամենօրյա կենսական կարիքները հոգալու համար։ Մյուս կողմից, ոմանք վերականգնվող էներգիան դիտարկում են որպես այլընտրանք տեղական համայնքների համար՝ սատարելով միջազգային էներգետիկ կորպորացիաների դեմ ուղղված պայքարը, որոնք էլ համայնքներից, գերշահույթների ակնկալիքով, կենսական նորանոր տարածքներ են զավթում։ Իսկ ոմանք էլ տարեցտարի ավելի սուր զգալով կլիմայի փոփոխության հետևանքները, վերականգնվող էներգիան դիտարկում են որպես ճանապարհ

դեպի ընդհանուր կայուն ապագա, ճանապարհ, որը կխթանի առևտրային և սոցիալական գործընկերության զարգացումը: Վերոնշյալ փաստարկները հաշվի առնելով՝ նպատակահարմար գտանք չմիջամտել ծրագրի մասնակիցների նախընտրած բովանդակությանն ու գրելաճճին: Այնուամենայնիվ, այս բաժնում ներկայացված են որոշ տեղեկություններ վահանակների տեխնիկական տվյալների, դրանց տեղադրումից հետո արտադրված էներգիայի քանակի և մի շարք կարևոր վիճակագրական տվյալների վերաբերյալ:

Երկրորդ բաժնում տեղ են գտել կարճ գրառումներ Թուրքիայի և Հայաստանի էներգետիկ բաղաբականության, վերականգնվող էներգիայի օգտագործման, ներդրումների և համապատասխան կանոնակարգերի վերաբերյալ, ինչպես նաև, գործողությունների ընդհանուր շրջանակի տեսքով, Չանաբկալեում գտնվող «Տրոյա» էներգետիկ կոոպերատիվի օրինակի վրա հիմնված համայնքային էներգետիկ կոոպերատիվների ստեղծմանն ուղղված քայլերի նկարագիր:

Երրորդ և վերջին՝ «Գործնական Կապեր» բաժնում ընդգրկված են վերջին 6 ամիսների ընթացքում ծրագրին իրենց նպաստը բերած տեղական բաղաբացիական հասարակության կազմակերպությունների, տեղական համայնքների ներկայացուցիչների և ակտիվիստների, ինչպես նաև փորձագետների, գործարարների և հետազոտողների կոնտակտային տվյալները: Ցանկում բերված աշխատանքային ոլորտների բազմազանությունը թող չթվա տարակուսելի, քանի որ, մեր կարծիքով, յուրաքանչյուր ոլորտ, որը որևէ կերպ առնչվում է վերականգնվող էներգիայի հետ, կարող է ներգրավվել, նպաստելով հեռանկարային գործընկերության զարգացմանը: Եթե «Նույն արևի տակ» ծրագրին հաջողվի անել առաջին քայլն ու կայուն էներգիայի ապահովման նպատակով տեղադրված մի քանի արևային վահանակով նպաստի անցյալում հակամարտությունների միջով անցած երկու ժողովուրդների միջև հարաբերությունների բարելավման գործընթացին, դժվար է նույնիսկ պատկերացնել՝ որքան լայն հնարավորություններ կարող են բացվել մեր առջև:

Suren SARGSYAN **Yaprak AYDIN**

Bu yayın, Mart – Ağustos 2018 tarihleri arasında Ermenistan-Türkiye Normalleşme Süreci Destek Programı bünyesinde Çanakkale ve Astarak kasabalarında sivil toplum yararına sivil toplum tarafından işletilen iki mekana kendi elektrik ihtiyaçlarını karşılamaları amacıyla güneş panelleri kurulmasını sağlayan ve yine iki yerel sivil toplum kuruluşunun ortaklığında geliştirilen “Aynı Güneşin Altında” projesinin bir sonuç çıktısı, süreç derleyicisi ve gelecekte yenilenebilir enerji alanında kurulacak muhtemel sınırtöresi ortaklıklara ön ayak olma temennisiyle hazırlanmıştır. Yayın üç ana bölümden oluşuyor:

İlk bölümde, karşılıklı gerçekleşen saha gezileri ve yerel sivil toplum kuruluşları ve topluluklar ile düzenlenen buluşmalar hakkında proje katılımcıları tarafından paylaşılan izlenimleri bulacaksınız. İzlenimleri okurken, “3kW kapasitede PV güneş panelleri kurulumu...” gibi teknik bir proje faaliyetinin çok dışında bir dil ve deneyim ile karşılaşıcağınızı şimdiden belirtmeliyiz. Proje katılımcıları her ne kadar yenilenebilir

enerji, enerji kooperatifçiliği ve mühendislik gibi teknik altyapı ve bilgi birikimine sahip olsa da, bu proje bize gösterdi ki; “yenilenebilir enerji” kimileri için ‘öteki’ ile bir diyalog kurma aracı; kimileri için elektrik gibi son derece gündelik ihtiyaçlarına karşılık ekonomik ve üstelik çevre dostu bir çözüm; kimileri için yaşam alanlarını daha fazla kar için işgal eden uluslararası enerji şirketlerine karşı duran yerel toplulukların ‘ilham verici’ direnişe bir katkı ve kimileri için de iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini her geçen yıl daha da keskin yaşadığımız bir çağda ortak ve sürdürülebilir bir gelecek için birlikte çareler üretme ve bu yönde ticari, sosyal ortaklıklar geliştirme alanı. Tam da bu nedenlerden ötürü; seyahat izlenimlerindeki proje katılımcılarının paylaşmayı tercih ettiği içeriğe ve biçime müdahale etmemeyi daha doğru bulduk. Onun yerine, paneller hakkında teknik bilgileri, kurulumları tamamlandıktan sonra ürettikleri enerji miktarı ve sağladıkları tasarruf gibi sayısal verileri yine bu bölüm içerisinde sizinle ayrıca paylaşmayı da ihmal etmedik.

İkinci bölümde, Türkiye ve Ermenistan’daki enerji politikaları, yenilenebilir enerji kullanımı, yatırımları, ilgili yasal düzenlemeler ve enerji kooperatifçiliği hakkında genel bir çerçeve bulacağınız gibi Çanakkale’de kurulan Troya Enerji Kooperatifi örneği üzerinden yerelde topluluk bazlı bir enerji kooperatifi kurma süreci hakkında da adım adım anlaşılır bir yazı bulacaksınız.

Üçüncü ve son bölüm olan “bağlantılar’da” ise, altı aylık proje sürecinde gerek toplantılara bir araya gelen yerel sivil toplum kuruluşları, bölge halkı ve aktivistlerin, gerekse projeye katkı sunan uzman, girişimci ve araştırmacıların iletişim bilgilerini içermektedir. Listedeki çalışma alanlarının çeşitliliği akıl karışıklığına neden olmamalı; bilhakis yenilenebilir enerjinin müdahil olabildiği her bir alan olası gelecek ortaklıklar için fikir verici olmalıdır. Aynı Güneşin Altında, bir ilk adım projesi niteliğiyle, geçmişte çatışma yaşamış iki toplum arasındaki normalleşme sürecine birkaç güneş paneli ile sürdürülebilir enerji alanında katkı sunuyorsa, bir düşünün daha neler mümkün!

Eurasia Partnership Foundation

Since 2014, a Consortium of eight civil society organizations from Armenia and Turkey has been implementing the “Support to the Armenia -Turkey Normalization Process” (ATNP) Programme funded by the European Union and the Swedish Ministry for Foreign Affairs.

One of the main pillars of the Programme is inclusiveness - to engage and support new actors in the dialogue process. To this end, the Consortium created a Sub - grant Scheme to invite individuals and organizations - other than the Consortium members - to propose and implement their own projects.

The ‘Under the Same Sun’ project received a unanimous support of all the eight members of the Sub - grant Scheme's Evaluation Committee for the reason that it very well fitted within the objective of the Programme to empower and engage civil societies and business communities of Turkey and Armenia into confidence - building initiatives.

The ‘Under the Same Sun’ project is an innovative and sustainable joint project that opened - up a new niche (renewable energy) of cross - border collaboration between professionals from Armenia and Turkey. This has already resulted in the best practice exchange and establishment of long - term human and professional relations.

Եվրասիա համագործակցություն հիմնադրամ

2014 թվականից ի վեր Հայաստանի և Թուրքիայի բաղաբացիական հասարակության ութ կազմակերպություններից բաղկացած Կոնսորցիումն իրականացնում է «Աջակցություն Հայաստան - Թուրքիա կարգավորման գործընթացին» (ATNP) Ծրագիրը, որը ֆինանսավորվում է Եվրոպական միության և Շվեդիայի Արտաքին գործերի նախարարության կողմից:

Երկխոսության գործընթացում նոր դերակատարների ներգրավումն ու աջակցումը Ծրագրի կարևոր շեշտադրումներից է: Այս նպատակով Կոնսորցիումը ստեղծել է Ենթադրամաշնորհային բաղկացուցիչը, ինչը հնարավորություն է տալիս անհատներին և կազմակերպություններին ներկայացնել և իրականացնել սեփական ծրագրային առաջարկները: Այս նախաձեռնությանը ներկայացված «Նույն արևի տակ» նախագծի առաջարկը միաձայն հավանության արժանացավ գնահատող հանձնաժողովի կողմից, քանի որ այն մեծապես համապատասխանում

Է Ծրագրի նպատակին, այն է՝ հզորացնել և ներգրավել Հայաստանի և Թուրքիայի բաղադրարկական հասարակության ներկայացուցիչներին և քիզնես համայնքներին վստահության կամուրջների կառուցման ուղղված նախաձեռնություններում:

«Նույն արևի տակ» նորարար և կայուն նախագիծը Հայաստանի և Թուրքիայի մասնագետների միջսահմանային համագործակցության նոր հնարավորություններ ստեղծեց վերականգնվող էներգիայի ոլորտում նպաստելով լավագույն փորձի փոխանակմանը և երկարաժամկետ մարդկային և մասնագիտական հարաբերությունների հաստատմանը:

Avrasya Ortaklık Vakfı

Türkiye ve Ermenistan'dan sekiz sivil toplum kuruluşunun oluşturduğu bir konsorsiyum 2014 yılından bu yana Avrupa Birliği ve İsveç Dış İşleri Bakanlığı tarafından finanse edilen 'Türkiye-Ermenistan Normalleşme Süreci Destek' programını yerine getirmektedir.

Diyalog kurma sürecinde yeni aktörlerin dahil edilmesi ve desteklenmesi amacıyla programın ana direklerinden biri ise kapsayıcı olma. Bu amaçla, konsorsiyum kendi projelerini bu yönde tasarlamak ve uygulamak isteyen –kendi üye kuruluşları dışındaki – birey ve kuruluşlara çağrı yapmak için bu alt-hibe programını oluşturdu.

'Aynı Güneşin Altında' projesi, programın amaçları kapsamında Türkiye ve Ermenistan'daki sivil toplum ve iş topluluklarını güçlendirmeye ve güven inşası yolunda ortaklık kurmaya tam anlamıyla hizmet ettiği için Alt-hibe Programı Değerlendirme Komitesi'nin sekiz üyesinin de desteğini oybirliği ile almış bulunmaktadır. 'Aynı Güneşin Altında' projesi, Türkiye ve Ermenistan'dan uzmanlar arasında sınır ötesi işbirliği kurmada yeni bir alan (yenilenebilir enerji) açan yenilikçi ve sürdürülebilir ortak bir proje. Öyle ki, şimdiden uzun vadede toplumsal ve profesyonel ilişkilerin kurulmasında en iyi uygulama alışverişini gerçekleştirmiş bulunmaktadır.

UNDER THE SAME SUN

ՆՈՒՅՆ ԱՐԵՎԻ ՏԱԿ

AYNI GÜNEŞİN ALTINDA

Oral KAYA*Chair / Troya Environmental Association*

Troya Environmental Association has been working on the effects of climate change since 2009. The project gives priority to promoting and improving the use of renewable energy as an alternative to energy production instead of fossil fuels that accelerate global warming. Additionally, the Association is also working on the production and accessibility of healthy food by establishing partnerships with local farmers and farmer organizations, in order to fight against the climate change. Besides the energy production and consumption, the Association has rather concentrated on energy ownership and energy democracy fields with the aim of the improvement of the energy cooperative model in Turkey by taking part both in national and international networks.

The Association also collaborates with the political decision-makers through lobbying for legislative amendments and cooperating with various renewable energy cooperatives across Europe to contribute the development of the capacity of renewable energy cooperatives in Turkey. Since 2016, the International Renewable Energy Cooperative Conference has been annually held, which gathers representatives of energy communities, experts, researchers, renewable energy industry and relevant ministries in order to improve the legislation in Turkey and to provide experience exchange with the EU and other countries. As a result of all these efforts, Troya Environmental Association was invited as a participant to the UN's Climate Change Summit in Bonn. "Under the Same Sun" project is particularly aimed to improve the relations between Armenia and Turkey, and thereby contributing to this process through clean energy sources. I believe that this project is just the beginning and will promote more effective future partnerships between people of two countries.

Օրալ Կայա*Նախագահ / «Տրոյա» բնապահպանական ասոցիացիա*

«Տրոյա» Բնապահպանական Ասոցիացիան 2009 թվականից զբաղվում է կլիմայի փոփոխության հետևանքների հետ կապված հարցերով: Ծրագիրը Նախապատվություն է տալիս վերականգնվող էներգիայի օգտագործման խթանմանը որպես էներգիայի արտադրության այլընտրանք հանածո վառելիքին, ինչն արագացնում է զրոքալ տաքացումը: Բացի այդ, Ասոցիացիան աշխատում է առողջ սննդի արտադրման և այն մատչելի դարձնելու ուղղությամբ՝ սերտորեն համագործակցելով տեղական ֆերմերների և ֆերմերային տնտեսությունների հետ, փաստացի համատեղ պայքարելով կլիմայի փոփոխությունների դեմ: Բացի էներգիայի արտադրությունից և սպառումից, Ասոցիացիան բավականին կենտրոնացած է էներգիայի սեփականության և էներգետիկ ժողովրդավարության ոլորտներում՝ դրանով իսկ նպատակ ունենալով բարելավել Թուրքիայում էներգետիկ կոոպերատիվի մոդելը ազգային և միջազգային ցանցերում ակտիվ մասնակցության միջոցով:

Ասոցիացիան համագործակցում է նաև քաղաքական որոշումներ կայացնող կազմակերպությունների հետ, մասնավորապես՝ օրենսդրական փոփոխությունների

Oral KAYA

Başkan / Troya Çevre Derneği

Troya Çevre Derneği, 2009 yılından bu yana iklim değişikliğinin etkilerine karşı çalışmalar yürütmektedir. Derneğin öncelik verdiği alan ise küresel ısınmayı hızlandıran fosil yakıtlardan enerji üretimine alternatif olarak yenilenebilir enerjinin kullanımını teşvik etmek ve geliştirmektir. Bunun yanı sıra iklim değişikliğine karşı yerelde yaşayan çiftçiler ve çiftçi örgütleri ile ortaklıklar kurarak, sağlıklı gıdanın üretimi ve ulaşılabilirliği konularında da çalışmalar yürütmektedir. Enerji üretimi ve tüketiminin yanında, enerjinin sahipliği ve enerji demokrasisi alanlarına daha da ağırlık veren derneğimiz, özellikle “enerji kooperatifi” modelini geliştirmek için, gerek ulusal gerekse de uluslararası ağların içinde yer alarak, Türkiye’de kooperatif modelinin geliştirilmesi için çeşitli projeler gerçekleştirmektedir.

Dernek, ayrıca, ulusal çapta çalışmalar yürüten enerji kooperatiflerine destek veren politik karar vericiler ile buluşmalar gerçekleştirerek, yasal mevzuatın düzeltilmesi yönünde lobicilik yapmakta, Avrupa’daki diğer enerji kooperatifleri ile organik bağlar kurarak, enerji kooperatiflerinin geliştirilmesi için çalışmaktadır.

2016 yılından bu yana ise her yıl Uluslararası Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri Konferansı düzenlemektedir. Konferanslarda gerek ülkemizdeki mevzuatın gelişmesi, gerekse de yurt dışındaki deneyimlerin ülkemizde de bilinirliğinin artması amacıyla, farklı ülkelere uzmanlar, enerji toplulukları, ilgili bakanlık ve sektör temsilcileri bir araya gelmektedir. Bu çalışmalar sonucu derneğimiz, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Zirvelerine konuşmacı olarak davet edilmiştir. “Aynı Güneşin Altında” projesi ile özellikle Ermenistan - Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve bu süreçte temiz enerji kaynakları üzerinden katkı sunulması amaçlanmıştır. Bu projenin henüz bir başlangıç olduğunu ve iki ülke arasındaki ilişkilerde daha etkin işbirliğine destek olacağına inanıyorum.

Armen KIRAKOSYAN*Chair / Ayrudzy NGO*

Ayrudzy NGO was registered at 1992. It aimed to develop cultural traditions as well as to promote an environmental situation in Armenia. Since 2007 Ayrudzy has been focusing its attention on issues and technologies connected with energy saving and renewable energy sources. With this aim, we have been collaborating with both: Armenian legal and executive bodies, also with different local and international organizations and networks interested in the topic. Educational projects and presentations were implemented on applying different technologies of renewable energy sources.

We are the founding member of the International CLEEN Climate Change Network. Considering the idea of energy cooperatives as a good example of social business and democratic governance, Ayrudzy, through its partner organizations, has been building renewable energy - based energy cooperatives in Armenia. Accordingly, the similar experience of our Turkish partners is very interesting.

"Under the Same Sun" project is meant to promote the normalization of Armenian - Turkish relations. Developing technologies, communicating with professionals, expanding humanitarian relations, getting new acquaintances and sharing experiences, in our opinion, will contribute to achieving the above mentioned goal.

Արմեն Կիրակոսյան*Նախագահ / Այրուծի ԶԿ*

«Այրուծի» ԶԿ - ն գրանցվել է 1992 թվականին: ԶԿ - ի ստեղծման նպատակն էր զարգացնել մշակութային ավանդույթները, նպաստել երկրի քաղաքականական վիճակի բարելավմանը: Սկսած 2007 - ից ԶԿ - ի հետաքրքրությունն առավել սևեռված է էներգահիսնայող և վերականգնվող էներգետիկային առնչվող խնդիրներին ու տեխնոլոգիաներին: Այս նպատակով համագործակցում ենք երկրի գործադիր և օրենսդիր մարմինների, ազգային ու միջազգային տարբեր շահագրգիռ կազմակերպությունների ու ցանցերի հետ: ԶԿ - ի ջանքերով իրականացվել են ուսուցողական, ցուցադրական ծրագրեր վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների տարատեսակ տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով:

«Այրուծի» ԶԿ - ն հանդիսանում է կլիմայի փոփոխության խնդիրներով զբաղվող միջազգային CLEEN ցանցի հիմնադիր - անդամ: Համարելով էներգետիկ կոոպերատիվների զարգացումը սոցիալական բիզնեսի ու դեմոկրատական կառավարման դրական օրինակ՝ վերջին տարիներին «Այրուծի» ԶԿ - ն իր գործընկեր կազմակերպությունների միջոցով նպաստում է Հայաստանում վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների վրա հիմնված էներգետիկ կոոպերատիվների ստեղծման աշխատանքներին: Այդ տեսանկյունից Թուրքիայի մեր գործընկերների էներգետիկ կոոպերատիվ հիմնադրելու փորձը բավականին ուշագրավ է:

Այսպեսով հանդերձ, «Նույն արևի տակ» ծրագիրը կոչված է նպաստել հայ - թուրքական հարաբերությունների բարելավմանը: Չարգացող տեխնոլոգիաները, մասնագետների շփումը, հումանիտար հարաբերությունների ընդլայնումը, նոր ծանոթություններն ու փորձի փոխանակումը, մեր կարծիքով, կնպաստեն արագ հասնել վերոնշյալ նպատակին:

Armen KIRAKOSYAN
Başkan / Ayrudzy NGO

Ayrudzy STK, 1992 yılında resmi bir sivil toplum kuruluşu olarak kuruldu. Kuruluş amacı, kültürel geleneklerin sürdürülmesi olduğu kadar Ermenistan'da çevre meselelerine de katkı sunmaktı. Fakat, 2007 yılından bu yana Ayrudzy faaliyet yürüttüğü alanlar arasına enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili teknolojileri de eklemiş bulunmaktadır. Bu doğrultuda, Ayrudzy olarak bu mesele ile ilgilenen hem Ermenistan Hükümeti yasama ve yürütme organları, hem de çeşitli yerel ve uluslararası kuruluşlar ve ağlar ile işbirliği kurmakta; farklı yenilenebilir enerji teknolojilerinin uygulama alanları ile ilgili eğitim projeleri ve seminerleri vermektedir.

Diğer tarafta, Uluslararası CLEEN İklim Değişikliği Ağı'nın kurucu üyeleriyiz. Enerji kooperatifleri fikrini demokratik yönetim ve toplumsal bir iş modeli olarak göz önüne alarak, Ayrudzy ortak kuruluşları aracılığıyla Ermenistan'da yenilenebilir enerji temelli enerji kooperatifleri kurmaya başlamıştır. Bu noktada, Türkiye'den ortaklarımızın benzer deneyimlere sahip olmaları elbette ilgi çekici.

"Aynı Güneşin Altında" projesi Ermenistan-Türkiye arasındaki normalleşme sürecine bir katkıyı temsil etmektedir. Gelişen teknolojiler, birbiri ile iletişim içinde olan uzmanlar, genişleyen insani ilişkiler, yeni ahabaplıklar ve ortak deneyimler, bize göre tüm bahsi geçen amaçlara katkıda bulunacaktır.

Suren SARGSYAN
Yaprak AYDIN

The project implementers as two local NGOs; Troya Environmental Association (TR) and Ayrudzy Riding Club (AM) installed 3kW solar PV panels at two public places in Çanakkale and Ashtarak; and the project partners made reciprocal visits in order to investigate the performance of the PV panels on site and the feasibility of the next co - project on energy cooperatives.

First site - trip was to Ashtarak town in June 2018, which is about 20 km northwest of the capital Yerevan. Nine solar modules of “Topray” brand were installed on the stone garden walls of Ayrudzy Riding Club. Each module has a capacity of 320W that means the total energy generation capacity of the panels equals to 2880W. Solar or same as PV (Photovoltaics) is a term, which covers the conversion of light into electricity. A panel consists of polycrystalline silicon solar cells and produce DC voltage.

There are off - grid and on - grid solar systems. In the first case, solar energy is stored for personal use (accumulated in batteries), whilst in an on - grid solar system, it allows to sell the surplus of electricity back to the grid. The solar system installed in Ashtarak is an on - grid with an inverter (converts DC to AC) of “Sofar” brand with 3kW of nominal power. Daily average production of the solar system is approximately 17.5kWh during summer (PV panel productivity reduces by 0.5% per each degree above 25C outside temperature), hence 525kWh per month. Considering the hot summer season, this can be seen as a good result and the efficiency will increase in the autumn. Annual electricity consumption of Ayrudzy Riding Club is about 25000kWh. In total with already existing 5kW and newly installed 3kW stations' production in average is 13000kWh. After all, approximately 52% of annual electricity consumption is compensated.

Second site - trip was to Gülpınar Village in July 2018, which is about 70 km southwest of Çanakkale city and about 2,5 km east of the Aegean Coast. Eleven solar modules were installed on the roof of the village guesthouse. Each module has a capacity of 300W that means the total capacity of the installation is 3300W (3,3kW). The solar panels on the guesthouse's roof generate approximately 20-25 kWh electricity. The total energy production of the solar panels (since they were installed) is about 1,25 mWh which achieve 450 TL and 1248 kWh energy savings in the last two months. The solar energy system installed in Gülpınar is an on-grid with an inverter converting DC to AC but without a connection to the grid, nor a battery to store energy. The guesthouse consumes renewable energy during the day time and continue consuming electricity from the grid during the night time, yet. Next step will be a battery-purchase and additional panels to increase the capacity.

In terms of weight, each panel is about 19 kg. Panels that were installed on the terrace of Troya Environmental Association to supply the office's electricity need is 25 kg. Compared to the panel technology of three years ago, today's solar panels are 27% lighter. This is an important detail to understand how fast the renewable energy

industry has been developing every single day.

“Under the Same Sun” is a short-term project implemented as a result of cross - border dialogue between Armenia and Turkey through engaging civil society actors, locals, engineers, researchers, experts, investors, researchers, prosumers and suppliers in cooperation around renewable energy. Speaking with numbers, within the project, around 100 people are somehow connected and had opportunity to initiate a far - reaching network. We aim to expand that network through sharing the experience of “Under the Same Sun” at the 3rd International Conference for Renewable Energy Cooperatives which will be held on 10 - 11 September, in Izmir - Turkey. Experts from the EU, Balkans, Turkey and Caucasus region will participate this year and we aim to increase the number of last year’s participants (420). Ayrdudzy Riding Club’s representatives will be the first participant of the conference from Armenia, which makes this small - scale project meaningful in many aspects.

Սուրեն Սարգսյան Ֆափրակ Այդին

Ծրագիրն իրականացվել է երկու տեղական հասարակական կազմակերպությունների (ՀԿ)՝ «Տրոյա» բնապահպանական ասոցիացիացիայի (ՏԲԱ) և «Այրուծի» հեծյալ ակումբի (ԱՀԱ) կողմից: Նրանց ջանքերով 3 կՎտ հզորությամբ արևային էլեկտրական վահանակներ են տեղադրվել երկու հանրային վայրերում՝ Զանաբեկյան և Աշտարակ քաղաքներում: Ծրագրի գործընկերները փոխադարձ այցելություններ են կատարել՝ տեղում ՖՎ վահանակների շահագործման ուսումնասիրելու և էներգետիկ կոոպերատիվների վերաբերյալ հետազոտ համատեղ ծրագրերի իրագործելիությունը քննարկելու նպատակով:

2018 թ. հունիսին այցի առաջին քաղաքն Աշտարակն էր՝ մայրաքաղաք Երևանից հյուսիս - արևմուտք մոտ 20 կմ հեռավորության վրա: Այնտեղ, «Այրուծի» հեծյալ ակումբին պատկանող այգիների քարե պարսպի վրա տեղադրվեցին «Թոփրե» ապրանքանիշի 9 արևային մոդուլներ՝ յուրաքանչյուրը 320 Վտ հզորությամբ, ինչը նշանակում է, որ էլեկտրաէներգիայի արտադրության ընդհանուր հզորությունը 2880 Վտ է:

Արևային կամ Նույն ՖՎ (ֆոտովոլտային) տերմինը վերաբերվում է լույսի վերափոխմանը էլեկտրաէներգիայի: Բազմաբյուրեղ սիլիկոնե արևային բջիջներից բաղկացած ՖՎ վահանակները հաստատուն հոսանք են արտադրում: Գոյություն ունեն ավտոնոմ և ընդհանուր ցանցին համակցված արևային համակարգեր: Առաջին դեպքում արտադրված արևային էներգիան պահեստավորվում է անձնական օգտագործման համար (կուտակվում է մարտկոցներում), մինչդեռ ցանցին միացված արևային համակարգի պարագայում այն թույլ է տալիս էլեկտրաէներգիայի ավելցուկը վաճառել ցանցին: Աշտարակում տեղադրված

արևային համակարգը ցանցին միացված է, ավելցուկ էլեկտրաէներգիան ցանցին փոխանցելու համար օգտագործում է 3 կՎտ նոմինալ հզորությամբ «Սնֆար» ապրանքանիշի ինվերտոր (հաստատուն հոսանքը վերածում է փոփոխականի): Ամառվա ընթացքում արևային համակարգի միջին օրական արտադրությունը կազմում է մոտ 17.5 կՎտ՝ (\$4 վահանակի արտադրողականությունը նվազում է 0.5% - ով 25 °C բարձր յուրաքանչյուր աստիճանի համար), կամ ամսական 525 կՎտ: Հաշվի առնելով տաք ամառային սեզոնը, կարելի է համարել լավ արդյունք, նկատի ունենալով, որ արդյունավետությունն աշնանը կավելանա: «Այրուձի» հեծյալ ակումբը տարեկան մոտ 25000 կՎտ էլեկտրաէներգիա է սպառում: Ընդհանուր առմամբ, արդեն գոյություն ունեցող 5 կՎտ և ծրագրով տեղադրված 3 կՎտ կայանների գործարկմամբ, էլեկտրաէներգիայի տարեկան արտադրությունը միջինում կկազմի 13000 կՎտ, ինչը, ի վերջո, կփոխհատուցի ակումբի տարեկան էլեկտրաէներգիայի սպառման մոտ 52% - ը:

2018 թ. հուլիսին կայացավ երկրորդ այցելությունը դեպի Գուլիքնար գյուղ, որը գտնվում է Չանաթկալեից հարավ -արևմուտք մոտ 70 կմ և Էգեյան ծովի ափից արևելք մոտ 2,5 կմ հեռավորության վրա: Գյուղի հյուրատան տանիքում տեղադրված են տասնմեկ արևային մոդուլներ, յուրաքանչյուրը 300 Վտ: Այսինքն վահանակների ընդհանուր հզորությունը կազմում է 3300 Վտ (3,3 կՎտ): Հյուրատան տանիքի արևային վահանակները մոտ 20 - 25 կՎտ էլեկտրաէներգիա են արտադրում: Էլեկտրաէներգիայի արտադրության ընդհանուր ծավալը վահանակների տեղադրման օրից կազմում է 1,25 մՎտ, ինչը վերջին երկու ամիսների ընթացքում թույլ է տվել խնայել 450 լիտր և 1248 կՎտ էլեկտրաէներգիա: Վահանակները, որոնք տեղադրված էին «Տրոյա» քնապահպանական ասոցիացիայի գրասենյակը հոսանքով ապահովելու նպատակով, կշռում էին 25 կգ: Տեխնոլոգիական առաջընթացի շնորհիվ այսօրվա վահանակները, ի տաբերություն երեք տարի առաջ արտադրվածների, 27% - ով թեթև են: Սա կարևոր նկատառում է հասկանալու համար, թե որքան արագ է այսօր զարգանում վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտը:

«Նույն արևի տակ» կարճաժամկետ ծրագիրն իրականացվում է Հայաստանի և Թուրքիայի միջև միջսահմանային երկխոսության ներքո, վերականգնվող էներգիայի շուրջ համագործակցությանը քաղաքացիական հասարակության դերակատարների, տեղացիների, ճարտարագետների, հետազոտողների, փորձագետների, ներդրողների և մատակարարների ներգրավման միջոցով: Ծրագիրը մոտ 100 մարդու որևէ ձևով հաղորդակցվելու և շահագրգիռ կողմերի ցանց ստեղծելու հեռահար նախաձեռնությամբ հանդես գալու հնարավորություն ընձեռեց: Մենք նպատակ ունենք ընդլայնել այդ ցանցը, Թուրքիայի Իզմիր քաղաքում ս.թ. սեպտեմբերի 10 - 11 - ին կայանալիք Վերականգնվող էներգիայի կոոպերատիվների 3 - րդ միջազգային համաժողովում հանդես գալով և ներկայացնելով «Նույն արևի տակ» ծրագրի շրջանակներում ձեռք բերված փորձը: Այս տարի համաժողովին կմասնակցեն Եվրամիության, Բալկանների, Թուրքիայի և Կովկասի տարածաշրջանի փորձագետները, մտադրություն կա ավելացնել անցյալ տարվա մասնակիցների թիվը (420): «Այրուձի» հեծյալ ակումբի ներկայացուցիչները կլինեն Հայաստանից այս համաժողովին առաջին մասնակիցները, ինչը բազմաթիվ առումներով իմաստավորում է տվյալ փոքրածավալ ծրագիրը:

Suren SARGSYAN
Yaprak AYDIN

Yerel iki sivil toplum kuruluşu olan proje yürütücüleri – Troya Çevre Derneği (TR) ve Ayrudzy Binicilik Kulübü (ARM) – Çanakkale ve Aştarak'ta iki kamusal Alana 3kW'lık güneş panelleri kurulumu gerçekleştirdi; ve ardından proje ortakları olarak güneş panellerinin çalışma performansını yerinde incelemek ve enerji kooperatifçiliği üzerine bir sonraki ortak projelerinin uygulanabilirliğini görmek değerlendirmek için karşılıklı ziyaretler gerçekleştirdiler.

İlk saha ziyareti, başkent Erivan'ın 20km kuzeybatısında bulunan Aştarak kasabasına Haziran 2018'de yapıldı. "Topray" marka dokuz adet güneş panelinin Ayrudzy Binicilik Kulübü'nün taş bahçe duvarı üzerindeki kurulumu gerçekleşti. Her bir panel 320 watt kapasitede, bu da panellerin toplam enerji üretme kapasitesinin 2880 watt olduğunu anlamına gelmektedir. Güneş ya da diğer adıyla PV (fotovoltaikler) ışık enerjisinin elektriğe dönüştürülmesini ifade eden bir terim olarak kullanılmaktadır. Bu işleme ise panel üstündeki çok kristalli/taneli silikon güneş hücreleri sayesinde DC voltajda enerji üretirek başlar.

Off-grid ve on-grid olarak iki tür güneş düzeneği bulunmaktadır. İlkinde, güneş enerjisi kişisel ihtiyaca yönelik üretilir (ve aküler içinde depolanabilir), diğer yanda ise on-grid düzenekler üretilen elektrik fazlasının ana şebekeye satılmasına olanak verir. Aştarak'ta kurulumu yapılan düzenek, (DC'yi AC'ye dönüştirebilen) "Sofar" marka 3kW nominal güçte bir invertör ile on-grid yapıya sahiptir. Kurulu bu güneş enerjisi düzeneğinin yaz döneminde günlük ortalama üretimi 17.5 kW (PV panellerin üretkenliği dış sıcaklık 25 dereceden fazla ise her bir derece başına %0.5 düşmektedir). Buna karşın, Aştarak'taki düzeneğimiz ayda saat başına 525kW elektrik üretmiştir. Yüksek sıcaklıktan geçen yaz dönemini göze aldığımızda, bu iyi bir sonuç ve verimlilik sonbaharın gelişyle daha da artacaktır. Ayrudzy Binicilik Kulübü'nün yıllık elektrik tüketimi yaklaşık 25000kW. Daha önceden kurulumu yapılmış 5kW ve son yapılan 3kW'lık güneş enerjisi istasyonlarının toplam üretimi ise yılda ortalama 13000kW. Sonuç olarak, yenilenebilir enerji yıllık elektrik ihtiyacının %52'si güneş panellerinden karşılanmaktadır.

İkinci saha ziyareti de, Çanakkale'nin 70 km güneybatısında ve Ege Denizi'nin ise 2 km doğusunda bulunan Gülpınar Köyü'ne Temmuz 2018'de gerçekleşti. On bir adet güneş panelinin kurulumu köy misafirhanesinin çatısına yapıldı. Her bir panel 300 watt kapasitede, bu da panellerin toplam enerji üretme kapasitesinin 3300 watt (3,3 kW) olduğu anlamına gelmektedir. Misafirhanenin çatısına yerleştirilen güneş panelleri saat başına ortalama 20-25 kW elektrik üretmektedir. Panellerin kurulumdan bu yana ürettikleri toplam elektrik miktarı ise 1,25 mWh, bu da son iki ayda 450 Türk Lirası ve 1248 kW/saat enerjisi tasarrufu sağladıklarını göstermektedir. Gülpınar'da kurulumu yapılan güneş panelleri off-grid bir düzeneektir. DC'yi AC'ye dönüştüren bir invertör mevcuttur, fakat sistem ana şebekeye bağlı olmadığı gibi henüz enerji fazlasının depolanabileceği bir aküye de sahip değildir. Diğer bir deyişle, misafirhane yenilenebilir

enerjiden gündüz saatlerinde yararlanmakta ve gece vakti ana şebekeden elektrik kullanımına devam etmektedir. Bir sonraki adımlar, bir akü sain alımı ve elektrik üreitm kapasitesinin arttırmak için ek panellerin kurulumudur. Ağırlık bakımından, her bir panel yaklaşık 19 kg. Troya Çevre Derneği'nin terasına, ofisin elektrik ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulumu yapılan panellerin birim ağırlığı ise 25 kg. Üç yıl öncesinin teknolojisi ile karşılaştırıldığında, bugünün güneş panelleri %27 daha hafif. Bu da yenilenebilir enerji endüstrisinin ne kadar hızlı geliştiğini göstermek için önemli bir detay.

"Aynı Güneşin Altında", Ermenistan ve Türkiye arasında yenilenebilir enerji alanında ortaklık kuran sivil toplum aktörleri, yerel topluluklar, mühendisler, araştırmacılar, uzmanlar, yatırımcılar, üreticiler ve tedarikçilerin bir araya geldiği sınır-ötesi ağı bir sonucu olarak kısa dönem bir proje olarak geliştirildi ve uygulandı. Sayılarla konuşmak gerekirse, proje sürecinde yaklaşık 100 kişi o ya da bu şekilde iletişime geçti ve geniş çapta bir ağı oluşturulmasına ön ayak olma fırsatı buldu. Bu ağı, "Aynı Güneşin Altında" deneyimini 10-11 Eylül'de İzmir'de gerçekleşecek olan 3. Uluslararası Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri Konferansı'nda paylaşılarak genişletmeyi amaçlıyoruz. AB, Balkanlar, Türkiye ve Kafkasya'dan uzmanların katılacağı bu yıl ki konferansta geçen yıl ki katılımcı sayısını (420) daha da arttırmak. Ayrdzy Binicilik Kulübü temsilcileri konferansa Ermenistan'dan katılan ilk konuşmacılar olacaklar -ki bu da, küçük-ölçekli bu projeyi birçok açıdan anlamlı kılmaktadır.

**ÇANAKKALE / YEREVAN
TRIP IMPRESSIONS**

**ՉԱՆԱԶԿԱԼԵ / ԵՐԵՎԱՆ
ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅԱՆ
ՏԴԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

**ÇANAKKALE / ERİVAN
GEZİ İZLENİMLERİ**

Dilek ÖZSOY ÇAKILCIOĞLU
Mustafa ÇAKILCIOĞLU

Founder Members / Troya Energy Cooperative

Within the scope of the project “Under the Same Sun”, we carried out a trip to Yerevan / Armenia in June as a team of 4 people.

With the excellent hospitality of our project partners, we evaluated these 4 days in a busy but a very efficient way. We had the opportunity to meet with the officials of several NGOs in Armenia. We have found the opportunity to recognize the historical, cultural and intellectual identity of Armenia and to improve our existing knowledge. In particular, we have found the possibility to compare Armenian cuisine to Turkish - Armenian cuisine. The similarities between the Armenian language and the Turkish language have confirmed our idea that we have been living together for centuries with the common values that have been created. We have agreed that cooperation can be made in more than one subject, especially renewable energy in the coming years with the people and institutions we meet.

To summarize; similar ancient civilizations that have been living under the same sun can overcome the intolerances arisen sometimes due to historic events and sometimes due to the political incidents created outside of the initiatives of the people. We see the possibility of the accumulated negativities being fixed, if the people of the two nations would have closer relations and know each other better. With good neighboring relationships, it is certain that two nations can incorporate great value and prestige, as well as economic benefits to the region's geopolitical structure.

Դիլեկ Օզոյ Չափիցիօղլու Մուստաֆա Չափիցիօղլու

Հիմնադիր անդամներ / «Տրոյա» Էներգետիկ կոոպերատիվ

«Նույն արևի տակ» նախագծի շրջանակներում հունիս ամսին 4 հոգուց բաղկացած թիմով ուղևորվեցինք Երևան:

Նախագծի գործընկերների հյուրընկալ վերաբերմունքի շնորհիվ այդ 4 օրերն անցան գերհագեցած զբաղված գրաֆիկով և շատ արդյունավետ: Հնարավորություն ունեցանք հանդիպել Հայաստանում գործող մի շարք ՀԿ - ների պաշտոնական ներկայացուցիչների հետ, ինչպես նաև ճանաչելու հայերի պատմական, մշակութային և մտավոր ինքնությունը, նաև՝ լրացնելու նրանց մասին մեր գիտելիքների պաշարը: Մասնավորապես, հնարավորություն ընձեռնվեց համեմատել խոհանոցները: Հայերեն և թուրքերեն լեզուների նմանությունները հաստատեցին մեր պատկերացումներն առ այն, որ դարեր շարունակ կողք - կողքի ապրում ենք՝ ընդհանուր արժեքներ ունենալով: Եկանք ընդհանուր հայտարարի, համաձայն որի համագործակցությունը կարող է իրականացվել ավելի քան մեկ ոլորտում, մասնավորապես, մոտ ապագայում քննարկել վերականգնվող էներգիայի ոլորտում բարեփոխումներն այն մարդկանց և ընկերությունների հետ, որոնց հետ արդեն ձեռք ենք բերել գործնական կապեր:

Ամփոփելով վերոնշյալը՝ նմանատիպ հնագույն քաղաքակրթություն ունեցող ժողովուրդները, որոնք ապրում են նույն արևի տակ, կարող են հաղթահարել պատմական տարբեր իրադարձությունների, քաղաքական միջադեպերի պատճառով ծագած անհանդուրժողականությունները՝ անկախ հանրության կամքից: Մենք արձանագրում ենք կոտակված բացասական երևույթների չեզոքացման հստակ հնարավորություն, եթե երկու ազգերն առավել սերտ կապեր ունենան և ճանաչեն միմյանց: Դրական հարաբերությունների արդյունքում ակնհայտ է, որ երկու ազգերը կարող են ձեռք բերել ավելի մեծ արժեք ու հեղինակություն, ինչպես նաև ստեղծել տնտեսական շահավետ պայմաններ տարածաշրջանի աշխարհաբաղաքական ենթատեքստում:

Dilek ÖZSOY ÇAKILCIOĞLU
Mustafa ÇAKILCIOĞLU

Kurucu Üyeler / Troya Enerji Kooperatifi

“Aynı Güneşin Altında” projesi kapsamında 4 kişilik bir ekiple Haziran ayı içerisinde Erivan / Ermenistan’a bir seyahat gerçekleştirdik.

Proje ortaklarımızın mükemmel misafirperverliği ile bu 4 günü yoğun ama çok verimli bir şekilde değerlendirdik. Ermenistan’da var olan birkaç Sivil Toplum Kuruluşu yetkilileri ile tanışma imkanımız oldu. Ermenistan’ın tarihi, kültür birikimleri ve entelektüel kimliğini tanımak ve var olan bilgilerimizi geliştirme imkanı bulduk. Özellikle Ermeni mutfağını, Türk-Ermeni mutfağı ile mukayese etmek imkanını bulduk. Ermeni dili ve Türk dili arasındaki benzerlikler bizi yüzyıllardır var olan beraber yaşamışlık ve oluşturulmuş ortak değerler konusunda ki düşüncemizi doğruladı. Tanışıp görüştüğümüz kişi ve kurumlar ile ileriki yıllarda başta yenilenebilir enerji olmak üzere birden fazla konuda işbirliği yapılabileceği konusunda hemfikir olduk.

Kısaca, aynı güneşin altındaki kadim benzer kültürlerin, kimi zaman yaşanmış tarihten kaynaklanan, kimi zaman da halkların inisiyatiflerinin dışında politik konu yapılarak yaratılan hoşgörüsüzlüklerin aşılabileceği düşüncemiz güçlendi. Toplamların daha yakın temas içerisinde bulunması ve birbirlerini tanıması halinde, birikmiş tüm olumsuzlukların onarılabilme ihtimalini gördük. İyi komşuluk ilişkileri ile iki ülkenin bölge jeopolitik yapısına katacakları büyük değer ve prestijin dışında ekonomik bir çok yararı olacağı aşikardır.

Oral KAYA*Chair / Troya Environmental Association*

We carried out a four - day trip in July with a team of four, including two members from the Troya Environmental Association and two representatives from the Troya Energy Cooperative, as part of the "Under the Same Sun" project. The purpose of this trip was, the visit of two areas where 3 kW solar energy system were installed on two public spaces both in Turkey and in Armenia.

Our project partners, who took us from the airport, had put us up with a lot of interest throughout the entire trip. They introduced us the culture and artistic identity of Armenia and its people very well. Especially the richness of the food culture influenced me very much.

The most important aspect of this trip is the mutual assessment of the energy resources in two countries and their potential in the field of energy production - particularly in the assessment of community - based modes of energy production. The most impressive element was the new and innovative energy production activities through a number of individual solution - oriented efforts based on a deep intellectual background in Armenia. In this field, especially in the future, with the increase of scientific and innovative projects, the concentration of sectoral meetings and cooperation will support and sustain a more creative and productive partnerships between the people of two countries.

The other dynamic that positively influenced me was the power and influence of civil society in Armenia. Such an understanding of civil society, which is open to new collaborations in all areas with a Western mentality, will certainly promote individuals and organizations to new collaborations and investments. The developments in this area (renewable energy) will contribute to the further development of cultural life between two societies.

Օրալ Կայա

Նախագահ / «Տրոյա» բնապահպանական ասոցիացիայի

«Նույն արևի տակ» Նախագծի շրջանակներում հուլիսին 4 հոգուց բաղկացած թիմով քառօրյա ուղևորություն կատարեցինք: Թիմի անդամներից երկուսը «Տրոյա» բնապահպանական ասոցիացիայից էին, երկուսը՝ «Տրոյա» Էներգետիկ համագործակցությունից: Այս ուղևորության նպատակն էր այցելել երկուական վայր Ռուբինայում և Հայաստանում, որտեղ 3 կՎտ հզորությամբ արևային Էներգիայի համակարգեր էին տեղադրված:

Մեր գործընկերները դիմավորեցին օդանավակայանում և այնպես կազմակերպեցին ամբողջ ուղևորությունը, որ այն անցնի հետաքրքիր և արդյունավետ: Մենք ծանոթացանք Հայաստանի մշակույթի, արտիստիկ էության և հյուրընկալ ժողովրդի հետ: Հատկապես հայկական խոհանոցի բազմազանությունն ինձ վրա ունեցավ մեծ ազդեցություն:

Այս ուղևորության ամենակարևոր բնագավառը, այնուամենայնիվ, Էներգետիկ ռեսուրսների երկկողմանի գնահատումն էր, ավելի կոնկրետ՝ Էներգիայի արտադրության ներուժի գնահատումը հատկապես համայնքային կյանքում: Առավել տպավորիչ էին Էներգիայի արտադրության նոր և նորարարական մոտեցումները, մի շարք անհատական լուծումներով, որոնք հիմնված էին Հայաստանում ինտելեկտուալ բազայի վրա: Այս բնագավառում, հատկապես ապագայում, գիտական և նորարարական Նախագծերի ավելացմանը զուգահեռ, մասնագիտական հանդիպումների և համագործակցության համակենտրոնացումը կիթանի և կպախյանի երկու երկրների ժողովրդների միջև առավել ստեղծարար և արդյունավետ գործընկերություն:

Մյուս միտումը, որը դրական տպավորություն գործեց ինձ վրա, Հայաստանում քաղաքացիական հասարակության ունեցած ուժն ու ազդեցությունն էր: Արևմտյան մտածելակերպով, նոր համագործակցությունների համար բաց և պատրաստ քաղաքացիական հասարակության նման ընկալումն անպայման կնպաստի անհատների և կազմակերպությունների նորանոր ներդրումների: Վերականգնվող Էներգիայի ոլորտում տեղի ունեցող զորագցումները կիթանեն երկու հասարակությունների միջև մշակութային կյանքը:

Oral KAYA

Başkan / Troya Çevre Derneği

“Aynı Güneşin Altında” projesi kapsamında Troya Çevre Derneği’nden iki, Troya Enerji Kooperatifi’nden iki temsilci olmak üzere dört kişilik bir ekip ile Temmuz ayı içinde 4 günlük bir seyahat gerçekleştirdik. Bu seyahatin amacı, projemiz kapsamında, Türkiye ve Ermenistan’da kamusal alanlarda 3 kW’lık güneş enerjisi kurulum sistemlerinin kurulduğu alanları ziyaret etmek idi.

Hava alanından bizleri alan ortaklarımız, tüm seyahat boyunca bizleri olağanın çok üzerinde bir ilgi ile misafir ettiler. Ülkenin ve insanların kültürünü ve sanatçı kimliğini çok iyi tanıttılar. Özellikle yemek kültürünün zenginliği, beni çok etkiledi.

Seyahat’in en önemli tarafı, iki ülkenin enerji kaynakları ve enerji üretimi alanındaki potansiyelinin karşılıklı değerlendirilmesi, bu alanda özellikle topluluk bazlı üretim biçimlerinin değerlendirilmesi oldu. Ermenistan’daki entelektüel alt yapının bireysel çözüm yolları arayarak yeni ve yenilikçi enerji üretim çalışmaları yapmaları en etkileyici unsurlardan idi. Bu alanda özellikle gelecekte bilimsel ve yenilikçi projelerin artması, sektörel buluşmaların yoğunlaşması ve yeni sektörlerde de işbirliklerinin kurulması, iki ülke insanının daha yaratıcı ve sonuç alıcı olmasını sağlayacaktır.

Ermenistan’da sivil toplumun gücü ve etkisi beni etkileyen diğer bir unsur oldu. Her alanda yeni işbirliklerine açık ve düşüncesini de Batı’ya dönmüş böylesi bir sivil toplum anlayışı, kişi ve kurumları yeni işbirliklerine elbette teşvik etmektedir. Bu alandaki gelişmeler iki toplum arasındaki kültürel yaşamın daha da güçlü bir şekilde gelişmesine katkı verecektir.

**YEREVAN / ÇANAKKALE
TRIP IMPRESSIONS**

**ԵՐԵՎԱՆ / ՉԱՆԱԿԿԱԼԵ
ՃԱՍՓՈՐԴՈՒԹՅԱՆ
ՏՊԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

**ERİVAN / ÇANAKKALE
GEZİ İZLENİMLERİ**

Armen KIRAKOSYAN*Chair / Ayruddy NGO*

Within the project that we undertake with our partners from Turkey, we organized two meetings; first one was held in Yerevan, and the second in Çanakkale. If I briefly write my impressions, I have to mention a few significant points. First of all, I have to say that the program is implemented under the title "Under the Same Sun". This ideology prompts certain approaches and perceptions, but no ideology can make people build good neighborly relations if there are no human, professional displays and good will and this is the main reason of the success of the case.

During our visit we had the opportunity to have many interesting meetings and contacts with different people varying from our host partners, founding members of the Energy Cooperative, NGO representatives and the last but not the least with the hospitable community members.

We saw the solar stations created by our colleagues (at the office of "Troya" NGO, Gölpinar, Adatepe), the wind power station on the Çanakkale - Gölpinar road. And, of course, we are very grateful to our colleagues for organizing interesting and surprising historical and cultural visits for us (Troy excavations, complex of Assos, museums, castles), introduced to region's cuisine and lifestyle. These are certainly striking impressions that will remain in our memories for a long time.

Special thanks to our partner organization Troya Environmental Association representatives.

I think our mutual visits and work can be a good basis for developing and expanding further relationships, including new participants in the process and generating new ideas.

Արմեն Կիրակոսյան

Նախագահ / «Այրուծի» ՀԿ

Թուրքիայի գործընկերների հետ Նախածեռնած Նախագծի շրջանակներում, մենք կազմակերպեցինք երկու հանդիպում: Առաջինը տեղի ունեցավ Երևանում, իսկ երկրորդը՝ Չանաթկայեում: Եթե հակիրճ նկարագրեն տպավորություններս, ապա կնշեմ մի քանի նշանակալի հանգամանքներ: Նախ այն, որ ծրագիրն իրականացվող «Նույն արևի տակ» խորագրի գաղափարախոսությունը հուշում է որոշակի մոտեցումներ ու ընկալումներ: Սակայն որևէ գաղափարախոսություն չի կարող ստիպել մարդկանց կառուցել բարիդրացիական հարաբերություններ, եթե չկան դրա համար անհրաժեշտ մարդկային ու մասնագիտական զրակներ, ինչպես նաև բարի կամքի դրսևորում: Ահա թե ինչով է պայմանավորված գործի հաջողությունը: Մեր այցի ընթացքում հնարավորություն ընձեռնվեց բազում հետաքրքիր հանդիպումներ ու շփումներ ունենալ տարբեր մարդկանց հետ, այդ թվում՝ հյուրընկալող գործընկերներ, Էներգետիկ կոոպերատիվի հիմնադիր - անդամներ, ՀԿ - ների ներկայացուցիչներ ու գյուղական համայնքի հյուրընկալ անդամներ:

Դիտարկեցինք մեր գործընկերների ջանքերով ստեղծված արևային կայանները՝ «Տրոյա» ՀԿ գրասենյակում, Գուլփընարում ու Ադատեփեյում կառուցված, ինչպես նաև Չանաթկայե - Գուլփընար ճանապարհի քամու էլ. կայանը: Եվ, իհարկե, շատ շնորհակալ եմք մեր գործընկերներին անակնկալներով հագեցած, հետաքրքիր պատմամշակութային այցելություններ կազմակերպելու համար՝ Տրոյայի պեղումների վայր, Ասոսի համալիր, թանգարաններ, ամրոցներ, ծանոթացանք Չանաթկայեի խոհանոցին ու կենցաղին: Վառ տպավորությունները երկար կմնան մեր հուշերում:

Առանձին շնորհակալություն եմք հայտնում մեր գործընկեր «Տրոյա» բնապահպանական ասոցիացիայի ներկայացուցիչներին ամեն ինչ արհեստավարժ իրականացնելու, ինչպես նաև հոգատար հյուրընկալության համար:

Կարծում եմ՝ փոխադարձ այցելությունները, կատարած աշխատանքները լավ հիմք կարող են հանդիսանալ հետագա հարաբերությունները զարգացնելու և ընդլայնելու համար՝ ընդգրկելով գործընթացի մեջ նորանոր մասնակիցներ ու գեներացնելով նոր գաղափարներ:

Armen KIRAKOSYAN

Başkan / Ayrudzy STK

Türkiye'den ortaklarımız ile yürüttüğümüz proje kapsamında ilki Erivan'da, ikincisi ise Çanakkale'de iki buluşma gerçekleştirdik. Kısaca izlenimlerimi kaleme alırsam, birkaç kayda değer noktaya değinmeliyim. Öncelikle, programın "Aynı Güneşin Altında" adı altında gerçekleştiğini belirtmeliyim –ki bu ideoloji bazı yaklaşımları ve anlayışları teşvik etmektedir. Fakat, hiçbir ideoloji yoktur ki; insanı, profesyonel gösterüntüsü ve iyi niyeti olmaksızın insanların iyi komşuluk ilişkileri inşa edebilmelerini sağlasın. Tam da bu yüzden projemiz başarılı oldu.

Ziyaretimiz boyunca Enerji Kooperatifinin kurucu üyelerinden, STK temsilcilerine, proje ortaklarımıza ve en son fakat en önemlisi misafirperver köy halkına dek birçok farklı insan ile tanışma ve bir araya gelme imkanı bulduk.

Meslektaşlarımızın (Troya Çevre Derneği'nde, Gülpınar'da, Adatepebaşı'nda) gerçekleştirdiği güneş enerjisi istasyonlarını; Çanakkale-Gülpınar yolu üzerindeki sayısız rügar santrallerini gördük. Ve elbette, proje ortaklarımızın bizim için düzenlediği bölge mutfağını ve hayat biçimini yansıtan ilginç ve sürprizlerle dolu tarihi ve kültürel gezi programı için de minnettarız. Şüphesiz, tüm bunlar hatıralarımızda uzun süre çarpıcı izlenimler olarak kalacak.

Proje ortağımız Troya Çevre Derneği temsilcilerine ayrıca teşekkürler. Karşılıklı ziyaretlerimizin ve ortak çalışmalarımızın, süreçte yeni katılımcılar ve yeni fikirler üretmek gibi daha öte ilişkileri geliştirmek ve genişletmek için iyi bir zemin oluşturduğu inancındayım.

Armine SARGSYAN

Program Development Director / Ayrudzy NGO

Our plane trip to Istanbul followed by car trip to Çanakkale. All 4-hour drive full of lovely chat, jokes and tasty dinner ended up with a ferry pass from European side to Asian part of Çanakkale. The first “person” who met us there was Trojan Horse – “liii-ho-ho-ho....”

In the next day we visited Troya Environmental Association: the small office in the last floor of the old building. The office was full of light, green color, booklets, folders, publications.... Beautiful paintings - the witnesses of hard and creative work. And the most impressive part: the solar collector established in the terrace, which covers almost all electricity consumption. The real environmental approach! Meanwhile the Trojan Horse was waiting for us. And we didn't hesitate to visit it. Our partners organized a precious tour to precious Troya for us. Feeling the aura of history and touching the legend - isn't it something particular!

The next day brought us to Gülpınar village. The mayor of the village and a group of lovely women met us and accompanied to the big house, which turned to be a Gülpınar Sustainable Life Association. They presented their organization, the projects and activities they initiate and implement. The first thing they showed us were the big solar panels installed on the roof of the village guesthouse within our joint - project. It contributed to both: the improvement of village environment and the financial situation of the guesthouse. The members of the Association were mostly women who nevertheless could compete men with their motivation, power and strong civic position. There were them who for 33 days protested against the company who tried to cut the olive trees and start geothermal drilling surveys in the village and they won! Instead of complaining on unemployment, they established their own business, production of olives and olive oil, opened the atelier for handcraft and the guest house. By the way, we were generously treated by Gülpınar women and had a chance to test the yummy dishes of this region. This small community could easily be a perfect example of Civil Society with the citizens who know their rights, who contribute to development of their village and who behave as owner of their land and their life. However, our day would be incomplete without visiting Assos. We couldn't resist to enjoy the amazing view of Temple of Athena and Lesbos Island and to step on the same land, where Aristotle stepped more than 2500 years ago!

The meeting with local NGOs was organized in Ece Ayhan Cultural House on the 4th day. We were given the opportunity to present our NGO and to get acquainted with the local ones. Sharing our experiences and the following non - formal discussion enriched our visions of each other's countries, made us closer, and showed the common needs and issues of ordinary citizens. It was very positive and important meeting. The second part of the day was dedicated to visit Küçükuyu town and Adatepe, the nearby village. In the Museum of Olive Oil in Küçükuyu the ancient tools, technologies, different utensils and nowadays - advanced devices from the ancient time to nowadays were exhibited. They presented history and all technological process of oil production. But in Adatepebaşı Village we had another solar power plant established by Adatepe Village Head Office in cooperation with Troya Environmental Association. In this case, it was installed on the roof of the house for public purposes. This unique building aimed to serve as a gathering place for different public events of peasants, such as weddings, birthdays, family parties, etc. Installing a solar power plant on this building was a very valuable contribution to the wellbeing of people and to village development in general.

Unfortunately, it was the last day spent with our close friendly partners! These several days seemed to be a short wonderful dream and a one - month - long experience the same time. I just wonder how much useful information, business meetings, interesting events and visits were fit in these couple of day.

Արմինե Սարգսյան

Ծրագրերի կարգացման տնօրեն / «Այրուձի» ՀԿ

Դեպի Ստամբուլ մեր ուղևորությունը շարունակվում է. այս անգամ՝ դեպի Չանաթկալե: Հաճեի գրույցներով, գվարճալի կատակներով և համեր ընթրիքով 4 - Ժամյա ճանապարհը ավարտվում է լաստանավով, որը մեզ տեղափոխում է Չանաթկալեի եվրոպական հատվածից դեպի ասիական: Առաջինը մեզ դիմավորեց հայտնի «Տրոյայի ձին»՝ «Իի-ho-ho-ho-ho»:

Հաջորդ օրն այցելեցինք «Տրոյա» քնապահպանական ասոցիացիայի՝ հին շենքի վերջնահարկում գտնվող գողտրիկ գրասենյակ՝ ողողված լույսով, կանաչի բույր երանգներով ու աշխատանքային թղթապանակներով: Առավել տպավորիչ հատվածը դրսում տեղադրված արևային կոլեկտորն էր, որը գրեթե ամբողջովին ապահովում է գրասենյակի էլեկտրաէներգիան: Այնուհետև կատարեցինք շքեղ Տրոյայում հետաքրքիր շրջայց, որը կազմակերպել էին մեր գործընկերները:

Հաջորդ օրն այցելեցինք Գուլիճնար գյուղ: Գյուղապետը և մի քանի համագյուղացիներ դիմավորեցին մեզ և ուղեկցեցին դեպի Գուլիճնարի «Կայուն Կյանքի ասոցիացիա»: Նրանք ներկայացրեցին կազմակերպության պատմությունը, նախաձեռնած և իրականացրած ծրագրերն ու գործողությունները: Առաջինը, որի մասին պատմեցին, մեզ հետ համատեղ ծրագրի շրջանակներում գյուղի հյուրանոցի տանիքին տեղադրված մեծ արևային վահանակներ էին, որոնք զգալիորեն նպաստել են ինչպես հյուրանոցի ֆինանսական վիճակի, այնպես էլ գյուղի քնապահպանական միջավայրի բարելավմանը: Ասոցիացիայի անդամները հիմնականում կանայք էին, ովքեր, սակայն, իրենց ամուր բաղաթացիական դիրքորոշման, համառության և հստակ կամքի շնորհիվ ոչնչով չէին զիջում տղամարդկանց: Նրանցից շատերը 33 օր շարունակ մասնակցել են բողոքի ակցիաների ընդմեջ ընկերության, որը փորձում էր ձիթապտղի ծառեր հատել երկրաջերմային հորատման հետազոտությունների համար: Արդյունքում հաղթել էին: Գործադուլության դեմ բողոքելու փոխարեն նրանք ստեղծել են սեփական բիզնեսը՝ ձիթապտղի և ձիթապտղի յուղի արտադրություն, ազգային կիրառական արվեստի արհեստանոց և հյուրատուն: Ի դեպ, Գուլիճնարի կանանց շնորհիվ ճաշակեցինք այս տարածաշրջանին բնորոշ ուտեստներն ու քաղցրավենիքը: Ի դեպ, այս փոքր համայնքը իրավամբ կարող է լինել Զաղաթացիական հասարակության կատարյալ օրինակ, որտեղ քաղաքացիները գիտեն իրենց իրավունքները, պայքարում են գյուղի զարգացման և բարօրության համար և գործում որպես սեփական հողի և սեփական կյանքի լիիրավ սեփականատեր: Սակայն մեր օրն ամբողջական չէր լինի առանց Ասոս այցելելու: Մենք չէինք կարող դիմակայել այդպիսի զայրակալությունը: Վայելել Աթենայի տաճարի և Լեգբոս կղզու զարմանահորաջ տեսարանը և ոտք դնել այն նույն հողի վրա, որտեղ 2500 տարի առաջ ապրել է Արիստոտելը:

4-րդ օրը Չանաթկալեի «Ece Ayhan» մշակույթի տանը կազմակերպվեց հանդիպում տեղական ՀԿ-ների հետ: Մեզ հնարավորություն տրվեց ներկայացնել «Այրուձի»

ԳԿ-ն և ծանոթանալ տեղական կազմակերպությունների հետ: Գործընկերների հետ փորձի փոխանակումը և հետագա ոչ ֆորմալ քննարկումները հարստացրեցին միմյանց պատկերացումները երկու հարևան երկրների մասին՝ ցույց տալով սովորական բաղաբացիների ընդհանուր կարիքներն ու խնդիրները: Դա բացառապես դրական և շատ կարևոր հանդիպում էր: Օրվա երկրորդ մասը նվիրված էր Զյուլուկթյուու բաղաբին և մոտակա Ադաթփե գյուղին: Ձիթապտղի յուղի թանգարանում ցուցադրված էին հնագույն դարերից մեզ հասած, ինչպես նաև ժամանակակից գործիքներ, տեխնոլոգիական գործընթացի հետ կապված զանազան պարագաներ: Հաջորդիվ Ադաթփեբաշի գյուղն էր, որտեղ մեզ սպասում էր մեկ այլ արևային էլեկտրակայան, որը ստեղծվել էր տեղի գյուղապետարանի և «Տրոյա բնապահպանական ասոցիացիայի» համագործակցության արդյունքում: Այս դեպքում այն տեղադրված էր մի տան տանիքում, որը ծառայում է գյուղացիներին որպես հասարակական միջոցառումների անցկացման վայր՝ հարսանիքներ, տարեդարձներ, ընտանեկան հավաքույթներ և այլն: Սա շատ արժեքավոր ներդրում է մարդկանց բարեկեցության և գյուղի համընդհանուր զարգացման համար: Ցավոք, սա մեր գործընկերների հետ անցկացրած վերջին օրն էր: Այս կարճատև այցը լի էր ջերմ հուշերով և միևնույն ժամանակ երկարատև գործնական հեռանկարներով:

Armine SARGSYAN

Program Geliştirme Direktörü / Ayrudzy STK

İlk gün İstanbul'a olan uçuşun ardından Çanakkale'ye 4 saatlik eğlenceli ve lezzetli bir yolculuk yaptık. Yolculuğumuz Çanakkale'nin Avrupa yakasından Anadolu yakasına yaptığımız kısa feribot yolculuğu ile bitti ve Truva Atı karşı tarafta bizi karşılayan ilk "şahıstı" – "lilii-ho-ho-ho..."

İkinci gün, Troya Çevre Derneği'ni ziyaret ettik: eski bir binanın son katında, küçük bir ofis. Aydınlık, yeşil tonlardaki ofisin her yanına kitapçıklar, dosyalar ve yayınlar doldurmuş... Yaratıcı ve zorlu çalışmaları tanıkları güzel resimler asılı. Ve en etkileyici kısım: ofisin terasında ofisin neredeyse tüm elektrik ihtiyacını karşılayan güneş panelleri. Gerçek bir ekolojik yaklaşım! Bu esnada, Truva Atı bizi bekliyordu ve onu daha fazla bekletemezdik. Ortaklarımız Truva antik kentine bizim için değerli bir tur düzenlemişlerdi. Bu kadim tarihi hissetmek ve efsaneye dokunabilmek – gerçekten de çok özel bir his!

Üçüncü gün, bizi Gülpınar Köyü'ne götürdü. Köyün muhtarı ve bir grup sevgi dolu kadın bizi karşıladı ve Gülpınar sürdürülebilir Yaşam Derneği'nin yeri olan konuk evine kadar bize eşlik ettiler. Orada bize derneğin faaliyetlerinden ve kendi girişimlerinden bahsettiler. Ortak geliştirdiğimiz bu proje kapsamında misafirhanenin çatısına kurulumu yapılan güneş panelleri bize gösterdikleri ilk şeydi. Paneller, hem köyün doğasına hem de misafirhanenin mali durumuna katkı sunuyor. Dernek üyeleri çoğunlukla, erkekler ile gerek motivasyon, gerek güç, gerek ise güçlü medeni konumları ile baş edebilecek kadınlardan oluşuyor. Bu kadınlar, 33 gün boyunca zeytin ağaçlarını kesmeye ve köyde sondaj çalışmaları yapmaya çalışan şirkete karşı direndiler ve kazandılar! İşsizlikten şikayet etmek yerine kendi zeytin ve zeytinyağı üretim işletmelerini kurmuş ve köy misafirhanesinde el zanaatları için bir atölye kurmuşlar. Bu arada, Gülpınar kadınları bize karşı gerçekten çok cömerttiler: kendi elleriyle hazırladıkları öğlen yemeğimizde yörenin geleneksel yemeklerini tatma fırsatı bulduk. Bu küçük topluluk, haklarının bilincinde, köylerinin kalkınması için katkı sunan, toprağına ve yaşam alanlarına sahip çıkan bir sivil toplum için pek tabii harika bir örnek oluşturabilir. Fakat, Assos'u ziyaret etmeden günü tamamlamayamazdık. Atina Tapınağı'nın ve Midilli Adası'nın inanılmaz güzellikteki manzarası karşısında keyfimize karşı fazla direnemedik. Aristoteles'in 2500 yıl önce ayak bastığı aynı topraklara biz de bastık!

Dördüncü gün, Ece Ayhan Kültür Evi'nde yerel STK'lar ile bir araya geldik. Kendi sivil toplum kuruluşumuzu ve faaliyetlerimizi tanıtmak imkanı bulduğumuz gibi birçok yeni yerel kuruluş ile tanıştık. Deneyimlerimizi rahat bir ortamda paylaşarak her iki ülke hakkındaki bilgilerimizi zenginleştirdik –ki bu da bizi birbirimize daha da yakınlaştırdığı gibi her iki ülkedeki sıradan vatandaşların ortak sorun ve ihtiyaçlarını da görmemize

yaradı. Bu nedenle gerçekten önemli ve olumlu bir toplantıydı. Günün ikinci yarısında, Küçükkuşu'ya ve yakın civardaki Adatepe Köyü'ne gittik. Küçükkuşu'daki Zeytinyağı Müzesi'nde, eski araçlar, düzenekler, farklı kap kacaklar ve bugüne dek kullanılan farklı dönemlerin son teknoloji aletleri sergileniyor. Müzenin sahipleri bize zeytinyağcılığın tarihini ve zeytinyağı üretim sürecinin tüm teknik detaylarını tanıttılar. Son gün, Adatepebaşı Köyü'nde Adatepe Köyü Muhtarlığının Troya Çevre Derneği ile ortak bir proje sonucu kurulumunu yaptığı güneş panellerini de görmek için yola koyulduk. Bu örnek uygulamada, paneller köyün ortak etkinlik alanının bahçesine kurulmuş. Eski köy okulu olan yapı bugün çeşitli sosyal etkinliklerde köylülerin bir araya geldiği (düğün, hayır, sünnet, kutlama gibi...) bir ortak mekana dönüşmüş durumda. Böylesi bir binanın çatısına güneş enerjisi santrali kurmak, insanların refahına ve genel olarak köyün gelişimine çok değerli bir katkı.

Ne yazık ki, bu dost ortaklarımızla geçirdiğimiz son gündü! Bu birkaç gün kısa ama güzel bir rüya gibiydi. Aynı zamanda bir aylık deneyime bedeldi. Şimdi düşünüyorum da, bu birkaç güne ne kadar çok yararlı bilgi, muhtemel ortaklık fikirleri, toplantılar, ilginç olaylar ve ziyaretler sığdırmışız!

Suren SARGSYAN

Volunteer / Ayrudzy NGO

Çanakkale is a beautiful city situated at the edge of Asia and Europe with a vast history, considerably known for ancient Troy and Gallipoli Campaign. We had a chance to visit city, naval and ceramic museums, which were very impressive and informative. During our city tour we also discovered some Armenian historical sites, such as the Armenian Church in the city center and other public buildings (school, hospital, houses) prompting the Armenians' role in the city's cultural, socio-economic and public life. We had an opportunity to visit some of the spectacular sights, such as the ancient city of Troy and Temple of Athena at Assos region.

A very interesting meeting was organized with local NGOs that work in the various fields. After presentations a debate considering possible further cooperation ideas and plans were discussed.

We visited also two project sites, namely the villages of Gülpınar and Adatepebaşı (not far from Küçükkuyu) where solar panels were installed. Villagers engaged learned how to efficiently consume electrical energy and benefit from it. In Gülpınar village we visited Gülpınar Sustainable Life Association guesthouse where solar panels were installed by the means of the project supporting the center's performance including women entrepreneurship activities. We also watched documentary screened by the talented film director and a wonderful person Nejla Osseiran informing about community members recent protests against the company that intended to cut olive trees and build a geothermal power plant instead. The same day later Hasan Açınal made an interesting presentation about local food culture and olive oil quality validation technique.

In Adatepebaşı off-grid 8 kW solar system was installed on the public gathering building ensuring almost full energy-independence for its beneficiaries. We were warmly welcomed in Küçükkuyu by our partner Mustafa and Mahmut, who organized a through excursion in Adatepe Olive Oil Museum and a great dinner later at a seaside.

Çağdaş from Hrant Dink Foundation accompanied us almost from the beginning of the trip, which we appreciated very much. All along the way, we felt his attention and warm attitude.

Many thanks to our colleagues and friends whom we met during the trip. Everything was perfectly organized. Everyone was very attentive, warm and friendly. It was a great pleasure getting to know these people.

Overall, it was a good mixture of cultural and professional experience contributing to mutual understanding. It was full of good memories and impressions, which, I think, can be a serious basis for further cooperation and relationship building.

Սուրեն Սարգսյան

Կամավոր / «Այրուծի» ՀԿ

Չանաքկալեն գեղեցիկ քաղաք է Ասիայի և Եվրոպայի սահմանին, ունի հարուստ պատմություն, առավել հայտնի է հնագույն Տրոյայով և Գալիպոլիի ճակատամարտով: Մենք առիթ ունեցանք այցելել քաղաքային, ծովային և խեցեգործությանը նվիրված տպավորիչ թանգարաններ: Շրջագայության ընթացքում հայտնաբերեցինք նաև մի շարք հայկական պատմական վայրեր, ինչպիսիք էին քաղաքի կենտրոնում գտնվող հայկական եկեղեցին և հանրային այլ շինություններ՝ դպրոց, հիվանդանոց, մի շարք բնակելի տներ, որոնց գոյությունը հուշում է հայերի ունեցած դերի մասին քաղաքի մշակութային, սոցիալ - տնտեսական և հասարակական կյանքում: Մենք հնարավորություն ունեցանք այցելելու որոշ տեսարժան վայրեր, մասնավորապես՝ հնագույն Տրոյա և Աթենասի տաճար Ասոսի տարածաշրջանում:

Հետաքրքիր և բովանդակալից հանդիպում էր կազմակերպվել տեղական հասարակական կազմակերպությունների հետ, որոնք գործունեություն էին ծավալում տարբեր ոլորտներում: ՀԿ-ների հետ ծանոթանալուց հետո քննարկվեցին հետագա համագործակցության գաղափարներ և նախագծեր:

Ծրագրի շրջանակներում այցելեցինք երկու գյուղ՝ Գյուլիքնար և Ադատեփեբաշի (Զյուլուքբույուի մոտ), որտեղ տեղադրված էին արևային վահանակները: Արդյունքում գյուղացիները սովորել էին՝ ինչպես խնայողաբար օգտագործել էլեկտրաէներգիան և դրանից առավել օգուտ քաղել: Գյուլիքնար գյուղում այցելեցինք «Գյուլիքնար կայուն կյանք» ընկերություն, որտեղ տեղադրվել էին արևային վահանակներ՝ աջակցելով կենտրոնի արդյունավետ աշխատանքին, այդ թվում՝ կանանց ձեռնարկատիրական գործունեությանը: Դիտեցինք տաղանդավոր կինոռեժիսոր Նեժա Օսեիրանի վավերագրական ֆիլմը, որը պատմում էր համայնքի անդամների բողոքի ակցիանների մասին ընդդեմ մի ընկերության, որը նախատեսում էր կտրել ձիթենիները և փոխարենը կառուցել երկրաջերմային էլեկտրակայան: Ֆիլմից հետո կազմակերպվեց հանդիպում Հասան Աչանալի հետ, ով պատմեց տեղական սննդի մշակույթի առանձնահատկության և ձիթապտղի յուղի որակի ստուգման տեխնիկայի մասին:

Ադատեփեբաշի գյուղում 8 կՎտ ավտոնոմ արևային համակարգ էր տեղադրվել հասարակական հավաքատեղի հանդիսացող շենքի տանիքում՝ ապահովելով գրեթե ամբողջովին էներգետիկ անկախություն շահառուների համար:

Մեր գործընկեր Մուսթաֆան և իր ընկեր Մահմուդը ջերմորեն դիմավորեցին մեզ Զյուլուքբույում, և կազմակերպեցին էքսկուրսիա Ադատեփեի ձիթապտղի յուղի թանգարանում, իսկ ավելի ուշ՝ հոյակապ ընթրիք ծովի ափին:

Ուղևորության գրեթե սկզբից մեզ միացավ «Հրանտ Դինք» հիմնադրամի աշխատակալը Զադաղաշը, ում ուշադրությունը և ջերմ վերաբերմունքն ուղեկցեց մեզ ուղևորության ամբողջ ընթացքում:

Հատ շնորհակալություն մեր գործընկերներին և ընկերներին՝ Օրային, Յափրաբին, Չաադաշին, Մուսթաֆային և այլ համակրելի մարդկանց, որոնց մենք հանդիպեցինք ուղևորության ընթացքում: Ամեն ինչ հիանալի էր կազմակերպված: Բոլորը շատ ուշադիր էին, ջերմ և բարյացակամ: Մեծագույն հաճույք էր այդ մարդկանց հետ ծանոթանալն ու նրանց ճանաչելը:

Ընդհանուր առմամբ, թե մասնագիտական փորձառության, և թե մշակութային իմացության ու փոխադարձ հարաբերությունների սերտացման նկատառումով ուղևորությունը բավականին հազեցած էր ու տպավորիչ, և դրական հիշողություններով, ինչը, համոզված եմ, լուրջ հիմք է հետագա համագործակցության և փոխհարաբերությունների ընդլայնման համար:

Suren SARGSYAN

Gönüllü / Ayrudzy STK

Çanakkale, antik Troya kenti ve Gelibolu Savaşları ile tanınan geniş bir tarihe sahip Asya ve Avrupa'nın kıyısında güzel bir şehir. Oldukça etkileyici ve öğretici kent, denizcilik ve seramik müzelerini ziyaret etme fırsatımız oldu. Bunların yanı sıra, kent merkezinde yer alan Ermeni Kilisesi, bugün kütüphane olarak kullanılan eski kilise mektep binası ve şehrin kültürel, sosyo-ekonomik hayatında Ermeni geçmişinin izlerini görebildiğimiz bazı yapıları görme imkanını da bulduk. Ardından, Assos bölgesindeki Atina Tapınağı ve Troya Antik kenti gibi görkemli manzaraları da gezdik.

Çeşitli alanlarda çalışan yerel STK'larla çok ilginç bir toplantı düzenlendi. Sunumlardan sonra muhtemel işbirliği fikirlerini ve planlarını ele alan bir tartışma yapıldı. Proje kapsamında güneş panellerinin kurulduğu Gülpınar ve benzer bir kurulumun olduğu Adatepebaşı Köy'lerine gittik (Küçükkuyu'dan çok uzakta değil). Köylüler, elektrik enerjisinin verimli bir şekilde nasıl tüketileceğini ve bundan nasıl yararlanacaklarının bilincindeler. Gülpınar Köyü'nde, kadın girişimciliği faaliyetlerini de destekleyen Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği'ni çatısına güneş panellerinin ortak projemiz kapsamında kurulduğu köy misafirhanesindeki yerlerinde ziyaret ettik ve üye kadınlar ile tanıştık. Kadınlar ile beraber jeotermal güç santrali kurma amacıyla bölgedeki zeytinlikleri kesen ve arama çalışmaları yapan şirkete karşı düzenledikleri protestoları yetenekli yönetmen Nejla Osseiran'ın belgeselini izleyerek öğrendik. Hemen ardından Hasan Açıanal bölgenin yemek kültürü ve zeytin yağı tadım teknikleri hakkında ilgi çekici bir sunum yaptı.

Adatepebaşı Köyü'nde şebeke dışı 8 kW güneş enerji sistemini köyün ortak alan olarak kullandığı eski okul binasının üzerine kurarak, yararlanıcılar için neredeyse tam bir enerji bağımsızlığı sağlanması hedeflenmiştir. Küçükkuyu'da Adatepe Zeytinyağı Müzesi'nde kapsamlı bir gezi ve daha sonra deniz kenarında harika bir akşam yemeği düzenleyen Mustafa ve Mahmut Beyler tarafından çok sıcak karşılandık. Hrant Dink Vakfı'ndan samimiyetini ve desteğini her an hissettiğimiz Çağdaş, neredeyse ziyaretimizin başından sonuna kadar bize eşlik etti.

Seyahatimiz boyunca karşılaştığımız tüm meslektaş ve dostlara çok teşekkürler. Her şey çok özenli, sıcak ve arkadaş canlısıydı. Tüm bu güzel insanları tanımak büyük bir zevkti. Özetle, karşılıklı anlayışa katkıda bulunan kültürel ve profesyonel deneyimin iyi bir karışımıydı. Tüm bu iyi anılar ve izlenimler daha fazla ortaklığın ve ilişkinin inşası için önemli bir temel olacaktır inancındayım.

Harvesting of a Culinary Heritage

Hasan AÇANAL *

Of all the french words “terroir” is probably the one I like the most...

That it has no possible direct and comprehensive translation into any other language is one of the reasons. The other is that it perfectly reflects a total concept of a scene where geography, history, climate, soil, products grown and people growing them, tossed all together with a pinch of love and lots of memory and knowledge. Especially where the nature is so giving and the people living on that soil are so creative.

This is even more true when it comes to one of the luckiest culinary cultures of all: The Mediterranean.

The Cuisine that prevails in Çanakkale responds exactly to our concept of “mediterranean terroir”, in the name and shape of Northern Aegean. With a distinctive contribution and not less colorful touch of women living in the region.

Countless delicious and healthy recipes are almost extracted with art from those products, fresh or conserved, with a number of incredible magical methods, all thousands of years old.

As the geography offers coasts, plains and mountains at the same time, the products here combine and cover a large scope of herbs, greens, fresh vegetables, legumes, dairy products, bread, and all kinds of fruits not to mention a rich scale of seafood. The knowhow and the heritage to grow, to process, to cook and to conserve all these products with natural and traditional methods are not less singular: The Turkish, the Greek, the Armenian, the Jewish, the Nomad, ones who luckily came to settle from the Balkans, or others who

unfortunately left for somewhere else have all contributed to this magnificent cultural production. As if to prove that real food does not need to belong to any single group of people to be rich and valued.

In this geography, knowledge dries or pastes tomatoes, makes grape and pomegranate molasses, draws wine and vinegar, pickles vegetables, dries yogurt to tarhana or cooks fruit to jam in a timeless and hopeful excitement, mainly directed by women.

If one needed to know the product of excellence to reflect the best this terroir of the Northern Aegean, to drive the local economy, to give hope to the local people, to nurture not only the landscape but also the social life, all year round, that product would no doubt be the olive and the olive oil. As a product first but more and mainly as a symbol creating that cuisine full of health, nature, culture and taste.

A symbol that no global fast food trap could fool, regardless of its force of attraction.

What could be more attractive anyway than an olive tree at the harvest season?

** Food Historian, Researcher, Lecturer and Writer on Food Culture and Society.*

Studied at Paris Sorbonne University. Carried out communications work on Mediterranean food culture in non-mediterranean target countries like USA, Canada, Japan and Northern Europe. Produced and run important food events and tv programs. Conducted master class seminars on olive oil and wine tasting.

e-mail: acanalhasan@gmail.com

Խոհարարական ժառանգության բերքահավաք

Հասան Աչանալ

Բոլոր ֆրանսերեն բառերից հավանաբար «տեղուադ» - ն ամենից շատն են հավանում ... Պատճառներից մեկն այն է, որ որևէ այլ լեզվով այդ բառը հնարավոր չէ ամբողջական և համապարփակ թարգմանել: Բացի այդ՝ այս բառը հիմնադիր կերպով արտացոլում է մի ընդարձակ գաղափար, որտեղ աշխարհագրությունը, պատմությունը, կլիմայական պայմանները, հողը, աճեցված ապրանքները և նրանց աճեցնող մարդիկ շաղախվում են մի պտղունց սիրով և հարստացվում բազում ավանդույթներով, հիշողություններով և գիտելիքներով: Հատկապես մի վայրում, որտեղ բնությունն այդքան շռայլ է,

իսկ այդ հողի վրա ապրող մարդիկ՝ անհավանական ստեղծագործ: Դա հատկապես ճշմարիտ է, երբ խոսքը վերաբերում է ամենահարուստ խոհարարական մշակույթ ունեցող տարածքներից մեկին՝ Միջերկրական ծովին:

Հանաբեկալեում գերիշխող խոհանոցը որոշակիորեն համապատասխանում է «Միջերկրածովյան տերուարի» մեր

կոնցեպտին, Յյուսիսային Էգեյան անունով և ուրվագծով՝ համեմված տարածաշրջանում ապրող կանանց բնատուր խոհարարական տաղանդով, վարպետությամբ և առանձնահատուկ հմտությամբ: Հազարամյակների ընթացքում անհամար համեղ ու առողջ բաղադրատոմսեր են ձևավորվել տեղական հումքից՝ թարմ կամ պահածոյացված, արվեստի հասած հմտությամբ և մի շարք անհավատալի կախարդական մեթոդներով:

Շնորհիվ հարուստ աշխարհագրության՝ ծովափնյա շրջանների, հարթավայրերի, լեռների, այստեղ հողի բարիքները չափազանց բազմազան են. խոտաբույսեր, կանաչիներ, թարմ բանջարեղեն, կաթնամթերք, պտուղների լայն տեսականի, և բնականաբար, ծովամթերքի հարուստ սանդղակը: Պակաս եզակի չեն նաև այս բոլոր ապրանքներն աճեցնելու, մշակելու, պատրաստելու և ավանդական մեթոդներով պահպանելու նախնիներից ժառանգաբար հասած ու նորարարական և մեթոդները: Թուրքերը, հույները, հայերը, հրեաները, քուրդները, որոնք, բարեբախտաբար, եկել են Բալկաններից և հաստատվել այստեղ, կամ նրանք, որոնք, ցավոք, ժամանակի ընթացքում լքել են այս տարածաշրջանը և հաստատվել մեկ այլ վայրում՝ բոլորն էլ իրենց լուրջ ունեն այդ բազմաբնույթ մշակույթի ձևավորման մեջ: Այս փաստն ասես հաստատում է, որ հարուստ և արժեքավոր լինելու համար խոհանոցը բնավ պարտադիր չէ, որ պատկանի մարդկանց որոշակի խմբի:

Այստեղ լուրիկից չիր և մածուկ են պատրաստում, խաղողից և նոֆ՝ խտանյութ, ստանում են գինի և քացախ, պատրաստում թթուների լայն տեսականի բանջարեղենից, մածուկի, հացահատիկ խառնուրդը չորացնում և թարխանա ստանում, մուրաբաներ պատրաստում զանազան պտուղներից: Եվ այս ամենը՝ շնորհիվ կանանց անսպառ էներգիայի և վարպետության: Եվ այն կատարյալ մթերքը, որը լավագույնս արտացոլում է Յյուսիսային Էգեյան «տեղուադը», շարժիչ ուժն է տեղական տնտեսության, ձևավորում է հասարակության սոցիալական

կյանքը, վստահաբար ձիթապտուղն է և ձիթապտղի յուղը: Նախևառաջ՝ որպես մթերք, հետո արդեն՝ նաև խորհրդանիշ, որի հիման վրա է ստեղծվել առողջությամբ, բնությամբ, մշակույթով և համուխոտով լի այս խոհանոցը:

Դա մի խորհրդանիշ է, որին չէր կարող իր ծուղակը զգել և ոչ մի արագ սննդի ցանց՝ անկախ գայթակղության հզոր ազդեցությունից:

Ի դեպ, ինչը կարող է առավել գրավիչ լինել, քան ձիթապտղի ծառը բերքի շրջանում:

** Սննդի պատմաբան, հետազոտող, դասախոս և սննդի մշակույթի և հասարակության մասին գրքերի հեղինակ*

Սովորել է Սորբոնի համալսարանում: Հետազոտական աշխատանքներ է իրականացրել միջերկրածովային սննդամթերքի մշակույթի շուրջ ոչ միջերկրածովային երկրներում, ինչպիսիք են ԱՄՆ-ն, Կանադան, Ճապոնիան և ՅուԼիսային Կորեան: Պատրաստել և գործարկել է սննդին վերաբերվող կարևոր միջոցառումներ և հեռուստահաղորդումներ, անցկացրել ձիթապտղի յուղի և գինու համետեսման վարպետության դասեր:

Էլ. Հասցե - acanalhasan@gmail.com

Bir Yemek Mirasının Hasatı

Hasan AÇANAL

“Teruar” herhalde en sevdiğim Fransızca kelimedir. Bu sevgimin bir nedeni teruarın başka hiçbir dilde doğrudan bir karşılığı olmaması. Diğer nedeni ise bu kelimenin çok kapsamlı bir sahneyi mükemmel bir şekilde, kavramsal olarak dile getirmesi.

Öyle bir sahne düşünün ki, coğrafya, tarih, iklim, toprak, o toprakta yetişen ürünler ve o ürünleri yetiştiren insanlar, bir tutam sevgi ve tonlarca hafıza ve bilgi hepsi birlikteler.

Özellikle doğa çok cömert davranıyor ve o toprakta yaşayan insanlar yaratıcı olabiliyorlarsa... Özellikle dünyanın en şanslı mutfak kültürlerinden birine sahip iseler: Akdeniz.

Çanakkale’de geçerli olan mutfak, “Kuzey Ege” ismi ve şekliyle tam da bu “Akdeniz Teruarı” kavramına cevap veriyor. Bölge kadınlarının belirgin katkıları ve daha az renkli olmayan dokunuşlarıyla...

Sayırsız enfes ve sağlıklı reçeteler bu bölgede yetişen taze veya işlenmiş ürünlerden nerdeyse sanatsal bir biçimde çıkarılıyor. Tümü, inanılmaz sihirli ve binlerce yıl eski yöntemlerle.

Coğrafya aynı zamanda hem kıyıları, hem ovaları, hem de dağları sunduğunda, buranın ürünleri de çok geniş bir yelpazeyi kaynaştırıp kapsayabiliyor: Otlar, yeşiller, taze sebzeler, baklagiller, süt ürünleri, ekmek, türlü türlü meyveler ve zengin bir deniz ürünleri skalası. Tüm bu ürünlerin doğal ve geleneksel yöntemlerle yetiştirilmesi, işlenmesi, pişirilmesi ve saklanması için gerekli bilgi ve kültürel miras daha az tekil değil. Türk, Rum, Ermeni, Yahudi, Göçebe, Balkanlardan gelip buraya yerleştikleri için sevindiğimiz, buralardan başka yerlere göç ettikleri için üzüldüğümüz tüm toplumlar bu muhteşem kültür üretimine katkıda bulunmuşlar. Sanki mutfak kültürünün zengin ve değerli olması için tek bir topluma ait olması gerekmiyor gerçeğini kanıtlar gibi.

Bu coğrafyada bilgi, domatesi kurutuyor veya salça yapıyor, pekmez ve nar ekşisi üretiyor, üzüm suyundan şarap ve sirke çekiyor, sebzeleri turşuluyor, tarhanaya yoğurt kurutuyor,

reele meyve kaynatıyor. Bunu daha çok kadınların yönetiminde ve sonsuz ve umut dolu bir okuyla yapıyor.

Eęer birisi bu Kuzey Ege Teruarını en iyi yansıtan, yerel ekonomiye yön veren, bölge insanına umut veren, tüm yıl boyunca sadece manzarayı deęil aynı zamanda sosyal yařamı da besleyen ürünün ne olduęunu merak etseydi bu ürün zeytin ve zeytinyaęı olurdu hiç řüphesiz. nce bir ürün olarak ama daha fazlası, o olaęanüstü, saęlık, doęa, kültür ve lezzet dolu mutfaęı yaratan bir simge olarak. ekim gücü ne olursa olsun hiçbir küresel fast food tuzaęının kandıramayacaęı bir simge.

Zaten hasat zamanı bir zeytin aęacından daha çekici ne olabilir ki?

** Yemek Tarihçisi, Yemek Kültürü ve Toplumu alanında Arařtırmacı, Okutman ve Yazar. Paris Sorbonne niversitesi'nde eęitimini tamamladı. ABD, Japonya ve Kuzey Avrupa gibi Akdeniz-dıřı hedef ülkelerde Akdeniz yemek kültürü üzerine iletiřim çalıřmaları yürüttü. nemli yemek etkinlikleri ve TV programlarının prodüksiyon ve yürütücülüęünde rol aldı. řarap ve zeytinyaęı tadımı üzerine seminerler dzenledi.*

e-mail: acanalhasan@gmail.com

ENERGY SITUATION IN ARMENIA

***ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ԻՐԱՎԻՃԱԿԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ***

***ERMENİSTAN VE
ENERJİ DURUM ANALİZİ***

Armen KIRAKOSYAN*Chair / Ayrudzy NGO*

Thanks to nuclear power plant (NPP) (established by the efforts of several generations), large and small hydropower plants (HPP) and the thermal power plants (TPP), our country is able to ensure its energy independence and even export electricity to neighboring countries.

In 1903, in Kapan city of Syunik region, on the river of Voghji, the first HPP of Armenia was built with the capacity of 75 kW and 2 diesel generator sets with 125 and 110 kW power. In 1909, in Lori region, on the river of Debed, the second HPP with its capacity of Tsarist Russia was built with 3 hydroelectric generators, each with a capacity of 360 kW.

The power system is unbundled and consists of independent electricity generation, transmission, and distribution companies as well as the electric power system operator (EPSO) and the settlement center. The power system is regulated by an independent regulatory agency – the Public Services Regulatory Commission (PSRC). The regulatory framework is adequate with tariff-setting methodology allowing for cost-recovery.

Generation

Independent companies providing capacity and energy services as per schedules agreed upon with EPSO and under electricity sale contracts with the power distribution company model of which is set by the PSRC.

Generation produces enough electricity to meet domestic demand, which is about 5915GWh (as of 2016) annually with an average growth of 2%. The total operating capacity of all generation units is about 2,500 MW. Domestic demand is covered by 32% nuclear, 35% thermal, and 33% hydro generation (as of 2016). Peak electricity demand is about 1,300 MW and is observed during November through February. Summer peak demand is around 900 MW. There is no seasonal deficit. Generation surplus consists of TPPs; the possible exporting capacity are thermals.

Transmission

Armenia has had a reliable transmission infrastructure since Soviet Union, it consists of 14 substations of 220 kV and 2 substations of 110 kV, which will be finally rehabilitated during the next 4 years. Currently the grid is interconnected with Georgia (110 kV and 220 kV, dedicated island operation for now); Iran (220 kV, synchronous operation); and Turkey (220 kV, not in operation). The interconnection capacity with Georgia is about 200 MW and with Iran is 300 MW. Transmission system losses are around 1.8%. The Transmission Operator (TO) is a government-owned company ("High-Voltage Electric Networks (HVEN)" GSC) that holds all the transmission assets within the country, but does not operate the system.

RA Law on Energy Efficiency and Renewable Energy, which was adopted on November

9, 2004, aims to identify mechanisms of state policy principles for development of energy efficiency and renewable energy and the mechanisms of their implementation, targeted at ¹:

- Strengthening the economic and energy independence of the RA,
- Raising the economic and energy safety, energy system reliability of the RA, Creation of new industries and organization of services to promote development of the energy efficiency and renewable energy.
- Decrease negative impact on environment and health of people.

National Project of Energy Efficiency and Renewable Energy

There is a National Project of Energy Efficiency and Renewable Energy, adopted by RA Government in 2007. The main objective of National Project of EE and RE of the RA is to identify the projective aims of R2E2 Fund and identify the ways of achieving them.

According to the main results of guiding the renewable energy development Program, the produced energy based on the usage of renewable sources may increase by fivefold in 2020 compare to the current level. In 2010, on the basis of renewable energy sources about 310 GWh of energy was produced, in 2015 - about 740 GWh and in 2020 it may reach the level of 1500 GWh. According to the RA law "About the "Energy", until July 1, 2016 all electricity (capacity) generated at small hydro power plants, as well as from renewable sources of energy within the next 15 years shall be purchased pursuant to the Market Rules ².

General Characteristics and Statistics of the Republic of Armenia Cooperative Movement

According to the data of State Register, till January 1st, 2013, 3737 producer and 307 consumer cooperatives has been registered (Based on the study of the "Guidelines for legislative reforms of Cooperative in Armenia"). There is no any complete, comprehensive law on cooperatives in Armenian legislation. Cooperative sector is regulated by the following primary legal acts.

The Civil Legislation (HO - 239, adopted on 05.05.1998, in force from 01.01.1999). According to the paragraph 3 of Article 51 - "Types of Legal Person"; "Cooperatives, depending on the nature of their activities, can be profit-seeking (commercial) or non-similar (Non Commercial) organizations."

Articles 117 - 121 of the Legislation (paragraph 3) fully apply to cooperatives.

Article 117 of the Legislation refers to the basic provisions of the cooperatives, where the definition of cooperatives, contents of cooperative charter are given, as well as

¹ *Armenia Renewable Resources and Energy Efficiency Found: Link: <http://r2e2.am/>*

² *Energy Law of the RA, Section 11, Article 59 c): Link: <https://goo.gl/z5xUfj>*

reference is made to the characteristics of different types of cooperatives and other laws defining the legal status.

Article 118 of the Legislation applies to the management of the cooperative's property.

Article 119 of the Legislation relates to the management of the cooperative, in particular, the cooperative management bodies, executive bodies, etc.

Article 120 of the Legislation relates to the termination of the membership in the cooperative and the transition units.

Article 121 of the Legislation, which refers to the reformation and dissolution of cooperatives, stipulates that "Cooperatives may be voluntarily reorganized or liquidated by the decision of the general meeting of its members".³

Energy Cooperatives & Gender

The feasibility of energy cooperatives can be a stimulating way of solving the issues of gender equality and the protection of human rights. On the basis of the origin and operation of cooperatives the idea of equality is given. Cooperative will also allow women who are isolated in an individual work, unite and contribute to reach to a mutually beneficial result.

Energy cooperatives could ensure an operating platform and a healthy environment for overcoming social barriers existing between men and women contributing to the healthy internal functioning and development of community.

In order to maintain gender equality in energy cooperatives from the first day of its establishment, equal number of female and male representatives should be involved if it is possible.

With the same aim, in order to be effective, the members of the cooperative can follow the following examples; if the cooperative accountant is a woman who will contribute to the strengthening the accountant capacities and development of knowledge of male members. Conversely, men share their experience of technical capabilities to female members of the cooperative.

³ *Legislation of the RA: Link: <https://goo.gl/kvch6T>*

Արմեն Կիրակոսյան

«Այրուծի հեծյալ ակումբի» նախագահ

Հայաստանի հանրապետությունը, մի քանի սերունդների ջանքերի զնով հիմնած ատոմակայանի (ԱԷԿ), մեծ ու փոքր հիդրոէլեկտրակայանների (ՀԷԿ) ու ջերմաէլեկտրակայանների (ՋԷԿ) շնորհիվ, այսօր կարողանում է ապահովել իր էներգետիկ անկախությունը և անգամ արտահանում էլեկտրաէներգիա հարևան երկրներ:

1903-ին ՀՀ Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքում Ողջի գետի վրա կառուցվեց Հայաստանի առաջին ՀԷԿ-ը՝ 75 կՎտ հզորությամբ, և 2 դիզել-գեներատորային կայաններ՝ 125 և 110 կՎտ հզորությամբ: 1909-ին ՀՀ Լոռվա մարզում Դեբեդ գետի վրա կառուցվեց ցարական Ռուսաստանում իր հզորությամբ երկրորդ էլեկտրակայանը՝ 3 հիդրոագրեգատներով, յուրաքանչյուրը 360 կՎտ հզորությամբ: Հայաստանի էներգետիկ համակարգը բաժանված է և բաղկացած էլեկտրաէներգիայի արտադրության, հաղորդման և բաշխիչ անկախ ընկերություններից, ինչպես նաև էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորից (ԷՀՕ) ու Հաշվարկային կենտրոնից: Համակարգը կարգավորվում է անկախ կանոնակարգող մարմնի՝ Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (ՀԾԿՀ) կողմից: Օրենսդրությամբ կարգավորվում է նաև սակագների սահմանման մեթոդաբանությունը, ինչը ծախսածածկման հնարավորություն է ընձեռնում ոլորտի սուբյեկտներին:

ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԾԿՀ-ի կողմից մշակվել է մի մոդել, ըստ որի ԷՀՕ-ի հետ համաձայնեցված ժամանակացույցով անկախ ընկերությունները էներգետիկ հզորություններ են ապահովում և էներգետիկ ծառայություններ մատուցում էլեկտրաէներգիայի բաշխիչ ընկերության հետ էլեկտրաէներգիայի վաճառքի պայմանագրի շրջանակում:

Արտադրող ընկերությունները արտադրում են բավականաչափ էլեկտրաէներգիա՝ տեղական պահանջարքը բավարարելու համար: Այն կազմում է տարեկան մոտ 5915 գՎտ/ժ (2016թ-ի դրությամբ)՝ միջինը 2% աճով: Էլեկտրաէներգիա արտադրող կայանների ընդհանուր գործառնական կարողությունները կազմում են մոտ 2 500 ՄՎտ: Տեղական պահանջարկը բավարարվում է 32%-ով ատոմային, 35%-ով ջերմային, 33%-ով հիդրո կայանների արտադրած էլեկտրաէներգիայի հաշվին (2016-ի դրությամբ): Էլեկտրաէներգիայի առավելագույն պահանջարկը կազմում է մոտ 1 300 ՄՎտ և առկա է նոյեմբեր-փետրվար ամիսներին: Ամռան ամիսներին առավելագույն պահանջարկը կազմում է շուրջ 900 ՄՎտ: Սեզոնային ղեֆինիտ չկա: Արտադրության ավելցուկը ՋԷԿ-երում է, որոնք և ապահովում են էլեկտրաէներգիայի արտահանման համար հնարավոր կարողությունները:

ԷԼԵԿՏՐԱԶԱՌՈՐՈՒՄ

Խորհրդային Միության ժամանակներից ի վեր Հայաստանը հուսալի էլեկտրահաղորդման ենթակառուցվածք է ունեցել, որը կազմված է 220 կՎ 14 ենթակայանից և 110 կՎ 2 ենթակայանից, որոնք առաջիկա 4 տարիների

ընթացքում կվերականգնվեն: Ներկայումս ցանցը կապված է Վրաստանի հետ (110 կՎ և 220 կՎ հոսանքալարերով, որոնք այս պահին շահագործվում են կղզիացված ռեժիմով), Իրանի (220 կՎ՝ սինքրոն աշխատանքային ռեժիմով) և Թուրքիայի հետ (220 կՎ, չի շահագործվում): Վրաստանի էներգահամակազմի հետ փոխկապակցվածության դեպքում թողունակությունը մոտ 220 ՄՎտ է, իսկ Իրանի հետ՝ 300 ՄՎտ: Էլեկտրահաղորդման համակազմի կորուստները կազմում են մոտ 1.8%: Էլեկտրահաղորդման օպերատորը («ԷՕ»)՝ «Բարձրավոլտ Էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն (ԲՎԷՑ) պետական ընկերությունն է, որին են պատկանում երկրում Էլեկտրահաղորդման բոլոր ակտիվները, որը սակայն համակարգի շահագործում չի իրականացնում:

Էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի մասին ՀՀ օրենքը, որը ընդունվել է 2004 թվականի նոյեմբերի 9-ին, նպատակ ունի սահմանել Էներգախնայողության իրականացման և վերականգնվող էներգետիկայի զարգացման պետական թաղաքականության սկզբունքներն և դրանց իրագործման մեխանիզմները, ուղղված՝

- Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական և էներգետիկ անկախության ամրապնդմանը.

- Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական և էներգետիկ անվտանգության, էներգետիկ համակարգի հուսալիության աստիճանի բարձրացմանը.

- Էներգախնայողությունը և վերականգնվող էներգետիկայի զարգացումը խթանող նոր արտադրությունների ստեղծմանը և ծառայությունների կազմակերպմանը.

- շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության վրա տեխնածին ազդեցության նվազեցմանը:

- ՀՀ էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի ազգային ծրագիր

2016-ի մայիսին Էներգախնայողության և վերականգնվող էներգիայի մասին օրենքում կատարվեցին փոփոխություններ, որոնք հնարավորություն տվեցին օգտվել այսպես կոչված «ցանցային» համակարգից՝ net metering: Այսինքն, այս համակարգը հնարավորություն է ընձեռում էլ. ցանցը օգտագործել որպես էլ. էներգիայի կուտակիչ սեփական կայանի համար: Այս հանգամանքը լայն հնարավորություններ ստեղծեց արևային և թամու կայաններ կառուցելու համար: Բացի այդ, հաստատվեց արևային և թամու էլ. կայանների արտադրանքի սակագինը:

Այնուհետև 2017-ի վերջին օրենքի մեջ կատարվեցին փոփոխություններ և սեփական կարիքների համար օգտագործվող, առանց արտոնագրի, կայանների հզորությունների շեմը բարձրացվեց: Այսօր ֆիզիկական անձանց համար այն կազմում է 150 կՎտ, սեպտեմբերից Հանրային ծառայությունները կարգավորող առավելագույնը կարող է լինել 500 կՎտ: Ավելի մեծ հզորությունների պարագայում անհրաժեշտ կլինի ծեռք բերել արտոնագիր:

Վերջին մեկ տարվա ընթացքում կառուցվել են մոտ 4,2 մՎտ գումարային հզորությամբ կայաններ և տրվել են և՛ 8 մՎտ հզորության համար արևային կայաններ կառուցելու արտոնագրեր: 2018թ. սեպտեմբերից Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի որոշմամբ հաստատվեց նոր արևային սակագին 23,804 դրամ (մոտ 5 ԱՄՆ ցենթ) և հնարավորություն տրվեց արտոնագիր ստանալ մինչև 5 մՎտ հզորության արևային կայաններ կառուցելու համար:

Հայաստանի Հանրապետությունում կոոպերատիվ շարժման ընդհանուր բնութագիրը և վիճակագրությունը

Հայաստանի Հանրապետությունը չունի կոոպերատիվների վերաբերյալ մեկ ամբողջական, համապարփակ օրենք: Կոոպերատիվների ոլորտը կարգավորվում է հետևյալ հիմնական իրավական ակտերով.

- «Կոոպերացիայի մասին» օրենքը, որը հնարավորություն է տալիս հիմնադրել արտադրական կոոպերատիվ՝ վերականգնվող էներգիայի աղբյուր (թամի արև և այլն) օգտագործող որևէ էլեկտրական կառուցելու նպատակով:
- ՀՀ օրենքը “Սպառողական կոոպերացիայի մասին”
- ՀՀ “Զաղաքացիական օրենսգիրք»:

Օրենսգրքի «Իրավաբանական անձանց տեսակները» 51-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն. «Կոոպերատիվները՝ կախված իրենց գործունեության բնույթից, կարող են լինել շահույթ ստանալու նպատակ հետապնդող (առևտրային) կամ նման նպատակ չհետապնդող (ոչառևտրային) կազմակերպություններ»:

Օրենսգրքի 117-121 հոդվածները (պարագրաֆ 3) ամբողջությամբ վերաբերվում են կոոպերատիվներին:

Օրենսգրքի 117-րդ հոդվածը վերաբերում է կոոպերատիվների հիմնականորոյթներին, որոնցով տրվում է կոոպերատիվների սահմանումը, կոոպերատիվների կանոնադրության պարունակությունը, ինչպես նաև հղում է կատարվում կոոպերատիվների առանձին տեսակների առանձնահատկություններին և իրավական վիճակը սահմանող այլ օրենքներին: Մասնավորապես, ըստ նշված հոդվածի 1-ին մասի «Կոոպերատիվ է համարվում քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց անդամության վրա հիմնված ու իր անդամների գույքային փայավճարների միավորման միջոցով մասնակիցների նյութական և այլ կարիքների բավարարման նպատակով ստեղծված կամավոր միավորումը»:

Օրենսգրքի 118-րդ հոդվածը վերաբերվում է կոոպերատիվի գույքի կառավարմանը:

Օրենսգրքի 119-րդ հոդվածը առնչվում է կոոպերատիվի կառավարմանը, մասնավորապես, կոոպերատիվների կառավարման բարձրագույն մարմնին, գործադիր մարմիններին և այլն:

Օրենսգրքի 120-րդ հոդվածը առնչվում է կոոպերատիվի անդամության դադարեցմանը և փայի անցմանը:

Օրենսգրքի 121-րդ հոդվածը, որը վերաբերում է կոոպերատիվների վերակազմավորմանը և լուծարմանը, սահմանում է, որ «Կոոպերատիվն իր անդամների ընդհանուր ժողովի որոշմամբ կարող է կամովին վերակազմակերպվել կամ լուծարվել»:

Եթե էներգետիկ կոոպերատիվը հիմնադրելուց նախատեսվում է հիմնական էլ.էներգիայի արտադրանքը օգտագործել սեփական կարիքների համար և կայանի

հզորությունը չի գերազանցում 500կՎտ-ը, ապա արտոնագիր չի պահանջվում և բավական է բաշխիչ էլեկտրական ցանցի՝ /ԲԷՑ/ ստանալ տեխնիկական պայմաններ, ներակայցնել նախագիծ և ԲԷՑ-ը կայանը կառուցելուց հետո կմիացնի ցանցին: Այս դեպքում որևէ հարկային պարտավորություն չի առաջանում: Կոոպերատիվ հիմնադրելու քայլերն են:

1. Բաժնետերեր

Երկու և ավել անձ (ֆիզիկական և / կամ իրավաբանական անձ) գումարում են ընդանուր ժողով էներգետիկ կոոպերատիվ հիմնադրելու մասին: Հաստատում են կանոնադրությունը:

2. Դիմում են ՀՀ արդարադատության նախարարության պետական ռեգիստրի գործակալության կանոնադրությունը գրանցելու համար:

3. Հայտարարություն բաժնետերերի համար

Հայտարարվում է նոր բաժնետերերի համար հավաքագրում, հետագայում հավաքագրումը ավարտելուց հետո կատարվում է վերագրանցում պետական ռեգիստրում:

4. Գտնել համապատասխան տարածք կայանը կառուցելու համար/գնել, վարձակալել և այլն/

5. Պատրաստել կայանի նախագիծ

6. Դիմել ԲԷՑ-ին տեխնիկական պայմաններ ստանալու համար

7. Հայթայթել անհրաժեշտ ֆինանսական ռեսուրսներ կայանը կառուցելու համար/ սեփական միջոցներ, վարկային կամ դրամաշնորհային միջոցներ և այլն/:

8. Կառուցել կայանը

9. Կառուցելուց հետո ԲԷՑ- կայանի կմիացնի ցանցին:

Եթե կայանի հզորությունը գերազանցում է 500կՎՏ, այսինքն կայանը հիմնադրվում է բիզնեսի համար, որպես Է/Է արտադրող և ցանցին վաճառելու նպատակով, ապա անհրաժեշտ կլինի դիմել Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովին /սա կառավարությունից անկախ մարմին է/, ներկայացնել նախագիծ և ստանալ արտոնագիր և հոտո իրականացնել 6,7,8,9 կետերը:

ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎՆԵՐ, ԳԵՆԴԵՐ

Էներգետիկ կոոպերատիվների իրագործելիությունը կարող է խթանիչ միջոց հանդիսանալ գեներային հավասարության հարցերի լուծման և մարդկանց իրավունքների պաշտպանության համար: Կոոպերատիվի առաջացման և գործունեության զարգացման հիմքում հենց դրված է հավասարության սկզբունքը, որտեղ չկա ոչ նախագահ, ոչ ենթարկվող: Կոոպերատիվը թույլ կտա նաև այն կանանց, որոնք մեկուսացվել և անհատական աշխատանք են տանում, միավորվել և նպաստել փոխշահավետ արդյունք ստեղծելու նպատակով:

Էներգետիկ կոոպերատիվները կարող են գործող հարթակ և առողջ միջավայր ապահովել կանանց և տղամարդկանց միջև գոյություն ունեցող սոցիալական խոչընդոտների հաղթահարման համար՝ նպաստելով համայնքի ներքին առողջ ֆունկցիոնալության պահպանմանն ու զարգացմանը:

Որպեսզի Էներգետիկ կոոպերատիվներում պահպանվի գեներային հավասարությունը հիմնման հենց սկզբից հնարավորինս հավասարաչափ սեռերի

ներկայացացուցիչներ պետք է ներգրավվեն:

Նույն նպատակով արդյունավետ կլիներ, եթե օրինակ կոոպերատիվի հաշվապահը կլին է, տղամարդ անդամները նրանից սովորեին հաշվապահությունը վարելու գործառնությունները: Եվ հակառակը, տղամարդիկ փոխանցեին իրենց տեխնիկական կարողությունների փորձը կոոպերատիվ կլին անդամներին:

Armen KIRAKOSYAN

Başkan / Ayrudzy STK

Birçok kuşağın çabalarıyla kurulan – irili ufaklı hidrogüç santralleri, termik santraller ve nükleer güc santrali sayesinde ülkemiz enerji bağımsızlığını sağlayabilmiş ve hatta komşu ülkelere elektrik ihracatı yapar duruma gelmiştir. Ermenistan'ın ilk hidrogüç santrali 1903 yılında, Syunik bölgesindeki Kapan şehrinde, Voghii Nehri üzerinde 75 kW kapasitede 125 kW ve 110 kW güçte 2 dizel jeneratör seti ile inşa edilmiştir. Çarlık Rusya'sı kapasitesine sahip ikinci hidrogüç santrali ise 1909 yılında Lori bölgesinde, Debed Nehri üzerinde her biri 360 kW kapasiteli 3 hidroelektrik jeneratörü ile inşa edilmiştir.

Güç sistemi, bağımsız elektrik üretimi, iletim ve dağıtım şirketlerinin yanı sıra elektrik güç sistemi operatörü (EPSO) ve yerleşim merkezinden oluşur. Güç sistemi, bağımsız bir düzenleyici kurum – Kamu Hizmetleri Düzenleme Komisyonu (PSRC), tarafından düzenlenir. Düzenleyici çerçeve, maliyet-geri kazanıma izin veren tarife belirleme metodolojisi ile uyumludur.

Üretim

PSRC tarafından belirlenen enerji dağıtım şirketi modeli ile yapılan elektrik satış sözleşmeleri ve EPSO ile anlaşmaya varılan programlara göre, bağımsız şirketler kapasite ve enerji hizmetleri sağlamaktadır. Elektrik enerjisi üretimi, yıllık ortalama %2'lik bir büyüme ile yaklaşık 5915 Gwh (2016'dan itibaren) iç talebi karşılayacak kadar elektrik üretmektedir. Tüm üretim birimlerinin toplam işletme kapasitesi yaklaşık 2500 MW'dir. Yurtiçi talep (2016 yılı itibarıyla) %32 nükleer, %35 termal ve %33 hidro üretimi kapsamaktadır. En yüksek elektrik talebi 1.300 MW civarındadır ve Kasım-Şubat aylarında görülmektedir. Yaz mevsimi tavan elektrik talebi ise 900 MW'tır. Mevsimsel bir açık yoktur. Üretim fazlası TPP'Lerdne oluşmakta olup muhtemel ihracat kapasitesi termallerden oluşur.

İletim

Ermenistan, Sovyetler Birliği'nden bu yana güvenilir bir iletim altyapısına sahipti ve bu, önümüzdeki 4 yıl içinde rehabilitee edilecek olan 220 kW ve 110 kW'lık iki trafodan oluşmaktadır. Mevcut enerji şebekesi Gürcistan (şimdilik 110 kW ve 220 kW şebekeden ayrı işletim mevcut); İran (220 kW senkron işletim); ve Türkiye (220 kW, işletimde değil) ile birbirine bağlantılıdır. Gürcistan ile ara bağlantı kapasitesi yaklaşık 200 MW, İran ile 300 MW'tır. İletim sistemine bağlı kayıplar ise %1,8 civarındadır. İletim işletimcisi (TO), ülke içindeki tüm iletim varlıklarını tutan, ancak sistemi çalıştırmayan, develete ait ("Yüksek Gerilim Elektrik Şebekeleri (HVEN)" GSC) bir şirkettir.

Ermenistan'da 9 Kasım 2004 tarihinde kabul edilen Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji ile ilgili kanun, enerji verimliliğinin geliştirilmesine yönelik devlet politikası ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artmasına yönelik daha fazla uygulama mekanizmalarının belirlenmesini amaçlamaktadır :

- Ermenistan'ın ekonomik ve enerji bağımsızlığını güçlendirmek,
- Enerji verimliliğini ve yenilenebilir enerjinin gelişmesini teşvik etmek için yeni sanayi alanlarının oluşturulması ve yeni hizmet türlerinin örgütlenmesi.
- Ermenistan enerji sistemi güvenilirliğinin ve enerji güvenliğinin artırılması.
- Çevre ve insan sağlığına olumsuz etkilerinin azaltılması.
- Ulusal Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji Projesinin geliştirilmesi.

Ermenistan Hükümeti tarafından 2007 yılında kabul edilen Ermenistan Ulusal Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji Projesi'nin esas amacı, R2E2 Fonu'nun projektif hedeflerini belirlemek ve bunları gerçekleştirmenin yollarını tanımlamaktır.

Yenilenebilir Enerji Kalkınma Programına yön vermenin ana sonuçlarına göre, yenilenebilir kaynakların kullanımına dayalı enerji üretimi mevcut enerji üretimine kıyasla 2020 yılında beş kat artabilir. 2010 yılında, yenilenebilir enerji kaynakları bazında yaklaşık 310 GWh enerji üretildi, 2015 yılında bu değer yaklaşık 740 GWh'a yükseldi. 2020 yılında ise 1500 GWh seviyesine ulaşabilir. "Enerji ile İlgili" Ermenistan Cumhuriyeti Kanunu'na göre, 1 Temmuz 2016 tarihine kadar küçük ölçekli hidro elektrik santrallerinde ve bunun yanı sıra ileriki 15 yıl içinde yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen tüm elektrik (kapasite), Piyasa Kuralları uyarınca satın alınacaktır.

Genel Özellikler ve Ermenistan'daki Kooperatifçilik Hareketi İstatistikleri

Devlet Kayıtları'ndaki verilere göre, 1 Ocak 2013'e kadar 3737 üretici ve 307 tüketici kooperatifi kaydedilmiştir (Ermenistan Kooperatif Yasama Reformları Rehberi'ndeki çalışmaya dayanarak). Ermenistan yasalarında kooperatifler hakkında tam ve kapsamlı bir düzenleme bulunmamaktadır. Kooperatif sektörü aşağıda belirtilen birincil yasalara göre düzenlenmektedir.

Medeni Kanun (01.01.1999'dan itibaren yürürlükte olan 05.05.1998'de kabul edilen HO-239). 51.Madde'nin 3. paragrafına göre - "Tüzel Kişi Türleri"; "Kooperatifler, faaliyetlerinin niteliğine bağlı olarak, kar amacı güden (ticari) veya kar amacı gütmeyen (Ticari olmayan) kuruluşlar olabilirler." Mevzuatın (3. paragraf)

117-121. Maddeler tamamen kooperatifler ile ilgilidir:

Madde 117, kooperatiflerin tanımının, kooperatif tüzüğüünün içeriğinin verildiği ve aynı zamanda farklı kooperatif türlerinin ve yasal statüyü tanımlayan diğer yasaların özellikle atıfta bulunduğu kooperatiflerin temel hükümlerini ifade eder.

Madde 118, kooperatif mülkünün yönetimi ile ilgilidir.

Madde 119, özellikle kooperatif yönetim organları, icra organları gibi kooperatiflerin yönetimi ile ilgilidir.

Madde 120, kooperatif ve geçiř birimlerindeki üyelięin sona ermesi ile ilgilidir.

Kooperatiflerin yeniden řekillenmesi ve tasfiyesine atıfta bulunan Madde 121, “Kooperatiflerin, üyelerinin genel kurul toplantısı kararı ile gönüllü olarak yeniden örgütlenebileceęi veya tasfiye edilebileceęini” belirtir.

Enerji Kooperatifleri & Toplumsal Cinsiyet

Enerji kooperatiflerinin fizibilitesi, toplumsal cinsiyet eřitlięi ve insan haklarının korunması konularını çözmenin teřvik edici bir yolu olabilir. Kooperatiflerin kaynaęı ve iřleyiři temelinde eřitlik düşüncesi bulunur. Kooperatif, ayrıca, bireysel bir iřte izole edilen kadınlara da, karřılıklı yarar saęlayan bir sonuca ulařmaya katkıda bulunacaktır.

Enerji kooperatifleri, toplumun saęlıklı iřleyiřine ve gelişimine katkıda bulunan kadın ve erkek arasında var olan sosyal engellerin ařılması için bir iřletim platform ve saęlıklı bir ortam saęlayabilir.

Kuruluşunun ilk gününden itibaren enerji kooperatiflerinde toplumsal cinsiyet eřitlięini saęlamak için mümkün ise eřit sayıda kadın ve erkek temsilcinin katılması gözetilir.

Aynı amaç doęrultusunda, etkili olabilmek için kooperatif üyeleri ařaęıdaki örnekleri takip edebilir; kooperatif muhasebecisi bir kadın ise yalnızca muhasebe kapasitesini deęil aynı zaman da erkek üyelerin de bilgisini arttırabilir. Bunun karřılıęında erkek üyeler de teknik bilgi ve becerilerini kooperatifin kadın üyeleri ile paylařabilirler.

**ENERGY SOURCES, POLICIES
AND
ENERGY COOPERATIVES IN TURKEY**

**ԹՈՒՐԹԻԱՅԻ ԷՆԵՐԳԻԱՅԻ
ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ, ԶԱՂԱԶԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ
ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ԿՈՊԵՐԱՏԻՎՆԵՐԸ**

**TÜRKİYE'DE ENERJİ KAYNAKLARI,
POLİTİKALARI VE ENERJİ KOOPERATİFLERİ**

Oral KAYA

Chair / Troya Environmental Association

Today, Turkey is highly dependent on foreign energy sources. Although, it has its own potential capacity, the use is limited and its energy policy mostly based on fossil fuels and outsourcing.

Turkey's first electricity generation was for lighting purposes and produced from a 2 kW water mill in 1902. Later, a large scale thermal power plant was installed with a capacity of 15 mW in 1913. This plant is still standing in the garden of Bilgi University and is currently being used as a science museum. In the 1950s, with the start of government - backed private investments, the energy market moved out of state monopoly. Especially, the municipalities made significant investments in energy sector.

In the 1970s, the oil crises and rapidly rising prices caused frequent energy shortages in Turkey. Süleyman Demirel, a right - wing politician, focused on hydro power plants and changed the energy production policy of the country. These plants were built for two purposes; energy production and agricultural irrigation. Today 25% of the country's energy production is the green energy produced by hydro power plants.

In the 1980s, the state provided new opportunities to the private sector and led them to enter the energy production market, mainly through coal and natural gas power plants. Since the early 2000s, the AKP governments under Erdogan's administration promoted investments in energy production based on domestic or foreign coal, especially to create a new rich class. Today, half of the energy production in our country is generated by coal and natural gas.

Specially in the 1990s, the use of fossil fuels caused high level of greenhouse gas emissions, and the private sector began to make investments in wind power plants. The process started with the first wind power plant that was set up to produce electricity for a hotel in Çeşme and today reached 7% of the electricity production of the country. In 2017, the state launched an initiative under the name of the Wind Energy Generation Zone and 1 - GW tender - bid was won by German Siemens company.

Turkey has the second biggest potential for geothermal energy in the world, just after Indonesia. Unfortunately, this potential has not been used efficiently and only 1% of the country's electricity production is provided by geothermal power plants today. There are 3 geothermal power plants in Çanakkale.

Solar energy generated for two purposes; hot water production and electricity production. In Turkey, roof applications for hot water usage in individual houses

are very common. At present, 250 GW/thermal hot water is generated and used in residential buildings. However, mass production is not very common. In recent years, the use of collective hot water has increased, especially in public office buildings. The main reason of the widespread of individual water heating systems is that the state does not have any restrictive or supervisory implementations in this area. It is a good example to show that the big leaps can be experienced in Turkey when the state does not interfere.

Electricity generation with PV is still very new. Individual and community-based unlicensed energy production regulations introduced in 2013 and the people became entitled to produce energy for their own properties or collective living areas. This legislation led the establishment of first energy cooperative in 2014. In this 5 - year period, solar energy and electricity generation exceeded beyond 1 GW. However, all of this production generated by either individuals or commercial companies. Energy cooperatives have not succeeded in producing electricity, yet. The main reason for this is the difficulties in financial investment, as the rates are higher than European countries and it is difficult to get a loan for the new and unknown areas.

Turkey is in favour of promoting renewable energy investments and try to become more independent in energy sector, especially after the recent political crises.

For this purpose, a tender bid for Solar and Wind Renewable Energy Resource Area of 1 GW capacity was opened. The prerequisites of this deal are providing R&D activity and domestic investment. The lowest price given in the solar tender -bid is 6,3 EuroCent. This will encourage the establishment of domestic panel manufacture companies and will increase domestic resource utilization and employment.

20 energy cooperatives were established in our country between 2014 - 2017, especially a significant increase after 2016. It is because, the definition of "renewable energy cooperatives" added to the regulations as a results of lobbying efforts of our association and other energy cooperatives. The number of cooperatives established after this amendment in March 2016 has reached to 16. This is the first indicator of a real transformation.

The climate of our country very suitable for the generation of effective solar energy. If the financial problems have been solved, either with state support or through long - term investors, a boom can be seen in the field of energy production by solar - powered energy cooperatives or communities. The best example of this the success of water heating systems Turkey.

Targets for the future:

- to force governments to provide economic enforcements to encourage the establishment of Renewable Energy Cooperatives.
- to request an increase in the feed in tariff for Renewable Energy Cooperatives.
- to demand free use of state land for Renewable Energy Cooperatives.
- to raise awareness about the principles of cooperatives.

Օրալ Կայա

ընտապահականական ասոցիացիա

Այսօր Թուրքիան մեծապես կախված է օտարերկրյա էներգետիկ աղբյուրներից: Թեև այն ունի իր սեփական պոտենցիալ կարողությունները, դրանց օգտագործումը, այնուամենայնիվ, սահմանափակ է և նրա էներգետիկ քաղաքականությունը հիմնականում հիմնված է հանածո վառելիքի և աուքսոսինգի վրա:

Թուրքիայում առաջին անգամ էլեկտրակայան կառուցվել է 1902 թ.` ջրաղացի գործարկման միջոցով: Կայանը ուներ 2 կՎտ հզորություն և ծառայում էր էլեկտրական լույսով ապահովելու համար: Հետագայում, 1913 - ին կառուցվել է մեծածավալ՝ 15 մՎտ հզորությամբ ջերմային էլեկտրակայան: Այս ջերմակայանը դեռևս կանգուն է Բիլգի համալսարանի այգում և ներկայումս ծառայում է որպես գիտական թանգարան: 1950 - ականներին կառավարության աջակցությամբ սկսված մասնավոր ներդրումների շնորհիվ էներգետիկ շուկան դուրս եկավ պետական մենաշնորհից: Էներգետիկ ոլորտում հատկապես զգալի ներդրումներ են կատարել քաղաքապետարանները:

1970-ականներին նավթային ճգնաժամերը և արագ աճող գները Թուրքիայում էլեկտրաէներգիայի հաճախակի պակասի պատճառ հանդիսացան: Աջ ուղղվածության քաղաքական գործիչ Սուլեյման Դեմիրելը փոխեց երկրի էներգետիկ քաղաքականությունը և կենտրոնացավ ՀԷԿ - երի վրա: Այս կայանների կառուցումը երկու նպատակ էր հետապնդում. էներգիայի արտադրություն և գյուղատնտեսական կարիքների համար ոռոգման ապահովում: Այսօր ՀԷԿ - երի արտադրած կանաչ էներգիան կազմում է երկրում արտադրվող էներգիայի 25% - ը:

1980 - ականներին պետությունը նոր հնարավորություններ տվեց մասնավոր հատվածին, թույլատրելով նրա մոտքը էներգաշուկա, հիմնականում ածուխի և բնական գազի էլեկտրակայանների միջոցով: 2000 - ականներին ի վեր երդողանի վարչակազմի ներքո գտնվող ԱԶԿ - ի կառավարությունները, ազգաբնակչության նոր հարուստ դասի ստեղծումը խթանելու նպատակով, նպաստեցին էներգիայի արտադրության մեջ ներդրումների ներգրավմանը, որպես էներգառեսուրս օգտագործելով տեղական կամ ներկրվող ածուխը: Այսօր Թուրքիայի էներգիայի կեսն արտադրվում է ածուխով և բնական գազով:

Հատկապես 1990 - ականներին հանածո վառելիքի օգտագործումը ջերմոցային գազերի արտանետումների բարձր մակարդակը պատճառ հանդիսացավ, որ մասնավոր հատվածը սկսի ներդրումներ կատարել հողմակայանների ստեղծման ուղղությամբ: Գործընթացը սկսվեց Չեշմեի հյուրանոցում բամու էլեկտրակայանի տեղադրմամբ, հյուրանոցի էլեկտրաէներգիայի կարիքները հոգալու նպատակով: Այսօր երկրի էլեկտրաէներգիայի արտադրության 7% - ը բաժին է ընկնում հողմակայաններին: 2017- ին պետությունը մեկնարկեց «Զամու էներգիայի արտադրության գոտի» անունով նախաձեռնությունը, որի համար նախատեսվող 1 գՎտ հզորություն ունեցող կայանի մրցույթի հայտը հաղթեց գերմանական Siemens

ընկերությունը:

Թուրքիան երկրաշերմային Էներգիայի իր պոտենցիալով երկրորդ տեղն է զբաղեցնում աշխարհում Ինդոնեզիայից հետո: Ցավոք, այս պոտենցիալը արդյունավետ օգտագործված չէ և երկրաշերմային էլեկտրակայաններն այսօր ապահովում են երկրի էլեկտրաէներգիայի արտադրության միայն 1% - ը: Չանաբակելում գործում է 3 երկրաշերմային էլեկտրակայան:

Արևային Էներգիան արտադրվում է երկու նպատակով, այդ թվում տաք ջրի կարիքների ապահովումն և էլեկտրաէներգիայի արտադրության: Թուրքիայում առանձնատների տանիքների օգտագործումը տաք ջուր ստանալու համար շատ տարածված է: Ներկայումս բնակելի շենքերում 250 գլու համարժեք տաք ջուր է արտադրվում և օգտագործվում: Սակայն դա զանգվածային բնույթ չի կրում: Վերջին տարիներին տաք ջրի կոլեկտիվ օգտագործումը մեծացել է, հատկապես պետական գրասենյակների շենքերում: Ձրատաքացման անհատական համակարգերի տարածման հիմնական գրավականն այն է, որ պետությունն այս ոլորտում չի կիրառում որևէ սահմանափակող կամ վերահսկողական գործառույթներ: Սա չոչնափելի օրինակ է ցույց տալու համար, որ մեծ թռիչքները Թուրքիայում հնարավոր են միայն այն դեպքում, երբ պետությունը չի միջամտում:

Ֆոտովոլտային էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը դեռ նոր է: Անհատական և համայնքների վրա հիմնված Էներգետիկայի չարտոնագրված արտադրության կանոնակարգերն ընդունվեցին 2013 - ին, ինչը մարդկանց թույլ տվեց սեփական կարիքների կամ բնակության համատեղ տարածքների համար Էներգիա արտադրել: Այս օրենսդրությունը հանգեցրեց 2014 թվականին Էներգաարտադրության առաջին կոոպերատիվի ստեղծմանը: Հետագա 5 տարիների ընթացքում արևային Էներգիայով էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը գերազանցեց 1 գլու - ը: Այնուամենայնիվ, այս բոլոր արտադրություններն իրականացրել են կամ անհատներ, կամ առևտրային ընկերություններ: Էներգետիկ կոոպերատիվները չհաջողեցին էլեկտրաէներգիա արտադրելու հարցում: Դրա հիմնական պատճառը ֆինանսական ներդրումների հետ կապված բարդություններն են, քանի որ, նախ, տոկոսադրույթները ավելի բարձր են, քան եվրոպական երկրներում, և, միևնույն ժամանակ, անհայտ ոլորտի համար վարկավորումը հեշտ չէ:

Թուրքիան կողմնակից է վերականգնվող Էներգետիկայի ուղղությամբ ներդրումների խթանմանը և փորձում է ավելի անկախ լինել Էներգետիկ ոլորտում, հատկապես վերջին քաղաքական ճգնաժամից հետո:

Այդ նպատակով մրցույթ հայտարարվեց 1 գլու հզորությամբ արևային և քամու վերականգնվող էներգիայի ռեսուրսների օգտագործման ոլորտում: Այս գործարքը ենթադրում է գիտահետազոտական և զարգացման գործունեություն և ներքին ներդրումներ: Արևային մրցույթի հայտի ամենացածր գինը 6.3 EuroCent է: Դա կիսբանի վահանակների արտադրության տեղական ընկերությունների ստեղծումը, կբարձրացնի ներքին ռեսուրսների օգտագործումը և զբաղվածությունը:

2014 - 2017 թթ. Թուրքիայում ստեղծվել է 20 Էներգետիկ կոոպերատիվ, հատկապես զգալի աճ արձանագրելով 2016 - ից հետո: Սա տեղի ունեցավ այն պատճառով, որ «վերականգնվող էներգետիկ կոոպերատիվներ» սահմանում մեր ասոցիացիայի և այլ Էներգետիկ կոոպերատիվների լրբիստական ջանքերի շնորհիվ ներգրավվեց

գործող կանոնակարգերում: 2016 թ. մարտին այս փոփոխությունից հետո ստեղծված կոոպերատիվների թիվը հասել է 16 - ի: Սա իրական փոխակերպման առաջին ցուցանիշն է:

Մեր երկրի կլիմայական պայմանները շատ հարմար են արևային էներգիայի արդյունավետ օգտագործման համար: Եթե ֆինանսական խնդիրները լուծվեն, լինի դա պետական աջակցությամբ կամ երկարաժամկետ ներդրումների միջոցով, արևի էներգիայի արտադրությանը զբաղվող կոոպերատիվների կամ համայնքների զգալի աճ կարձանագրվի: Անվաճի լավագույն օրինակը Թուրքիայում ջրատաքացուցիչների համակարգի բարեհաջող զարգացումն է:

Այագա թիրախները.

- ստիպել կառավարողությանը ստեղծել տնտեսական հզոր նախադրյալներ խթանելու վերականգնվող էներգիայի կոոպերատիվների ստեղծումը,
- դիմել վերականգնվող էներգետիկ կոոպերատիվների սակագնի բարձրացման խնդրանքով,
- պահանջել վերականգնվող էներգետիկ կոոպերատիվների համար պետական հողերի ազատ օգտագործում,
- բարձրացնել կոոպերատիվների գործունեության սկզբունքների մասին իրազեկությունը:

Oral KAYA

Başkan / Troya Çevre Derneği

Türkiye, enerjide dışa bağımlı bir ülkedir. Kaynakları olmasına rağmen bu kaynaklarını kısıtlı kullanarak daha çok fosil yakıtlara dayalı ve dışa bağımlı bir enerji politikası yürütmektedir.

Türkiye, ilk aydınlatma amaçlı elektrik üretimini 1902 yılında 2 kW'lık bir su değirmeninden sağlamıştır. 1913 yılında ise ilk büyük çaplı termik santral 15 MW kapasite ile kuruldu. Bu santral bugün halen Bilgi Üniversitesinin bahçesinde ve şu anda bir bilim müzesi olarak kullanılıyor. Özellikle 1950'li yıllarda devlet destekli özel yatırımların başlaması ile enerji piyasası devlet tekelinden çıkmıştır. Fakat bu süreçte özellikle belediyelerin kendi yatırımlarını unutmamak gerekir.

1970'li yıllarda bütün dünyada yaşanan petrol krizi ve hızla artan enerji fiyatları ne yazık ki fosil yakıt bağımlılığı nedeniyle ülkede sık yaşanan enerji kesintilerine neden olmuştur. Bu yıllarda ülkenin enerji üretim politikasını değiştiren sağ görüşlü politikacıardan Demirel, hidro enerji santrallerine ağırlık vermiştir. Bu santraller enerji üretime ve tarımsal sulama olmak üzere iki amaç için üretilmiştir. Bugün ülke enerji üretiminin %25'i bu santrallerin ürettiği yeşil enerjidir.

1980'li yıllarda devlet özel sektöre yeni olanaklar sağlamış ve bunlar daha çok kömür ve doğal gaz santralleri ile enerji üretimine girmişlerdir. 2000'li yılların başından itibaren ise Erdoğan yönetimindeki AKP hükümetleri, özellikle de yeni bir zengin sınıf yaratmak için kömür yatırımlarına teşvikler vermiş ve enerji üretimini yerli veya yabancı kömüre dayalı bir hale getirmişlerdir. Bugün ülkemizde enerji üretiminin yarısı kömür ve doğalgaz ile yapılmaktadır.

Sera gazı salımlarına neden olan fosil yakıtların kullanımı bu kadar yüksek olmasına rağmen özellikle 1990'lı yıllarda rüzgara yatırımlar özel sektör eliyle artmıştır. Çeşme'de bir otelin ihtiyacı elektriği üretmek için kurulan ilk RES ile başlayan süreç bugün ülke genelinde üretilen elektriğin %7'sinin rüzgar enerjisi ile üretilmesine ulaşmıştır. 2017 yılında devlet Rüzgar Enerjisi Üretim Bölgesi adıyla bir girişim başlatmış ve 1 GW için açılan ihaleyi Alman Siemens firması kazanmıştır.

Jeotermal enerjide Türkiye Endonezya'dan sonra ikinci sıradadır. Bu kapasitenin de kullanılmasında ne yazık ki aynı verimliliği göremiyoruz. Bugün ülke elektrik üretiminin sadece %1 gibi bir kısmı jeotermal santraller ile sağlanmaktadır. Çanakkale'de 3 jeotermal santral elektrik üretimi yapmaktadır.

Güneş enerjisi ile elektrik üretimine geldiğimizde iki ayrı kısımdan bakmamız gerekmektedir. Sıcak su üretimi ve PV ile elektrik üretimi. Türkiye'de çatı uygulamaları ile sıcak suyun bireysel konutlarda kullanımı çok yaygındır. Şu an itibarı ile 250 GW/termal sıcak su üretimi konutlarda kullanılmaktadır. Bireysel su ısıtma sistemleri haricinde topluluk bazlı üretim ne yazık ki çok yaygın değildir. Son yıllarda özellikle kamu binalarında toplu sıcak su üretimi kullanımı artmıştır. Bireysel su ısıtma sistemlerinin

bu kadar yaygın olmasının temel nedeni, devletin bu alanda kısıtlayıcı veya denetçi bir uygulamasının olmamasıdır. Devlet karışmadığı zaman Türkiye’de çok büyük sıçramalar yaşanabildiğinin en güzel örneğidir.

PV ile elektrik üretimi henüz çok yenidir. 2013 yılında getirilen bireysel ve topluluk bazı lisanssız enerji üretimi yönetmeliği ile kişiler kendi konutları veya toplu yaşamın olduğu alanlarda üretim hakkı sağlanmıştır. Bu yasal düzenleme ile ilk kooperatif de 2014 yılında kurulmuştur. Bu 5 yıllık süreçte güneş enerjisi ile elektrik üretimi 1 GW sınırını aşmıştır. Fakat bu üretimin hepsi bireysel veya ticari üreticilerdir. Enerji kooperatifleri henüz elektrik üretimine geçememişlerdir. Bunda temel neden yatırım konusunda yaşanan sıkıntılardır. Ekonomik olarak yatırım faizlerinin Avrupa ülkelerine göre yüksek olması, yeni ve bilinmeyen bir üretim yoluna bireylerin finansal destek vermede kararsız davranmaları temel etkenlerdir.

Fakat Türkiye özellikle Rusya ile yaşanan uçak krizinden sonra yenilenebilir enerji yatırımlarının gelişmesini tercih etmektedir. Bu amaçla güneş ve rüzgar ile 1er GW kapasiteli YEKA (Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanı) ihalesi gerçekleştirmiştir. Bu ihalelerde ise önkoşul ARGE ve yerli yatırımdır. Güneş ihalesinde verilen en düşük fiyat 6,3 EuroCent’dir. Bu da özellikle yerli panel üretim firmalarının kurulmasını teşvik edecek ve bu alanda yerli kaynak kullanımı ve istihdam artışı sağlayacaktır.

Türkiye’de kurulan enerji kooperatiflerinin gelişimine de baktığımızda, ülkemizde 2014-2017 yılları arasında kurulmuş olan 20 tane enerji kooperatifinden söz edebiliriz. Özellikle kuruluş süreci 2016 yılından sonra artmıştır. Bunun da gerekçesi, derneğimizin ve enerji kooperatiflerinin lobi çalışmaları sonucu yönetmeliğe eklenen “yenilenebilir enerji kooperatifleri” tanımıdır. Mart 2016 yılında yapılan bu değişiklik sonrasında kurulan kooperatif sayısı 16 tanedir. Bu gerçek bir dönüşümün ilk habercisidir. Özellikle güneşin enerji üretimi çok verimli olduğu ülkemizde, finansal sıkıntılarının da devlet teşvikleri veya ileriye dönük yatırım için hazır olan yatırımcılarla güneşe dayalı enerji kooperatifleri veya toplulukların enerji üretimi bir patlama yaşatacaktır. Bunun en güzel örneği de su ısıtma sistemlerinde Türkiye’nin almış olduğu mesafedir.

Önümüzdeki süreçte yapılacaklar:

- Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinin kurulmasını teşvik eden ekonomik yaptırımların sağlanması.
- Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerine alım süresinin (feed-in-tariff) arttırılması.
- Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerine arsa temininde devlet arazilerinde bedelsiz hizmet sağlanması.
- Kooperatifçilik esasları hakkında bilinç düzeyinin arttırılması.

TROYA ENERGY COOPERATIVE

Dilek ÖZSOY ÇAKILCIOĞLU
Mustafa ÇAKILCIOĞLU

Founder Members / Troya Energy Cooperative

Troya Energy cooperative was established as the pioneer energy cooperative of our region and even Turkey, as a result of the meeting of 8 people who are sensitive to our planet and the use of resources of our world in May 2017.

Our Main opinions were:

People living in the local area must not only spectators but also decision makers and participants for energy. People living in local area must not only consumers but also producers for energy. Government must change its political approach for energy.

Our cooperative was established in order to produce our own energy needs with renewable resources. Main idea of our initiative: to consume this clean energy by ourselves and to provide energy independence of our country and even by selling excess energy generated to provide additional income to our shareholders.

Our cooperative name comes from “Troy antique city”, which is located 20 km from Çanakkale city centre and is one of the symbols of Çanakkale. Troy was added to the UNESCO World Heritage list in 1998. It is the setting of the Trojan War described in the Greek Epic poems Iliad and Odyssey, attributed to Homer.

The Board of Directors consists of three women, which is unique of its kind. In the days following its establishment, it was decided to be a member of the European Federation of Renewable Energy Cooperatives, REScoop.eu.

The Solar energy gained more weight between the wind or the biomass alternatives. Initially, we decided to start with a small production capacity with a relatively small investment. Within the boundaries of the province of Çanakkale, we are searching for 20 acres of land. Various criteria should be fulfilled;

- Maintenance accessibility - road infrastructure,
- Grid accessibility - close to Energy Transmission Lines,
- Land should be non - agricultural,
- Land should not be a protected area such as an archaeological site,
- Land must be physically located to face to south for maximum efficiency.

Our Plans for Future

1 MW Capacity,
Combination of solar and wind energy,
To be one of the pioneer of renewable energy cooperatives of Turkey.

How to establish a Renewable Energy Cooperative in 11 steps?

1. Share holders

At least 7 people (private and/or legal entity) meet; they should be from the same energy distribution region and in the same subscriber type.

2. Regulation

The regulations of Cooperative Agreement are prepared.

3. Approval

Cooperative Agreement is submitted to the General Directorate of Cooperatives in Ankara and get approved.

4. Announcement for Shareholders

Announcement for new shareholders is made. According to the pre decided capacity, necessary number of applications are accepted.

5. Land

Land is rented or purchased.

6. Provincial Directorate of Agriculture

"Marginal agricultural land" letter is taken from the Provincial Directorate of Agriculture.

7. EIA Report

Environmental Impact Assessment (EIA) exemption letter is taken from the Directorate of Environment and Urban Planning.

8. Local Energy Distribution Company

Letter of Call is taken from the region's energy distribution company.

9. Project Approval

The project of Solar Energy Plant is prepared and handed over to the Regional Energy Distribution Company to be approved.

10. Permission for the Development

The relevant administrative authority (municipality or special Provincial Administration) is applied for "permission for the development".

11. Investment

Procurement and installation of equipment is contracted and investment should be completed within 2 years.

A BRIEF HISTORY OF TROYA ENERGY COOPERATIVE

a structure creating prosumer-citizens with active participation in decision-making process

- 2013**

discussions on alternative, decentralized and sustainable energy production model against the thermal power plants desired to be built in the region

●
- 2014**

research on community-based energy cooperatives in Europe

unlicensed energy production regulations in Turkey

●
- 2015**

first meeting by the General Directorate of Cooperatives to discuss on demands of renewable energy cooperatives

●
- 2016**

1st International Conference of Renewable Energy Cooperatives in Çanakkale

●
- 2016**

Unlicensed Energy Production Regulation changed. The concept of "Renewable Energy Cooperatives" was added

●
- 2016**

new legal regulation enabled 10 new renewable energy cooperatives to be established in a year

●
- 2016**

Bilgi University in Istanbul also participated in the road-mapping studies for Renewable Energy Cooperatives

●
- 2017**

workshops with public sector and civil society organizations on renewable energy cooperatives

●
- 2017**

2nd International Conference of Renewable Energy Cooperatives in Çanakkale

●
- 2017**

Troya Renewable Energy Cooperative was established with a gender mainstreaming approach

●

«ՏՐՈՅԱ» ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎ

Դիլել Օզոյ Չափիցիօլու
Մուստաֆա Չափիցիօլու

Հիմնադիր անդամներ / «Տրոյա» Էներգետիկ կոոպերատիվ

Տրոյայի Էներգետիկ կոոպերատիվը ստեղծվել է որպես մեր տարածաշրջանի և նույնիսկ ամբողջ Թուրքիայի պիլոտային Էներգետիկ կոոպերատիվ: Դա տեղի է ունեցել 2017 թ. մայիսին կայացած մի հանդիպման արդյունքում, որի 8 մասնակիցները մտահոգված էին մեր մոլորակի ապագայով և ռեսուրսների օգտագործմամբ:

Մեր ընդհանուր կարծիքի համաձայն՝ գյուղի կամ քաղաքի բնակիչները պետք է լինեն ոչ միայն որպես պասիվ հանդիսատես, այլև որոշում կայացնողներ, երբ հարցը վերաբերում է Էներգիային, պետք է լինեն ոչ միայն սպառող, այլև արտադրող: Կառավարությունը պետք է փոխի իր դիրքորոշումը Էներգիայի նկատմամբ:

Մեր կոոպերատիվը ստեղծվել է, որպեսզի մենք ինքներս արտադրենք պահանջվող Էներգիան այլընտրանքային ռեսուրսների օգտագործմամբ: Այս նախաձեռնության հիմնական գաղափարը մեր կողմից մաքուր Էներգիա սպառելն ու մեր երկրի Էներգետիկ անկախությունն ապահովելն է, և նույնիսկ մեր բաժնետերերին լրացուցիչ եկամուտ տրամադրել ավելորդ Էներգիայի վաճառքի շնորհիվ:

Մեր կոոպերատիվի անվանումը գալիս է «Տրոյա» անտիկ քաղաքից, որը տեղակայված է Չանաբեկայե քաղաքի կենտրոնից 20 կմ հեռավորության վրա եւ քաղաքի խորհրդանիշներից է: 1998 - ին Տրոյան ավելացվել է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի համաշխարհային ժառանգության ցուցակի մեջ: Դա Հոմերի գրչին պատկանող Հին հունական եպիկ բանաստեղծությունների՝ Իլիականում և Ոդիսականում նկարագրված տրոյական պատերազմի ռազմաբեմն է:

Տնօրենների խորհուրդը բաղկացած է երեք կանանցից, ինչն արդեն իսկ եզակի է իր տեսակի մեջ: Հիմնադրումից հետո անդամագրվեց Վերականգնվող Էներգիայի Կոոպերատիվների Եվրոպական ֆեդերացիային՝ REScoop.eu:

Արևային Էներգիան քամու կամ կենսազանգվածի այլընտրանքների համեմատությամբ ժամանակին զուգահեռ առավել բաշ է ստանում:

Սկզբում որոշեցինք սկսել փոքր արտադրական հզորությամբ՝ համեմատաբար փոքր ներդրումներ կատարելով: Չանաբեկայե նահանգի սահմաններում փնտրում էինք 20 հա տարածք: Ընդ որում, տարածքը պետք է բավարարեր մի քանի չափանիշերի.

- տեխնիկական սպասարկման մատչելիություն - ճանապարհային ենթակառուցվածք,
- ցանցային հասանելիություն - մոտ Էներգիայի էլեկտրահաղորդման գծեր,
- հողը չպետք է լիներ գյուղատնտեսական նշանակության,

- հողը չպետք է լիներ հատուկ պաշտպանության ներքո, օրինակ հնագիտական արժեք ունեցող,
- հողը պետք է աշխարհագրական դիրքով ուղղված լիներ դեպի հարավ՝ առավելագույն արդյունավետության համար:

Մեր ապագա ծրագրերը

Հասնել 1 մվտ հզորության
Համադրել արևային եւ քամու էներգիան
Դառնալ Թուրքիայում վերականգնվող էներգիայի կոոպերատիվների առաջատարներից

Ինչպես ստեղծել վերականգնվող էներգիայի կոոպերատիվ 11 քայլերով

1. Բաժնետերեր

Առնվազն 7 մասնավոր և/կամ իրավաբանական անձ գալիս են ընդհանուր հայտարարի, ընդ որում, նրանք պետք է լինեն նույն էներգետիկ բաշխման տարածաշրջանից և նույն կարգի բաժանորդ:

2. Կանոնակարգ

Կոոպերատիվ համաձայնագրի կանոնակարգերը պատրաստված են:

3. Հաստատում

Կոոպերատիվ համաձայնագիրը ներկայացվում է Անկարայում Կոոպերատիվների Գլխավոր տնօրինության հաստատմանը:

4. Հայտարարություն բաժնետերերի համար

Հայտարարություն է տարածվում նոր բաժնետերեր ներգրավելու համար: Նախնական որոշված հզորության համաձայն հաստատվում է հայտերի անհրաժեշտ քանակ:

5. Տարածք

Տարածքը վարձակալվում կամ գնվում է:

6. Գյուղատնտեսության մարզային վարչություն

Գյուղատնտեսության մարզային վարչությունից վերցվում է տեղեկանք տարածքը ամայի/գյուղատնտեսության համար ոչ պիտանի լինելու վերաբերյալ:

7. ՇՄԱԳ հաշվետվություն

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման (ՇՄԱԳ) արտոնագիրը վերցվում է Շրջակա միջավայրի քաղաքաշինության տնօրինությունից:

8. Տեղական էներգիայի բաշխիչ ընկերություն

Տարածաշրջանի էներգետիկ բաշխիչ ընկերությունը վերցնում է հրավեր - նամակ (դիմողը հրավիրվում է հանդիպման):

9. Ծրագրի հաստատում

Արևային էլեկտրակայանի նախագիծը պատրաստվում և հանձնվում է հաստատման Տարածաշրջանային էներգետիկ բաշխիչ ընկերությանը:

10. Չարգացման թույլտվություն

Համապատասխան վարչական մարմինն (քաղաքապետարան կամ մարզպետարան) ներկայացվում է «չարգացման թույլտվության» դիմում:

11. Ներդրումներ

Սարքավորումների ձեռք բերումն ու տեղադրումը համաձայնեցված են, ներդրումները պետք է ավարտվեն երկու տարվա ընթացքում:

«ՏՐՈՅԱ» ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ԿՈՌՊՈՐԱՑԻԱ ՀԱՄԱՌՈՑ ՊԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Կառուցվածքը մշակող պրոգնոզներն այն ակտիվ քաղաքացին է, որը գործուն մասնակցություն ունի որոշումներ կայացնելու գործընթացում

2014

հետազոտություն
եվրոպայում գտնվող
համայնքային էներգետիկ
կոոպերատիվների
վերաբերյալ,

Էներգիայի անարտոնագիր
արտադրության
կարգավորումները
Թուրքիայում

2016

վերականգնվող էներգիայի
Առաջին միջազգային
գիտաժողով Չանսքեկալեում

2016

նոր իրավական
կարգավորումը թույլ տվեց 1
տարվա ընթացքում հիմնել
վերականգնվող էներգիայի
10 նոր կոոպերատիվներ

2017

պետական կառույցների և
քաղաքացիական
հասարակության
կազմակերպությունների
համար **դասընթաց**
վերականգնվող էներգիայի
կոոպերատիվների մասին

2017

հիմնվեց «Տրոյա»
վերականգնվող էներգիայի
կոոպերատիվը **գեոէներգիայի**
հավասարության սկզբունքով

2013

բանալե՛ն էներգիայի
այլընտրանքային,
ապակենտրոնացված և կայուն
արտադրության մոդելի
ջերմաէլեկտրակայանների
տարածման վերաբերյալ,
ինչպես նաև մեծ ցանկություն
իրականացնել դա
տարածաշրջանում

2015

վերականգնվող էներգիայի
կոոպերատիվների
պահանջարկի շուրջ առաջին
հանդիպում - քննարկումը
Կոոպերատիվների
գործադիր տնօրենների հետ

2016

Էներգիայի անարտոնագիր
արտադրության
կարգավորումների
փոփոխություն: Ավելացվեց
«վերականգնվող էներգիայի
կոոպերատիվ» կոնցեպտը

2016

Ստամբուլի Բիլգի
համալսարանը նույնպես
մասնակցեց Կերականգնվող
էներգիայի
կոոպերատիվների համար
ճանապարհային քարտեզի
ուսուցմանը

2017

վերականգնվող էներգիայի
երկրորդ **միջազգային**
գիտաժողով Չանսքեկալեում

TROYA ENERJİ KOOPERATİFİ

TROYA ENERJİ KOOPERATİFİ

Dilek ÖZSOY ÇAKILCIOĞLU
Mustafa ÇAKILCIOĞLU

Kurucu Üyeler / Troya Enerji Kooperatifi

Troya Enerji Kooperatifi yaşadığımız bölgede ve hatta Türkiye’de öncü enerji kooperatifi olarak, 2017 yılı Mayıs ayında gezegenimiz ve doğal kaynaklarımızın kullanımı konusunda hassas 8 kişinin bir araya gelmesi sonucunda kurulmuştur.

Ana görüşlerimiz:

Yerelde yaşayan insanların enerji konusunda sadece seyirci değil, aynı zamanda karar verici olmaları elzemdir. Yerelde yaşayan insanlar sadece tüketici değil, aynı zamanda enerji üreticisi de olmalıdır. Hükümet, enerji konusundaki politik yaklaşımını değiştirmelidir.

Kooperatifimizi kendi enerji ihtiyacımızı yenilenebilir kaynaklarla üretmek için kurduk. Girişimimizin ana fikri: temiz enerji tüketimini hem kendi ihtiyacımızı karşılamak hem de ülkenin enerji bağımsızlığını sağlamak amacıyla kullanmalı; ve hatta ihtiyaç fazlası üretilen enerjiyi satmak suretiyle kooperatif paydaşlarımızı ek gelir sunmaktır.

Kooperatifimizin ismi, Çanakkale kent merkezine 20 km uzaklıkta yer alan, kentin sembollerinden biri ve 1988 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası listesine dahil edilen “antik Troya Şehri’nden” gelmektedir. Troya, Yunan Epik Edebiyatı’nın en önemli eserlerinden Homeros’un İlyada ve Odysseia Destanlarında bahsedilen Troya Savaşı’nın gerçekleştiği yer.

Kooperatif Yönetim Kurulu’muzda üç kadın görev almaktadır –ki bu sık rastlanan bir durum değildir. Kooperatifi kurduktan sonra, Avrupa Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri Federasyonu (REScoop.eu) üyesi olmaya karar verdik.

Güneş enerjisi, rüzgar ve diğer biokütle enerji teknolojileri arasında daha fazla ağırlık kazandı. Başlangıçta, nispeten küçük bir yatırımla küçük bir üretim kapasitesi kurmaya karar verdik ve Çanakkale il sınırları içinde, 20 dönüm arazi aramaya başladık.

Çeşitli kriterleri göz önünde bulundurmamız gerekiyor:

- Erişilebilirlik (bakım ve yol altyapısı),
- Şebeke erişimi (Enerji nakil hatlarına yakınlık),
- Tarıma elverişli olmayan arazi olmalı,
- Arazi, arkeolojik saha gibi koruma alanlarına dahil olmamalı,
- Arazi bakısı en fazla verimi elde etmek için fiziksel olarak güney yönünde konumlanmalıdır.

Gelecek Planlarımız

1 MW kapasite kurulumu,
Güneş ve rüzgar enerjisinin birlikte kullanımı,
Türkiye’de öncü yenilenebilir enerji kooperatiflerinden biri olma.

11 Adımda Yenilenebilir Enerji Kooperatifi Nasıl Kurulur?

1. Ortaklar

Aynı dağıtım bölgesinde ve aynı abone tipinde en 7 kişi (özel ve/ya tüzel) bir araya gelir.

2. Tüzük

Kooperatif ana sözleşmesi olan tüzük hazırlanır.

3. Onay

Ana sözleşme Ankara’da bulunan Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü’ne teslim edilerek onaylatılır.

4. Ortaklara Çağrı

Yeni paydaşlar için çağrı yapılır. Önceki kapasite kararına göre gerekli sayıda başvuru kabul edilir.

5. Arsa

Arsa kiralanır ya da satın alınır.

6. Tarım İl Müdürlüğü

Arazinin bağlı bulunduğu İl Tarım Müdürlüğü’nden “Marjinal tarım arazisi” yazısı alınır.

7. ÇED Raporu

Çevresel Etki Değerlendirme (EIA) muafiyeti yazısı bağlı olunan İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü’nden alınır.

8. Yerel Enerji Dağıtım Şirketi

Bölgedeki enerji dağıtım şirketine Çağrı Mektubu için başvurulur.

9. Proje Onayı

Güneş Enerjisi Santrali için proje dosyası hazırlanır ve bölgedeki enerji dağıtım şirketine onay için teslim edilir.

10. İmar İzni

İlgili idari yönetim birimine (belediye veya il özel idaresi) “imar izni” için başvurulur.

11. Yatırım

Gerekli ekipman alımı ve kurulumu için sözleşme yapılmalı ve yatırım 2 yıl içinde tamamlanmalıdır.

BİR KURULUŞ HİKAYESİ

TROYA. ENERJİ KOOPERATİFİ

Enerji üretiminde yerelde yaşayanların sadece seyirci değil karar verici ve katılımcı olmasını sağlayacak bir sistem.

2014

Avrupa genelindeki kooperatifleri incelemeye ve araştırmaya başladık. Aynı yıl Lisanssız enerji yönetmeliği yayınlandı.

2013

Biga Yarımadasına yapılmak istenen termik santrallere bir alternatif olarak kendi enerjimizi üreteceğimiz ve yenilenebilir kaynakların kullanıldığı kooperatifleri tartışmaya başladık.

2015

Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü ilk enerji kooperatifleri buluşmasını gerçekleştirdi. Buluşmaya ilgili tüm kurumlar katıldı. **Yasal talepler** tüm bakanlıkların yetkililerine aktarıldı.

2016

Troya Çevre Derneği, Avrupa ve Avustralya deneyimlerini paylaşmak üzere uluslararası deneyimlerin paylaşıldığı ilk konferansını **Çanakkale'de** gerçekleştirdi.

2016

Lisanssız Enerji Yönetmeliği değiştirildi ve "YENİLENEBİLİR ENERJİ KOOPERATİFLERİ" kavramı eklendi.

2016

Bu yönetmelik değişikliği ile ülkenin farklı yerlerinde bir yılda 10 tane enerji kooperatifi kuruldu

2016

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerine yol haritası çizilebilmesi için Bilgi Üniversitesi destek vermeye başladı.

2017

Yenilenebilir enerji kooperatifleri hakkında sektör, kamu ve kooperatiflerle bir araya gelinen çalıştaylar gerçekleştirildi.

2017

Çanakkale'de ikinci uluslararası yenilenebilir enerji kooperatifleri konferansı gerçekleştirildi.

Mayıs 2017

Kadınların yönetiminde olduğu **TROYA YENİLENEBİLİR ENERJİ KOOPERATİFİ** kuruldu

TROYA ENERJİ KOOPERATİFİ

CONNECTIONS

ԳՈՐԾԵԼԱԿԱԼ ԿԱՊԵՐ

BAĞLANTILAR

Nune Ghazakhetsyan

Executive Director, Urban Foundation for
Sustainable Development

Email: ngazakhetsyan@urbanfoundation.am

Web: <http://www.urbanfoundation.am>

Main activity areas of UFSD are Regional Cooperation, Integrated community development, Democratization and Human rights, Institutional Development.

Through the projects implemented in the aforementioned directions, the Urban Foundation promotes integrated community development through community mobilization, participatory processes, improvement of urban economy and ecology and environmental education. The projects support cooperation and integration processes in the region, contribute to the establishment and development of democratic institutions, further promotion of local democracy, protection of human rights, especially with active participation of youth.

Նունե Ղազախեցյան

Գործադիր տնօրեն, Ուրբան կայուն զարգացման հիմնադրամ (ՈւԿԶՀ)

Էլ. հասցե - ngazakhetsyan@urbanfoundation.am

Վեբ կայք - <http://www.urbanfoundation.am>

ՈւԿԶՀ - ի գործունեության հիմնական ուղղություններն են՝ տարածաշրջանային համագործակցություն, համայնքների ինտեգրված զարգացում, ժողովրդավարացում և մարդու իրավունքներ, ինստիտուցիոնալ զարգացում:

Վերոնշյալ ուղղություններով իրականացվող ծրագրերի միջոցով Ուրբան հիմնադրամը նպաստում է համայնքների ինտեգրված զարգացմանը համայնքների մոբիլիզացման, մասնակցային գործընթացների, բաղաբային տնտեսության և էկոլոգիայի բարելավման և բնապահպանական կրթության միջոցով: Ծրագրերը խթանում են տարածաշրջանում համագործակցության և ինտեգրացիոն գործընթացները, նպաստում ժողովրդավարական ինստիտուտների կայացմանը և զարգացմանը, ժողովրդավարության հետագա խթանմանը, մարդու իրավունքների պաշտպանությանը, հատկապես երիտասարդների ակտիվ մասնակցությամբ:

Nune Ghazakhetsyan

Yetkili Müdür, Kentsel Sürdürülebilir Kalkınma Vakfı

E-posta: ngazakhetsyan@urbanfoundation.am

Web: <http://www.urbanfoundation.am>

Vakfın ana faaliyet alanları: bölgesel işbirliği, entegre topluluk gelişimi, demokratikleşme ve insan hakları, kurumsal gelişim.

Vakıf, bu alanlarda çalışmalar yaparak, toplum hareketliliği, katılımcı süreçler, kent ekonomisinin, ekoloji ve çevre eğitiminin iyileştirilmesi yoluyla entegre topluluk gelişimini desteklemektedir. Projeler, bölgedeki işbirliği ve entegrasyon süreçlerini destekliyor ve demokratik kurumların kurulmasına ve geliştirilmesine, yerel demokrasinin daha da yaygınlaştırılmasına, özellikle gençlerin aktif katılımıyla insan haklarının korunmasına katkıda bulunuyor.

Inga Zarafyan

President of "EcoLur" informational NGO

Email: ingazarafyan@gmail.comWeb: <http://ecolur.org/>

"EcoLur" is an informational resource and provides information to public through www.ecolur.org web site throw EcoLur Net Work, and through www.ecolur.org/blog. EcoLur Network includes journalists, mass media, experts, officials, local communities, NGOs, regional Aarhus Centers, scholars, businesses and international organizations. EcoLur is a member of Environmental Public Organizations of Armenia, WECF (Women in Europe for a Common Future) International Network and CEE Bankwatch network.

Missions:

- To increase the awareness of the public including officials, local communities, NGOs, business scientists, mass media about the environmental problems,
- To carry out public monitoring of ecological and social situation in ecological "hot spots" in Armenia,
- To provide expert assessments on environmental problems,
- To organize media campaigns for nature and environment protection,
- To guarantee the right of everybody to the access to ecological information,
- To guarantee the right to healthy life and healthy environment,
- To involve youth in the processes concerning the rights to healthy life and healthy environment.

Ինգա Չառաֆյան

Նախագահ, «ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ

Էլ. հասցե - ingazarafyan@gmail.comՎեբ կայք - <http://ecolur.org/>

«ԷկոԼուրը» լրատվական ռեսուրս է՝ հասարակությանը տեղեկատվություն տրամադրող www.ecolur.org վեբ կայքի, «ԷկոԼուր» ցանցի և www.ecolur.org/blog - ի միջոցով: ԷկոԼուր ցանցը ներառում է լրագրողներ, լրատվամիջոցներ, փորձագետներ, պաշտոնյաներ, տեղական համայնքներ, հասարակական կազմակերպություններ, տարածաշրջանային Օրիուս կենտրոններ, գիտնականներ, բիզնես և միջազգային կազմակերպություններ: ԷկոԼուրը Հայաստանի շրջակա

միջավայրի հասարակական կազմակերպությունների անդամ է, ինչպես նաև անդամակցում է WECF (Եվրոպայի կանայք հանուն ընդհանուր ապագայի) միջազգային և CEE Bankwatch ցանցերին:

Առաքելությունները՝

- բնապահպանական խնդիրների վերաբերյալ հասարակության, այդ թվում՝ պաշտոնյաների, տեղական համայնքների, ՀԿ-ների, գործարար գիտնականների, զանգվածային լրատվության միջոցների, իրազեկվածության բարձրացում,

- «թեժ կետերում» էկոլոգիական և սոցիալական իրավիճակի հասարակական մոնիտորինգի իրականացում,

- բնապահպանական խնդիրների վերաբերյալ փորձագիտական գնահատականների տրամադրում,

- բնության և շրջակա միջավայրի պաշտպանության նպատակով մեղիա քարոզարշավների կազմակերպում,

- բնապահպանական տեղեկատվության հասանելիության յուրաքանչյուրի իրավունքի երաշխավորում,

- առողջ կյանքի և առողջ միջավայրի ապահովում,

- առողջ կյանքի և առողջ միջավայրի իրավունքի հաստատման գործընթացներում երիտասարդության ներգրավում:

Inga Zarafyan

Başkan, "EcoLur" bilgilendirme amaçlı STK

Email: ingaz.arafyan@gmail.com

Web: <http://ecolor.org/>

"EcoLur" bir bilgi kaynağı olup resmi web sayfası www.ecolor.org ve www.ecolor.org/blog üzerinden kamuyu bilgilendirmektedir. Burada kurduğu EcoLur İletişim ve Bilgi Ağı gazeteci, kitlelesel iletişim araçları, uzmanlar, yetkililer, yerel topluluklar, STK'lar, bölgesel Aarhus Merkezleri, akademisyenler, işletmeler ve uluslararası kuruluşlar yer almaktadır. EcoLur, Ermenistan Çevre Kamu Kuruluşları, WECF (Ortak Gelecek için Avrupa'da Kadınlar) Uluslararası Ağı ve CEE Bankwatch üyesidir.

Görevleri:

- Kamu görevlileri, yerel topluluklar, STK'lar, iş dünyası uzmanları ve basını çevre sorunları hakkında bilinçlendirmek ve farkındalığı artırmak,

- Ermenistan'da ekolojik "sıcak noktalardaki" çevresel ve sosyal durumun kamusal gözetimini yapmak,

- Çevre sorunları konusunda uzman değerlendirmeleri sağlamak,

- Doğa ve çevre koruma için medya kampanyaları düzenlemek,

- Herkesin ekolojik bilgiye ulaşma hakkını güvence altına almak,

- Sağlıklı yaşam ve sağlıklı çevre hakkını garantı altına almak,

- Gençleri sağlıklı yaşam ve sağlıklı çevre hakları ile ilgili süreçlere dahil

etmek.

Grigor Mnatsakanyan

President, Power of Light NGO

Email: shant2@yandex.ru

Tel: + 374 93414335

«Լույս Ռիժ» ՀԿ

«Power of light» NGO

The NGO is engaged in solar concentrators, with the help of which it receives hot water. Based on concentrators, solar dryers are built (such as water-heating and fruit drying). The basis of the organization is made up of scientists and engineers.

Գրիգոր Մնացականյան

Նախագահ, «Լույսի ռիժ» ՀԿ

Էլ. հասցե - shant2@yandex.ru

Հեռ. + 374 93414335

Կազմակերպությունը զբաղվում է արևային կոնցենտրատորներով, որոնց օգնությամբ կառուցվում են արևային ջրատաքացուցիչներ և մրգերի չորանոցներ: Կազմակերպության կորիզը բաղկացած է գիտնականներից և ինժեներներից:

Grigor Mnatsakanyan

Başkan, Power of Light

Email: shant2@yandex.ru

Tel: + 374 93414335

STK, sıcak su elde etmeye yardımcı güneş enerjisi yoğunlaştırıcıları üzerine çalışmalarını yürütmekte. Bu teknolojilere dayanarak, güneş enerjisi ile ısıtma ve kurutma sistemleri (su ısıtma, meyve kurutma vb.) inşa etmektedirler. Kuruluşun temelini bilimsel uzmanlar ve mühendisler oluşturmaktadır.

Eva Martirosyan

Deputy Director of the Foundation for the
Preservation of Wildlife and Cultural Assets
(FPWC)

Email: eva.martirosyan@fpwc.org

Web: <http://www.fpwc.org/>

Foundation for the
Preservation of Wildlife
and Cultural Assets

The Foundation for the Preservation of Wildlife and Cultural Assets (FPWC) was founded in 2002. FPWC is a member organization of the International Union for the Conservation of Nature (IUCN) since 2012. FPWC uses cutting - edge technology to tackle the most urgent environmental problems. The key areas of activity of the FPWC are protection and conservation of the Armenia's unique natural and cultural heritage. FPWC established the SunChild Eco - club Network nationwide structure providing environmental education for children and youth mostly located in remote rural communities. Since 2006 around 2000 youths have taken environmental education courses. FPWC works closely with communities by creating of substantial infrastructures and developing self - employment opportunities. To reach out to the broader public FPWC has initiated a number of annual events and campaigns, which are extremely popular due to their colourful and unique approaches. All events are focused on advocacy for nature protection reaching out to the entire society in order to increase environmental awareness.

Եվա Մարտիրոսյան

- Փոխտնօրեն, վայրի բնության և մշակութային արժեքների պահպանման հիմնադրամ (FPWC)

Էլ. հասցե eva.martirosyan@fpwc.org

Վեբ կայք <http://www.fpwc.org/>

Վայրի բնության և մշակութային արժեքների պահպանման հիմնադրամը (FPWC) ստեղծվել է 2002 թվականին: FPWC-ն 2012 - ից հանդիսանում է Բնության պահպանության միջազգային միության (IUCN) անդամ: FPWC - ն օգտագործում է նորագույն տեխնոլոգիաներ ամենաարդիական բնապահպանական խնդիրները լուծելու համար: FPWC - ի գործունեության առանցքային ոլորտները հայաստանի եզակի բնական և մշակութային ժառանգությունը պաշտպանելն ու պահպանելն է: FPWC - ն հիմնադրեց SunChild Էկո - ակումբ ազգային ցանցը, որն ապահովում է հիմնականում հեռավոր գյուղական համայնքներում ապրող երեխաների և երիտասարդների բնապահպանական ուսուցումը: 2006 թվականից շուրջ

2000 երիտասարդներ քնապահպանական կրթական դասընթացներ են անցել: FPWC - ն սերտորեն համագործակցում է համայնքների հետ՝ ստեղծելով եական ենթակառուցվածքներ և զարգացնելով ինքնազբաղվածության հնարավորությունները: Հասարակության լայն շերտերը ներգրավելու նպատակով FPWC - ն նախաձեռնել է մի շարք ամենամյա միջոցառումներ և քարոզարշավներ, որոնք սիրվել են եզակի մոտեցումների շնորհիվ: Բոլոր միջոցառումները հիմնականում ուղղված են բնության պահպանմանը և շահերի պաշտպանմանը՝ նպատակ ունենալով հասնել բանական հասարակության ստեղծմանը և բարձրացնել քնապահպանական իրազեկումը:

Eva Martirosyan

Yardımcı Direktör, Yaban Hayatı ve Kültür Varlıklarını Koruma Vakfı (FPWC)

E-posta: eva.martirosyan@fpwc.org

Web: <http://www.fpwc.org/>

Yaban Hayatı ve Kültür Varlıklarını Koruma Vakfı (FPWC) 2002 yılında kuruldu. FPWC, 2012 yılından beri Uluslararası Doğa Koruma Birliği'nin (IUCN) bir üyesidir. FPWC, en acil çevre sorunları ile başa çıkmak için son teknoloji araçları kullanır. FPWC'nin ana faaliyet alanları, Ermenistan'ın eşsiz doğal ve kültürel mirasının korunması ve muhafazasıdır. FPWC, çoğunlukla uzak kırsal topluluklarda yaşayan çocuklar ve gençler için çevre eğitimi sunan SunChild Eco-Club Ağı'nın ülke çapındaki yapısını oluşturdu. 2006'dan beri iki bin kadar genç bu kapsamda çevre eğitimi almıştır. FPWC önemli altyapıların oluşturulması ve serbest meslek olanaklarının geliştirilmesi yoluyla topluluklarla yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. Daha geniş kitlelere ulaşmak için FPWC, renkli ve benzersiz yaklaşımları nedeniyle son derece popüler olan bir dizi yıllık etkinlik ve kampanyalar düzenlemektedir. Tüm etkinlikler, çevre bilincini artırmak için toplumun tümüne ulaşan doğa koruma savunuculuğuna odaklanmaktadır.

Kosha Joubert

CEO at Global Ecovillage Network

Email: kosha.joubert@ecovillage.org*Web:* <https://ecovillage.org/>

The Global Ecovillage Network (GEN)

GLOBAL
ECOVILLAGE
NETWORK

catalyzes communities for a regenerative world. GEN is a growing network of regenerative communities and initiatives that bridge cultures, countries, and continents. GEN builds bridges between policy - makers, governments, NGOs, academics, entrepreneurs, activists, community networks and ecologically - minded individuals across the globe in order to develop strategies for a global transition to resilient communities and cultures.

Goals:

- 1) To advance the education of individuals from all walks of life by sharing the experience and best practices gained from the networks of ecovillages and sustainable communities worldwide.
- 2) To advance human rights, conflict resolution, and reconciliation by empowering local communities to interact globally, while promoting a culture of mutual acceptance and respect, effective communications, and cross - cultural outreach.
- 3) To advance environmental protection globally by serving as a think tank, incubator, international partner organization, and catalyst for projects that expedite the shift to sustainable and resilient lifestyles.
- 4) To advance citizen and community participation in local decision - making, influencing policy-makers, and educating the public, to accelerate the transition to sustainable living.

Կոշա Յոբերտ

Գործադիր տնօրեն, Global Ecovillage Network

Էլ. հասցե - kosha.joubert@ecovillage.orgՎեբ կայք - <https://ecovillage.org/>

GEN - ը համախմբում է համայնքները աշխարհի վերակառուցման գաղապարի շուրջ: GEN - ը վերակառուցվող համայնքների և նախաձեռնությունների մեծացնող ցանց է, որը կամրջում է մշակույթներ, երկրներ և մայրցամաքներ: GEN - ը կամուրջներ է ստեղծում քաղաքականություն մշակողների, կառավարությունների,

հասարակական կազմակերպությունների, գիտնականների, ծեռնարկատերերի, ակտիվիստների, համայնքային ցանցերի և բնապահպանական հարցերով մտահոգված անհատների միջև ամբողջ աշխարհում դիմակայուն համայնքների և մշակույթների կայացման ուղղված համընդհանուր ռազմավարություն մշակելու նպատակով:

Նպատակներ

1) Ամբողջ աշխարհում խթանել անհատների կրթությունը կյանքի բոլոր բնագավառներում՝ էկոլոգիայի և կայուն համայնքների ցանցի լավագույն փորձի և գործելակերպի փոխանակման միջոցով,

2) Խթանել մարդու իրավունքները, հակամարտությունների լուծումը և հաշտեցումը տեղական համայնքները հզորացնելով, զրոյալ փոխհարաբերություններ հաստատելու միջոցով, նպաստելով փոխըմբռնման և հարգանքի մշակույթի զարգացմանը, արդյունավետ հաղորդակցությանը և միջմշակութային հարաբերությունների հաստատմանը,

3) Խթանել շրջակա միջավայրի պահպանության ուղղված քայլերն ամբողջ աշխարհում, ծառայելով որպես հետազոտական կենտրոն, ինկուբատոր, միջազգային գործընկեր կազմակերպություն և կատալիզատոր այն ծրագրերի համար, որոնք կնպաստեն կայուն և ճկուն ապրելակերպի անցմանը:

4) Խթանել քաղաքացիների և համայնքների մասնակցությունը տեղական որոշումների կայացման, քաղաքականություն մշակողների վրա ազդելու և հանրությանը կրթելու գործում, որպեսզի արագ անցում կատարվի կայուն ապրելակերպին:

Kosha Joubert

CEO, Global Ecovillage Network

E-posta: kosha.joubert@ecovillage.org

Web: <https://ecovillage.org/>

Global Ecovillage Network (GEN), toplulukları yenilenebilir dünya için harekete geçirir. GEN, kültürleri, ülkeleri ve kıtaları birbirine bağlayan ve her geçen gün büyüyen bir yenilenebilir topluluklar ve girişimler ağıdır. GEN, esnek topluluklara ve kültürlere küresel bir geçiş için stratejiler geliştirmek amacıyla, politika yapıcılar, hükümetler, STK'lar, akademisyenler, girişimciler, aktivistler, topluluk ağları ve ekolojik olarak düşünülmüş bireyler arasında köprü kurar.

Առաջարկ:

1) Dünya çapındaki ekosistemler ve sürdürülebilir topluluk ağlarından edindiği tecrübe ve en iyi uygulamaları paylaşılarak hayatın her kesiminden bireylerin eğitimini ilerletmek.

2) Karşılıklı kabul ve saygı kültürü, etkili iletişim ve kültürlerarası sosyal yardım kültürünü teşvik ederken, yerel toplulukların küresel olarak etkileşime girmesine destek vererek insan haklarını, çatışma çözümünü ve uzlaşmayı ilerletmek.

3) Dünya çapında bir düşünce kuruluşu, kuluçka merkezi, uluslararası ortak kuruluş ve sürdürülebilir bir yaşama geçişi hızlandıran projeler için bir katalizör olarak hizmet ederek ekolojik korumayı geliştirmek.

4) Sürdürülebilir yaşama geçişi hızlandırmak için yerelde karar alma mekanizmalarına vatandaş ve topluluk katılımını artırmak, politika yapıcılarını etkilemek ve halkı eğitmek.

Nejla Osseiran

freelance documentary photographer

Email: nosseiran@gmail.comWeb: <https://vimeo.com/najlaosseiran>

Turkish-Lebanese photographer, worked as an instructor at Boğaziçi University for many years. Her work has been exhibited and published in various media. Her photos are social documentaries mainly concerned with issues such as identity, poverty, working children, displacement and forced evictions. She has recently started making documentary films related to these issues.

Նեժլա Օսեյրան

Անկախ փաստավավերագրող լուսանկարիչ

Էլ. հասցե - nosseiran@gmail.comՎեբ կայք - <https://vimeo.com/najlaosseiran>

Թուրք - լիբանանյան լուսանկարիչ, երկար տարիներ աշխատել է Boğaziçi համալսարանում որպես հրահանգիչ: Նրա աշխատանքները ցուցադրվել և տպագրվել են տարբեր լրատվամիջոցներում: Նրա լուսանկարները սոցիալական վավերագրական բնույթ են կրում և հիմնականում վերաբերում այնպիսի խնդիրների, ինչպիսիք են ինքնությունը, աղքատությունը, աշխատանքի լծված երեխաները, տեղահանումը և հարկադիր արտաքսումը: Վերջերս նա սկսել է նաև փաստագրական ֆիլմեր նկարահանել նույն հարցերի վերաբերյալ:

Nejla Osseiran**Bağımsız belgesel fotoğrafçı**E-posta: nosseiran@gmail.comWeb: <https://vimeo.com/najlaosseiran>

Lübnan asıllı fotoğrafçı Nejla Osseiran, uzun yıllar Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Yoksulluk, çalışan çocuklar, kimlik, göç ve zorla tahliyelerle ilgili çektiği Fotoğraflar çeşitli etkinliklerde sergilendi ve yayımlandı. Son zamanlarda bu konularla ilgili belgesel filmler yapıyor.

Özlem Ergun Açanal

Member, Gülpınar Sustainable Life Association

Email: ozlemergunacanal@gmail.com

Facebook:

<https://www.facebook.com/gulsurdur/>

Established in 2014, our association has started fighting against Pinarkale Company, which cut down our olive trees, to open space for geothermal drilling survey. Olive cultivation is one of the main life source in this region. Therefore, a group of people which mainly consisted of women, but also supported by youth and men of the village, organized protests at the drilling spot for 33 days. In the meanwhile, many members of the association and the village headman sued the company that carried out the drilling survey, and the legal process is still going on. The predatory company had to leave Gülpınar after the 33 - day sit - in protests of women. We keep alive our hope that the court will decide for the welfare of our village and a sustainable life.

In Gülpınar, under the same sun, same moon and stars, we are trying to value all the creatures in the nature: trees, bees, flowers and human beings. We hope to meet with our songs, our dance, our fairy tales and most importantly, with our love.

Օզլեմ Երգուն Աչանալ

«Գուլփինարի կայուն կյանք» ասոցիացիայի անդամ

Էլ. հասցե - ozlemergunacanal@gmail.com

Facebook - <https://www.facebook.com/gulsurdur/>

Հիմնադրվելով 2014 թվականին՝ մեր ասոցիացիան սկսեց պայքարել «Փինկարկե» ընկերության դեմ, որը կտրեց մեր ձիթապտղի ծառերը տեղանքում երկրաջերմային հորատման հետազոտություն իրականացնելու նպատակով: Ձիթապտղի մշակումն այս տարածաշրջանի կյանքի հիմնական աղբյուրներից է: Մի խումբ մարդիկ, հիմնականում կանայք, գյուղի երիտասարդների և տղամարդկանց աջակցությամբ, կազմակերպեցին բողոքի ակցիաներ 33 օր շարունակ: Միևնույն ժամանակ, ասոցիացիայի շատ անդամներ և գյուղապետը դատական կարգով բողոքարկել են ընկերության կողմից իրականացվող աշխատանքների դեմ, և դատական գործընթացը դեռևս շարունակվում է: Հափշտակող ընկերությունը ստիպված էր հեռանալ Գուլփինարից՝ բողոքի 33 - օրյա նստացույցից հետո: Մենք հույս ենք

փայփայում, որ դատարանը որոշում կկայացնի ի նպաստ գյուղի բարեկեցության և կայուն զարգացման հեռանկարի:

Գուլիհնարում նույն արևի, լուսնի և աստղերի տակ բնության բոլոր արարածները՝ ծառերը, մեղուները, ծաղիկները և մարդը փորձում են ներդաշնակ ապրել: Հուսով ենք, որ հեռու չի այն օրը, երբ մեր երգերով, պարերով, հեքիաթներով և, ամենակարևորը, մեր սիրով համակված կապրենք համերաշխ:

Özlem Ergun Açıanal

Üye, Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği

E-posta: ozlemergunacanal@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/gulsurdur/>

2014 yılında kurulan derneğimiz, 2017 Haziran ayında, jeotermal sondaj çalışması yapmak üzere Gülpınar köyümüzde yaşam kaynaklarımızın en başında gelen zeytin ağaçlarını katletmeye başlayan Pınarkale şirketine karşı direniş başlatmıştır. Çoğunluğu kadınlardan oluşan, fakat gençlerin ve erkeklerin de katıldığı zeytin nöbeti 33 gün sürdü. Sondaj çalışması yapan şirketi, dernek üyelerimizden birçok kişi ve köy muhtarı mahkemeye verdi ve yasal süreç halen devam ediyor.

Talancı şirket, köylülerin düzenlediği 33 günlük oturma eyleminin ardından Gülpınar'ı terk etmek zorunda kalmıştır. Sürecin, köyümüz için ve sürdürülebilir bir yaşam için olumlu sonuçlanacağına dair umudumuzu koruyoruz.

Gülpınar'da aynı güneşin altında, aynı ayın, aynı yıldızların altında, benzer yaşamsal kaygılarımızı ve güzel günlere olan umutlarımızı da paylaşarak doğadaki tüm canlılara: ağaca, çiçeğe, böceğe ve insana değer vermeye uğraşıyoruz. Şarkılarımızla, halaylarımızla, masallalarımızla ve en önemlisi aşkla ortak çalışmalarda buluşmayı diliyoruz.

Selma Kurtel

Chairwoman, Boreas Woman and Art Association

Email: boreas40@hotmail.com

Facebook: **Boreas Kadın ve Sanat Derneği**

Our Association is engaged in activities to empower women, to teach crafts, to keep our cultural values such as forgotten tradition of kirkyama (patchwork), to socialize women and to contribute their household economics. In this respect, we aim to improve women's awareness in social life and to increase participation of women actively in every field, to prevent violence against women and child abuse, as well as to protect animal and environmental rights.

Սելմա Զուրտել

Նախագահ, Բորեասի «Կին և մշակույթ» ասոցիացիա

Էլ. Զանգե - boreas40@hotmail.com

Facebook - **Boreas Kadın ve Sanat Derneği**

Մեր ասոցիացիան գործունեություն է ծավալում կանանց հզորացման, արհեստների ուսուցման, մշակութային արժեքների պահպանման ուղղությամբ: Մենք աշխատում ենք մոռացված ավանդույթների վերականգնման, ինչպիսին է, օրինակ, քիրքյաման (գույնզգույն կտորներից վերմակ), կանանց հասարակական կյանքում ներգրավելու և ընտանեկան տնտեսության զարգացման ուղղությամբ: Այս առումով նպատակ ենք հետապնդում բարելավել կանանց սոցիալական իրազեկվածությունը և ընդլայնել նրանց ակտիվ մասնակցությունը յուրաքանչյուր ոլորտում, կանխել կանանց նկատմամբ բռնությունը և երեխաների շահագործումը: Մեր գերիսնդիրներից է նաև կենդանիների և բնության իրավունքների պաշտպանությունը:

Selma Kurtel

Başkan Boreas Kadın ve Sanat Derneği

E-posta: boreas40@hotmail.com

Facebook: **Boreas Kadın ve Sanat Derneği**

Derneğimiz, kadını geliştirmek amaçlı, el sanatları öğretmek, unutulmaya yüz tutmuş kırkyama gibi kültürel değerlerimizi yaşatmak, bunlarla birlikte kadınları sosyalleştirmek ve ev ekonomilerine katkıda bulunmalarını sağlamak amacıyla faaliyetler yürütmektedir. Bu sayede, toplumsal yaşamda kadın bilincini geliştirmeyi ve kadını her alanda etkin kılmayı, kadına şiddet ve çocuk istismarını önleme, hayvan hakları ve çevre duyarlılığı gibi alanlarda farkındalığı arttırmayı hedeflemekteyiz.

Aykan Özener

Founder, Pan Visual Culture Association

Email: pangorselkulturdernegi@gmail.com

Web blog:

<http://pangorselkulturdernegi.blogspot.com/>

Facebook: <https://www.facebook.com/pangorselkulturdernegi/>

Pan Visual Culture Association was founded by a busy group of people who loves to look at images and imaginatively tell stories, knowing that the only way to see all the universe and its assets, here and there, this moments, nothingness, eternity and the 'thing' that everybody knows but can't look, hidden but can be felt, is thinking with the images.

Այկան Օզեներ

Հիմնադիր, «Պան Վիզուալ» մշակութային ասոցիացիա

Էլ. հասցե - pangorselkulturdernegi@gmail.com

Վեբ բլոգ - <http://pangorselkulturdernegi.blogspot.com/>

Facebook - <https://www.facebook.com/pangorselkulturdernegi/>

«Պան Վիզուալ» մշակութային ասոցիացիան հիմնադրել են մի խումբ մարդիկ, ովքեր սիրում են նայել պատկերներին և պատմություններ պատմել, իմանալով, որ տիեզերքը ճանաչելու միակ ճանապարհը խորհելն ու վերլուծելն է՝ դիմելով պատկերների օգնությանը:

Aykan Özener

Kurucu, Pan Görsel Kültür Derneği

E-posta: pangorselkulturdernegi@gmail.com

Web blog: <http://pangorselkulturdernegi.blogspot.com/>

Facebook: <https://www.facebook.com/pangorselkulturdernegi/>

Dernek, tüm evreni ve varlıkları, burayı ve bu anı, hiçliği ve sonsuzluğu, herkesin bildiği ve kimsenin bakmadığı o gizli ve ancak tahmin edilebilecek şeyi bir anda görebilmenin tek yolunun imgelerle düşünmek olduğunu bilen, imgelere bakmayı ve imgelerle hikayeler anlatmayı seven bir grup meşgul insan tarafından kuruldu. (2012)

Ismail Erten

Architect, Local History & Culture
 Activist, Troia Foundation
 Email: iserten@yahoo.com
 Web: <http://troiavakfi.com/>

For the last 25 years, I have been mainly working on history and culture in the city. In this direction, I participated in project - based conservation and restoration works in various civil initiatives and organizations. In this sense, I carry out projects and studies on the cities and structures that are compatible with renewable energy sources with general environmental values. My major profession is to do design - works in the field of architecture. I have been recently working on rural architecture - especially in the villages located on the south slope of Mount Kaz (Ida), Edremit Bay and Çanakkale coastal settlements. I have been closely following the developments on construction, design and adjustment of green - buildings in urban and rural areas.

Իսմայիլ Էրթեն

Ճարտարապետ, տեղական պատմության և մշակույթի ակտիվիստ,
 «Տրոյա» հիմնադրամ
 Էլ. հասցե - iserten@yahoo.com
 Վեբ կայք - <http://troiavakfi.com/>

Վերջին 25 տարիների ընթացքում ես հիմնականում զբաղված եմ եղել քաղաքի պատմությանը և մշակույթին վերաբերող հարցերով: Այս ուղղությամբ մասնակցել եմ տարատեսակ քաղաքացիական նախաձեռնությունների և կազմակերպությունների ծրագրերով իրականացվող պահպանման և վերականգնման աշխատանքներին: Ինքս իրականացնում եմ նախագծեր և ուսումնասիրություններ այն քաղաքներում և կառույցներում, որտեղ հնարավոր է ընդհանուր

բնապահպանական արժեքներն ապահովող վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների կիրառումը: Իմ հիմնական մասնագիտությունը ճարտարապետության բնագավառում դիզայներական աշխատանքներ տանելն է: Ես վերջերս զբաղվել եմ գյուղական ճարտարապետությամբ, մասնավորապես՝ Կազ (Իդա) լեռան հարավային լանջին գտնվող գյուղերում, Էդրմիտ Բեյ և Չանաթկալի ավիամերձ բնակավայրերում: Սերտորեն հետևում եմ քաղաքային և գյուղական վայրերում կանաչ կառույցների շինարարության, նախագծման և տեղայնացման զարգացումներին:

İsmail ERTEN

Mimar, Yerel Tarih & Kültür Aktivisti, Toria Vakfı

E-posta: iserten@yahoo.com

Web: <http://troiavakfi.com/>

Son 25 yıldan bu yana kentte tarih ve kültür ağırlıklı çalışmalar yapmaktayım. Bu doğrultuda sivil inisiyatif örgütlerinde proje ölçekli koruma ve yaşatma çalışmalarına katıldım. Bu çerçevede mevcut kentlerin korunması ve yaşatılması için gerek genel çevre değerleriyle, gerekse yenilenebilir enerji kaynaklarıyla uyumlu kent ve yapılar üzerine çalışmalar yürütüyorum. Profesyonel yaşamım mimarlık alanında yapı tasarımı çalışması yapmaktır. Son dönemde özellikle Edremit körfezi-Kazdağları güney yamaçları köylerinde ve Çanakkale sahil yerleşimlerinde kırsal mimari üzerine çalışma yürütüyorum. Yeşil bina üzerine özel ilgimi mesleğe de uygulamak üzerine gelişmeleri takip etmekteyim.

Ali Furkan Oğuz

Lawyer, Environmental Activist

Email: alifurkanoguz@gmail.com

He has actively working in ecology-based rights advocacy since 2010. He moderated the environmental commissions of Çanakkale Bar Association and the Union of Turkish Bar Associations. Particularly, in the mining and thermal power plant cases, he supported the ecological and environmental struggle through effective remedies and lawsuits. He monitors and supports national and international lawsuits related to the environmental law. He participated in the Balkans as a lawyer involved in the Environmental Impact Assessment process and contributed positively to the ecological movement in the region, especially in the field of gold mining.

Ալի Ֆուրկան Օգուզ

Իրավաբան, բնապահպան - ակտիվիստ

Էլ. հասցե - alifurkanoguz@gmail.com

2010 թ. ակտիվորեն աշխատել է բնապահպանական շահերի պաշտպանության ոլորտում, ղեկավարել Չանակալեի իրավաբանների ասոցիացիայի և թուրքական իրավաբանական ասոցիացիաների շրջակա միջավայրի պահպանման հանձնաժողովները: Մասնավորապես, հանքարդյունաբերության և ջերմային էլեկտրակայանների վերաբերյալ գործերում արդյունավետ լուծումների և դատական գործերի միջոցով աջակցել է բնապահպանական և շրջակա միջավայրի պահպանման ուղղված պայքարին: Բնապահպանական իրավունքի հետ կապված ազգային և միջազգային դատական հայցերի մոնիտորինգ է իրականացրել և ցուցաբերել անհրաժեշտ աջակցություն: Նա, որպես

իրավաբան, ներգրավված էր Բալկաններում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման գործընթացում և դրականորեն նպաստել է տարածաշրջանում բնապահպանական շարժմանը, հատկապես՝ ոսկու արդյունահանման ոլորտում:

Ali Furkan OĞUZ

Avukat, Çevre Aktivisti

E-posta: alifurkanoguz@gmail.com

2010 yılından bu yana ekoloji temelli hak savunuculuğu alanında çalışmalar yapan Avukat. Çanakkale Barosu ve Türkiye Barolar Birliği Çevre Komisyonlarında yöneticilik yaptı. Özellikle madencilik ve termik santral davalarında etkili hukuk yolları takibi ve davalar yolu ekoloji ve çevre mücadelesine olumlu destekler verdi. Çevre hukuku alanında ulusal ve uluslararası davaları da yakından izliyor ve süreçlere destek veriyor. Balkanlarda Çevre Etki Değerlendirme süreçlerine müdahil avukat olarak katıldı ve bölge ülkelerinde gelişen ekoloji hareketine özellikle altın madenciliği alanında olumlu katkılar sağladı.

Armen Kirakosyan

Director, Shadow Theater Ayrogi

Tel.: **+374 10231990**Email: **ayrudzy@gmail.com**

The theater was established in 1982, restoring the traditional Armenian “Gharagyozy” shadow theater. The aim is to maintain and spread this unique type of folk theater. The playlist includes both traditional and contemporary stories. The theater operates under Ayrudzy NGO.

Արմեն Կիրակոսյան

Տնօրեն, «Այրոգի» ստվերների թատրոն

Հեռ. - **+374 10231990**Էլ. հասցե - **ayrudzy@gmail.com**

Թատրոնը ստեղծվել է 1982 թ.՝ ավանդական հայկական «Ղարաբյոզ» ստվերների թատրոնի հիման վրա: Նպատակն է պահպանել, տարածել ժողովրդական թատրոնի ուրույն տեսակը: Խաղացանկում ներկայացված են ինչպես ավանդական, այնպես էլ ժամանակակից սյուժեներ: Թատրոնը գործում է «Այրուճի» ՀԿ - ի ներքո:

Armen Kirakosyan

Yönetici, Ayrogi Gölge Tiyatrosu

Tel.: **+374 10231990**E-posta: **ayrudzy@gmail.com**

Tiyatro, 1982 yılında geleneksel Ermeni “Gharagyozy” gölge tiyatrosunu yeniden canladırarak kuruldu. Amaç, bu eşsiz türdeki halk tiyatrosunun sürdürülmesi ve yaygınlaştırılmasıdır. Oyun arşivi hem geleneksel hem de çağdaş hikayeleri barındırmaktadır. Tiyatro bugün, Ayrudzy STK’sı altında faaliyetlerini devam ettirmektedir.

Adatepe

Olive Oil Museum

Tel: +90 2867521303

Email: adatepe@adatepe.comWeb: www.adatepe.com

The Old Soap House building, which was restored with the understanding of living museum, was re - enacted in 2011 with a renewed function. While the old original boiling cauldron was kept in the place, the device brought from an old olive oil factory was installed to produce olive oil with traditional techniques at the ground floor. The facility is used for traditional olive oil production during the olive harvest seasons and provides on - site experience to visitors.

The two main objectives of the museum are to collect, promote and hand down the materials of the olive culture to the next generations, that have had origin in the region for thousands years; and the continuity of olive oil, olive and soap production with traditional methods.

«Ադատեպե»

Ձիթապտղի յուղի թանգարան

Հեռ - **+90 2867521303**Էլ. հասցե - adatepe@adatepe.comՎեբ կայք - www.adatepe.com

Օճառի արտադրամասի հին շենքը, որը վերականգնվել է որպես կենդանի թանգարան, վերագործարկվել է 2011 - ին՝ ստանալով նոր նշանակություն: Ավանդական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ ձիթապտղի յուղ արտադրելու համար ձիթապտղի յուղի հին թանգարանից բերված սարքը տեղադրվել է առաջին հարկում՝ միաժամանակ հին վայրում պահպանելով օրիգինալ հին եփման կաթսան: Ձիթապտղի բերքահավաքի սեզոնների ընթացքում այս սարքը կիրառվում է ավանդական եղանակով,

Լ՛ ձիթապղի յուղի արտադրության, և՛ այցելուների համար:
Թանգարանի երկու հիմնական նպատակներն են հավաքագրել, ընդլայնել
և գալիք սերունդներին փոխանցել տարածաշրջանում հազարավոր
տարիներ առաջ սկիզբ առած ձիթապտղի մշակույթին վերաբերվող
նյութերը և ավանդական մեթոդներով ձիթապտղի յուղի, ձիթապտղի և
օճառի արտադրության շարունակականությունը:

Adatepe

Zeytinyağı Müzesi

Tel.: +90 2867521303

E-posta: adatepe@adatepe.com

Web: www.adatepe.com

Yaşayan müze anlayışıyla restore edilen eski sabunhane binası, yeniden işlev kazandırılmasıyla 2011 yılında hayata geçirildi. Binada geçmişte sabun imalatı yapılan kaynatma kazanı olduğu yerde muhafaza edilirken giriş katına geleneksel yöntem ile üretim yapmak üzere eski bir zeytinyağı üretim tesisinden getirilen düzenek monte edildi. Tesis, zeytin hasadı dönemlerinde geleneksel usulle zeytinyağı üretimi için kullanılmakta ve ziyaretçilere yerinde bilgi verilmektedir.

Müzenin temel iki amacı, kökeni binlerce yıl öncesine dayanan ve yaşadığımız coğrafyada ortaya çıkıp dünyaya yayılmış zeytincilik kültürünün yok olmakta olan malzemelerini ve bu alana dair kullanım eşyalarını toplamak, tanıtmak ve gelecek kuşaklara aktarmak ve geleneksel yöntemler ile zeytinyağı, zeytin ve sabun üretiminin devamlılığıdır.

Adatepe Taşmektep

Association

Tel: **+90 2867525999**Email: **adatepetasmektep@gmail.com**Web: **www.tasmektep.com**

Based on the principle of volunteerism emerged in 1999, a platform that organizes events in Adatepe Village in summers, became a legal NGO in 2015 that has been going on for 19 years.

With increasing number of activities every year, Taşmektep has become a place where seminars are held in philosophy, literature, art, politics, art history, ecology as well as a space where artists from various disciplines can implement independent workshops. Our goal is defined as “we want to lay the foundation of being a place that is trying to create a tradition of acquiring knowledge interactively in a time that the new information is constantly being produced and this product is consumed.”

Adatepe Taşmektep also contributes to the economic development of the village besides its local, cultural and social texture through foreign participants. The transformation of this social encounter into a cultural exchange and the gathering of people from different social strata in a school and a village environment creates an important awareness of parties.

«Աղատեպե Տասմեկտեփ»

Ասոցիացիա

Հեռ. - **+90 2867525999**Էլ. հասցե - **adatepetasmektep@gmail.com**Կայք - **www.tasmektep.com**

Հիմնվելով կամավորական սկզբունքների վրա՝ 1999 - ին հիմք դրվեց մի հարթակի, որն ամռանը կազմակերպում էր միջոցառումներ Աղատեպե գյուղում: 2015 - ին գրանցվեց որպես ՀՀ, և առայսօր շարունակում է

գործել արդեն 19 տարի:

Տարեցտարի ակտիվ գործունեություն ծավալելով՝ Տասմեկտեփը դարձել է վայր, որտեղ սեմինարներ են անցկացվում փիլիսոփայության, գրականության, արվեստի, քաղաքականության, արվեստի պատմության, բնապահպանության ոլորտների մասին, ինչպես նաև տարբեր բնագավառների արվեստագետներ կարող են իրականացնել անկախ սեմինարներ: Նպատակն է «հիմնադրել մի վայր, որտեղ փորձ է արվում ստեղծել ինտերակտիվ գիտելիք ձեռք բերելու ավանդույթ այն պայմաններում, երբ պարբերաբար հայտնվում են նորանոր տեղեկություններ արտադրության կազմակերպման հարցում»:

Տասմեկտեփը նաև նպաստում է գյուղի տնտեսական, մշակութային և սոցիալական շերտերի զարգացմանը արտասահմանցի մասնակիցների օգնությամբ: Սոցիալական ձևաչափով այս հանդիպման ձևափոխումը մշակութային տարածք հատկապես կարևոր է տարբեր սոցիալական շերտերի մարդկանց իրազեկելու առումով:

Adatepe Taşmektep

Dernek

Tel.: **+90 2867525999**

E-posta: **adatepetasmektep@gmail.com**

Web: **www.tasmektep.com**

1999 yılında gönüllülük esasına dayalı olarak yaz aylarında Adatepe Köyü'nde etkinlikler düzenleyen bir platformun, 2015 yılında dernekleşen ve 19 yıldır sürdürülen bir oluşumdur.

Her yıl sayısı artan etkinliklerle Taşmektep bugün, felsefe, edebiyat, sanat, siyaset, sanat tarihi, ekoloji ve benzer alanlarda seminerlerin yapıldığı, ayrıca değişik disiplinlerde çalışan sanatçıların serbest atölye çalışmaları yapabilecekleri bir mekan haline dönüştü. Hedefimiz, “sürekli yeni bilginin üretildiği, üretilenin tüketildiği günümüzde, karşılıklı etkileşim içinde bilgi edinme geleneği oluşturmaya çalışan bir mekan olmanın temellerini atmak istiyoruz” şeklinde tanımlandı.

Adatepe Taşmektep, dışarıdan gelen katılımcıları aracılığıyla, köyün yerel kültürel ve sosyal dokusuna, ekonomik kalkınmasına da bir katkı sağlamaktadır. Bu sosyal karşılaşmanın, kültürel alışverişe dönüşmesi, değişik toplumsal katmanlardan gelen insanların bir okul ve köy ortamında bir araya gelebilmesi, taraflar açısından önemli bir farkındalık yaratmaktadır.

Silk Road

Hotel

Tel: **+374 10265214**Email: **info@silk-road.am**Web: **www.silk-road.am**

Silk Road Hotel is a subsidiary of Folk Arts HUB Foundation. Our aim is to be self-sufficient and that is where the Silk Road comes to support Folk Arts HUB Foundation's cultural programs. In our guest rooms modern amenities go hand in hand with traditional folk artifacts, carpets and rugs. We organize cultural concerts, events and festivals.

«Մետաքսի ճանապարհ»

Հյուրանոց

Հեռ.- **+374 10265214**Էլ. Հասցե - **info@silk-road.am**Կայք - **www.silk-road.am**

«Մետաքսի ճանապարհ» հյուրանոցը ժողովրդական արհեստների և արվեստների աջակցման «Հանգույց» հիմնադրամի մասնաճյուղն է: Հյուրանոցը նպաստում է հիմնադրամի ֆինանսական անկախությանը և աջակցում հիմնադրամի մշակութային ծրագրերին: Մենք կազմակերպում ենք մշակութային համերգներ, միջոցառումներ և փառատոններ:

Silk Road

Hotel

Tel: **+374 10265214**Email: **info@silk-road.am**Web: **www.silk-road.am**

Silk Road Hotel, Halk Sanatları Merkezi Vakfı'nın bir alt kuruluşudur. Amacımız, kendi kendine yeten bir yapı olmak ve Halk Sanatları Merkezi Vakfı'nın kültür programlarının gerçekleştiği mekan olarak desteğe devam olmaktır. Konuk odalarımızda modern olanaklar geleneksel halk eserleri, halılar ve kilimler ile bir arada bulunur. Ayrıca, kültürel etkinlikler, konserler ve festivaller düzenlemekteyiz.

